

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH**

**ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA ROK 2021**

Więcbork , listopad 2020

Spis treści

Wykaz skrótów użytych w dokumencie	3
Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	4
Wstęp	4
Diagnoza problemu konsumpcji napojów alkoholowych i uzależnienia od alkoholu na terenie gminy Więcbork	6
Metryka Gminy	6
Rynek alkoholowy	10
Skala problemów społecznych	10
Zasoby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	13
Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	15
Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	34
Analiza SWOT- szanse i zagrożenia oraz mocne i słabe strony	55
Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej	59
Instytucje działające w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi	62
Cele Programu	62
Zadania do realizacji	63
Preliminarz wydatków Programu	68
Przewidywane efekty realizacji Programu	70
Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii	71
Wstęp	71
Zjawisko narkomanii w środowisku lokalnym	72
Analiza SWOT – szanse i zagrożenia oraz mocne i słabe strony	84
Instytucje działające w obszarze przeciwdziałania narkomanii	85
Cele Programu	86
Zadania do realizacji	86
Preliminarz wydatków Programu	87
Przewidywane efekty realizacji Programu	88
Postanowienia końcowe	89
Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku	89
Źródła finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021	90
Inne ustalenia	90

Wykaz skrótów użytych w dokumencie :

1. **Program** – Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021,
2. **GKRPA lub Komisja** – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku ,
3. **Poradnia LU** – Poradnia Leczenia Uzależnień w Więcborku,
4. **Policja** – Posterunek Policji w Więcborku,
5. **ZI** –Zespół Interdyscyplinarny w Więcborku
6. **MGOPS**- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku,
7. **PIK** – Punkt Interwencji Kryzysowej w Więcborku,
8. **PCPR**- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kr. z siedzibą w Więcborku,
9. **PARPA**- Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

I. Wstęp

Rok 2021 to kolejny rok realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jak i również kontynuacja wielu działań zainicjowanych w latach poprzednich. Program określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki i jest spójny ze Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Więcbork na lata 2014-2021.

Podstawy prawne:

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz.U.2019 poz.2277 ze zm.)
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U.2019 poz. 852 ze zm.)
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz.U.2020 poz. 218 ze zm.)
4. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U.2019 poz. 1507 ze zm.)
5. Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U.2020 poz.713 ze zm.)
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. Nr 209 poz. 1245)

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest podstawowym dokumentem określającym zakres i formę realizacji działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii na terenie gminy Więcbork. Program ma na celu tworzenie spójnego systemu działań naprawczych i profilaktyki zmierzającej do zapobiegania powstawaniu nowych problemów alkoholowych i innych uzależnień, oraz zmniejszeniu tych, które aktualnie występują.

Konsumpcja alkoholu w sposób istotny wpływa na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek jak i rodzin, a jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących szkodliwie, uzależnionych ale wpływają na całą populację. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód społecznych tj. przestępczość, ubóstwo, przemoc w rodzinie, wypadki samochodowe i winno być przedmiotem troski ze strony organów administracji rządowej i samorządowej .

W obecnej dobie nie zastanawiamy się już, czy warto pomagać osobom, rodzinom, dzieciom dotkniętym problemem alkoholizmu, ale jak to robić szybciej, skuteczniej i efektywniej. Pomagać to nie tylko minimalizować skutki alkoholizmu ale przede wszystkim zapobiegać, czyli edukować, uświadamiać, wskazywać alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego, radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, konfliktami. Pomagać to również podejmować działania polegające na kształtowaniu prawidłowych postaw osobowościowych, uczyć umiejętności mówienia „nie” wszelkim używkom kiedy to człowiek jest poddany presji otoczenia.

Należy zwrócić uwagę, że uzależnienie nie dotyczy tylko alkoholu, narkotyków, ale również innych nieracjonalnych zachowań tj. uprawianie gier hazardowych, zbieractwo. Bardzo często stanowi to ucieczkę od problemów dnia codziennego. **Uzależnienia mogą być pojedyncze lub złożone, mogą się krzyżować, zmieniać.** Powodują one choroby wyniszczające psychikę, a w dalszej kolejności niszczą życie rodzinne, zawodowe, towarzyskie. W osobie uzależnionej następują zmiany charakterologiczne, które objawiają się brakiem obowiązkowości, osłabieniem woli i zainteresowań. Dlatego tak ważne jest uczestnictwo w programach opracowanych w celu „walki” z nałogiem.

Uzależnienia behawioralne (czynnościowe)- rozumie się przez to zaburzenia zachowania o charakterze nałogowym, niezwiązane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, które wiążą się z odczuwaniem przymusu i brakiem kontroli nad wykonywaniem określonej czynności oraz kontynuowaniem jej mimo negatywnych konsekwencji dla jednostki oraz jej otoczenia. Przykłady uzależnień behawioralnych: patologiczny hazard, uzależnienie od komputera, pracoholizm, zakupoholizm, uzależnienie od seksu/ pornografii, uzależnienie od ćwiczeń fizycznych, uzależnienie od telefonu komórkowego, kompulsywne objadanie się.

Profilaktyka uniwersalna – ukierunkowana na całe populacje. Są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup bez względu na stopień indywidulanego ryzyka występowania problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszenie lub eliminowanie czynników ryzyka i wzmocnienie czynników wspierających prawidłowy rozwój. *Profilaktykę uniwersalną będziemy realizowali poprzez programy profilaktyczne w placówkach oświatowych skierowane do uczniów i ich rodziców. Główny nacisk będzie położony na: wskazanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego, rozwijanie swoich pasji i zainteresowań, umiejętnego nazywania i okazywania uczuć i emocji, nabycie umiejętności prawidłowego porozumiewania się zarówno w grupie rówieśniczej jak i w rodzinie.*

Profilaktyka selektywna- ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka. Są to działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego. Działania z tego poziomu profilaktyki są podejmowane ze względu na sam fakt przynależności do takiej grupy, czyli np. bycie dzieckiem osoby uzależnionej od alkoholu, a nie ze względu na występowanie zaburzeń lub problemów psychicznych u takich dzieci. Profilaktyka selektywna jest więc przed wszystkim działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym. *Profilaktykę selektywną będziemy realizowali poprzez dofinansowanie działań Świetlicy Środowiskowej „Uśmiech”- w zajęciach organizowanych przez świetlicę uczestniczą dzieci z rodzin z problemem alkoholowym.*

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Więcbork na 2020 rok ma charakter dokumentu rocznego. Okoliczność ta nakazuje opierać planowane w nim działania na podstawach finansowych określonych w przyjętym na dany rok budżecie Gminy Więcbork, bazować w realnie podejmowanych działaniach na istniejącej infrastrukturze organizacji i podmiotów, które

w okresie danego roku są w stanie zapewnić realizację przyjętych zadań i priorytetów. Roczna perspektywa zadań powoduje, że większość z nich będzie kontynuacją z lat poprzednich, szczególnie jeśli są adresowane do szerokiego grona odbiorców. Przykładem takich działań są; ogólnopolska kampania profilaktyczna dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych pn. „Zachowaj trzeźwy umysł”, dofinansowanie działalności placówki wsparcia dziennego.

II. Diagnoza problemu konsumpcji napojów alkoholowych i uzależnienia od alkoholu na terenie gminy Więcbork

„Diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych” na terenie Gminy Więcbork opracowało Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie w 2018 roku. W systemie oświaty w wskazanym okresie funkcjonowały jeszcze gimnazja.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Więcbork wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

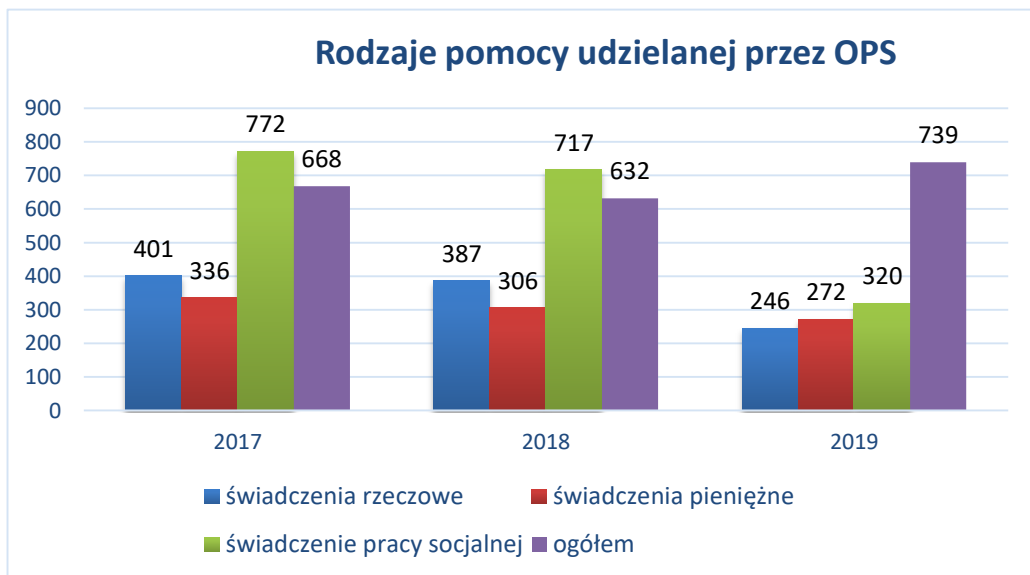
- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna
- 3) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Motywującego i Poradni Leczenia Uzależnienia w Więcborku.

Metryka gminy

1. Działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

	2017 r.	2018 r.	2019r.
Liczba rodzin ogółem	453	432	419
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień (ilość osób)	73	59	61



Powody ubiegania się o pomoc

	2017 r.	2018 r.	2019r.
Niepełnosprawność	253	256	234
Bezrobocie	200	171	170
Osoby dotknięte klęską żywiołową	90	0	0
Ubóstwo	241	208	198
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	90	73	58
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	332	342	331
Alkoholizm	73	58	60
Ogółem	453	432	419

2.Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2017r.	2018r.	2019r.
Posiedzenia KRPA (ogółem), w tym:	26	22	21
Posiedzenia Plenarne Komisji	7	5	5
Posiedzenia Zespołu Motywującego	12	12	12
przeprowadzono rozmowy informacyjno- motywujące	28	41	38
Posiedzenia Zespołu Kontrolnego	7	5	4

Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	6	4	4
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży w tym:	6	4	15
○ postanowienia negatywne	0	0	0

	<i>2017 r.</i>	<i>2018 r.</i>	<i>2019r.</i>
Wnioski o leczenie odwykowe	49	48	66
Zlecenia przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	14	6	3
Wnioski do Sądów w sprawie obowiązku leczenia odwykowe	10	6	3

3.Punkt Interwencji Kryzysowej działający przy MGOPS w Więcborku

2017

- Liczba osób korzystających z pomocy Punktu **80**

2018

- Liczba osób korzystających z pomocy Punktu **56**

2019

- Liczba osób korzystających z pomocy Punktu **55**

4. Działalność Poradni Leczenia Uzależnień w Więcborku

2017r.

- Zarejestrowani uzależnieni od alkoholu: **115**
 - w tym mężczyźni: **83**
- uzależnieni z podziałem na grupy wiekowe:
 - 19-29 lat: **9**
 - 30-64 lata: **100**

- 65 lat i powyżej: **6**
- Współzależnieni: **115**
- Liczba osób korzystających z terapii indywidualnej: **236**
- Liczba osób korzystających z terapii grupowej: **41**
- Współistniejące uzależnienia od środków psychoaktywnych – liczba osób: **44**, w tym mężczyźni: **31**
- podział ze względu na wiek
 - 19-29lat: **2**
 - 30-64 lata: **41**
 - 65 lat i powyżej: **1**

2018r.

- Zarejestrowani uzależnieni od alkoholu: **75**
 - w tym mężczyźni: **60**
- uzależnieni z podziałem na grupy wiekowe:
 - 19-29 lat: **4**
 - 30-64 lata: **67**
 - 65 lat i powyżej: **4**
- Współzależnieni: **72**
- Liczba osób korzystających z terapii indywidualnej: **170**
- Liczba osób korzystających z terapii grupowej: **38**

2019r.

- Zarejestrowani uzależnieni od alkoholu: **69**
 - w tym mężczyźni: **58**
- uzależnieni z podziałem na grupy wiekowe:
 - 19-29 lat: **5**
 - 30-64 lata: **60**
 - 65 lat i powyżej: **4**
- Liczba osób korzystających z terapii indywidualnej: **126**
- Liczba osób korzystających z terapii grupowej: **28**

Rynek alkoholowy

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych (ogółem: 39 stan na dzień 31.12.2018) w tym:

1. do spożycia poza miejscem sprzedaży **28** (wg zawartości alkoholu):
 - a. do 4,5%: **28**
 - b. od 4,5% do 18%: **25**
 - c. powyżej 18%: **24**
2. do spożycia w miejscu sprzedaży **11** (wg zawartości alkoholu):
 - a. do 4,5% **10**
 - b. od 4,5% do 18%: **5**
 - c. powyżej 18%: **3**

Skala problemów społecznych

1. Posterunek Policji w Więcborku

a) Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

	<i>2017 r.</i>	<i>2018 r.</i>	<i>2019r.</i>
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	24	24	27
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	1	0	0

b) Przestępczość

	<i>2017 r.</i>	<i>2018 r.</i>	<i>2019r.</i>
Kradzież z włamaniem	14	18	7
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	9	4	5
Pobicie	0	0	0

Uszkodzenie mienia	5	9	6
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	3	6	0
Kradzież mienia	22	25	20

c) Przemoc w rodzinie

<i>Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych</i>			
<i>2017 r.</i>			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	10	9	9
Groźby karalne	5	3	3
Uchyłanie się od płacenia alimentów	11	9	9
Inne	–	–	–
<i>2018 r.</i>			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	4	3	3
Groźby karalne	10	3	10
Uchyłanie się od płacenia alimentów	131	72	118
Inne	–	–	–
<i>2019 r.</i>			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	5	5	5
Groźby karalne	4	4	4
Uchyłanie się od płacenia alimentów	57	57	57

Funkcjonariusze Posterunku Policji w Więcborku, a także Komendy Powiatowej Policji w Sępólnie Kr. prowadzili kampanie informacyjne, programy edukacyjne, pogadanki.

2. Zespół Interdyscyplinarny w Więcborku

W związku z procedurą „Niebieskich Kart”- działanie podjęte przez grupy robocze:

- **Rok 2017** działania podjęte w ramach procedury NK
 - wnioski skierowane do GKRPA o podjęcie działań wobec osób nadużywających alkohol: **22**
 - zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa złożone do posterunku policji w Więcborku: **7 (w przypadku 1 osoby dwukrotnie)**
 - wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny: **2**
 - wniosek do sądu o leczenie psychiatryczne bez zgody: **0**
 - umieszczenie osoby doznającej przemocy w SOW Tuchola :**2 osoby**
 - pismo do kuratora o przyspieszenie realizacji postanowienia sądowego dot. leczenia z alkoholizmu: **3**
 - odebranie dziecka na podst. art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **3 dzieci**
 - liczba NK A: **70**
 - liczba NK C: **54**
 - liczba NK D: **16**
 - zakończenie procedury – ustanie przemocy: **20**
- **Rok 2018** działania podjęte w ramach procedury NK
 - wnioski skierowane do GKRPA o podjęcie działań wobec osób nadużywających alkohol: **28**
 - zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa złożone do posterunku policji w Więcborku: **1**
 - wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny: **1**
 - wniosek do sądu o leczenie psychiatryczne bez zgody: **1**
 - umieszczenie osoby doznającej przemocy w SOW Tuchola :**0**
 - pismo do kuratora o przyspieszenie realizacji postanowienia sądowego dot. leczenia z alkoholizmu: **1**
 - odebranie dziecka na podst. art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **0**
 - liczba NK A: **42**
 - liczba NK C: **39**
 - liczba NK D: **11**
 - zakończenie procedury – ustanie przemocy: **19**

- **Rok 2019** działania podjęte w ramach procedury NK
 - wnioski skierowane do GKRPA o podjęcie działań wobec osób nadużywających alkohol: **34**
 - zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa złożone do posterunku policji w Więcborku: **0**
 - wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny: **1**
 - wniosek do sądu o leczenie psychiatryczne bez zgody: **0**
 - umieszczenie osoby doznającej przemocy w SOW Tuchola :**0**
 - pismo do kuratora o przyspieszenie realizacji postanowienia sądowego dot. leczenia z alkoholizmu: **0**
 - odebranie dziecka na podst. art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **4 dzieci**
 - liczba NK A: **40**
 - liczba NK C: **28**
 - liczba NK D: **14**
 - zakończenie procedury – ustanie przemocy: **15**

III. Zasoby w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

1. Ważniejsze oddziaływania profilaktyczne dla młodzieży

- 2017 (nazwy: *Spójrz inaczej, Archipelag Skarbów*)

Ilość osób uczestniczących:

- a. uczniów: **151**
- b. nauczycieli: **16**
- c. rodziców: **35**

- 2018 (nazwy: *Spójrz inaczej- Ja kultura, Domowi Detektywi we Władysławowie*)

Ilość osób uczestniczących:

- d. uczniów: **82**
- e. nauczycieli: **11**
- f. rodziców: **54**

- 2019 (nazwy: *Archipelag Skarbów, Domowi Detektywi w Sarbinowie*)

Ilość osób uczestniczących:

- g. uczniów: **127**
- h. nauczycieli: **41**
- i. rodziców: **25**

2. Szkolenia dla członków GKRPA w Więcborku

Szkolenia w których uczestniczyli członkowie GKRPA w Więcborku:

Rok 2017

- a. szkolenie dla nowych członków Komisji – **1 osoba**
- b. nowe wytyczne dla KRPA w 2017r. wynikające z NPZ – **9 osób**
- c. dialog motywujący z osobą uzależnioną. Motywowanie do podjęcia leczenia- praktyczne zasady, wywiad motywujący, metody z osobami uzależnionymi – **8 osób**

Rok 2018

- a. nowelizacja ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi- nowe kompetencje dla gmin od stycznia 2018r. – **2 osoby**
- b. szkolenie dla nowego członka Komisji – **1 osoba**
- c. interwencja kryzysowa wobec dziecka- ofiary przemocy seksualnej i psychicznej – **3 osoby**
- d. wyjaśnienie aspektów prawnych związanych z prowadzeniem procedury NK – **3 osoby**

Rok 2019

- a. leczenie odwykowe, przymusowe leczenie – **1 osoba**
- b. rozmowa z dzieckiem- warunki skutecznej i bezpiecznej rozmowy z dzieckiem, poszukiwanie i „budowanie” obszarów i miejsc pracy z dzieckiem, tworzenie planu pomocy dziecku, wiktymizacja – **2 osoby**

3.Świetlica Środowiskowa „Uśmiech”- placówka wsparcia dziennego (dane za 2019 rok)

- a. ilość placówek: **1**
- b. dzieci: **190**
- c. w tym z rodzin alkoholowych: **97**
- d. liczba wychowawców: **5**

4.Grupy samopomocowe Ilość – dane za 2019 rok:

- a. Stowarzyszenia abstynenckie: **1**
- b. Kluby abstynenta (organizacje nieformalne) :**1**
- c. Samopomocowe grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym: **2**

5. Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży, np.:

Rok 2017

- a. Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób **13**)
- b. Inne (ilość osób jednorazowe prelekcje, pogadanki **95**, festyny i inne imprezy plenerowe **589**, imprezy sportowe **226**)

Rok 2018

- a. Programy i przedsięwzięcia profilaktyczne opracowywane i realizowane przez młodzież, skierowane do grup rówieśniczych np. kluby dyskusyjne, dyskoteki bezalkoholowe, audycje radiowe itp. (ilość osób **0**)
- b. Inne (ilość osób jednorazowe prelekcje, pogadanki **68**, festyny i inne imprezy plenerowe **702**, imprezy sportowe **72**, konkursy **47**)

Rok 2019

- a. Zajęcia profilaktyczno – edukacyjne na temat dobrego i złego dotyku (ilość osób **194**)
- b. Inne (jednorazowe prelekcje, warsztaty – **128 osób**).

IV. Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Grupa badana

Badania miały charakter ulicznej ankiety w formie papier-ołówek i obejmowały mieszkańców gminy Więcbork, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci byli informowali o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 50 osób, w tym 8 mężczyzn oraz 42 kobiety. Średnia wieku respondentów wyniosła 42 lata.

Cel badania

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- a. postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- b. zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze,
- c. zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia,
- d. zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów,
- e. zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu,

- f. zagadnienia związane z przemocą w rodzinie w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- g. zagadnienia związane z cyberprzemocą oraz uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

1. Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Więcbork.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	18%	64%	14%	4%
Zanieczyszczenie wody	14%	48%	36%	2%
Zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie)	30%	52%	18%	0%
Bezrobocie	18%	48%	32%	2%
Bieda, ubóstwo	16%	60%	22%	2%
Bezdomność	18%	54%	24%	4%
Wzrost przestępczości	14%	46%	38%	2%
Kryzys rodziny	14%	54%	30%	2%
Kryzys norm moralnych	18%	56%	24%	2%

Do najpoważniejszych problemów społecznego w opinii mieszkańców można uznać: **Zanieczyszczenie krajobrazu (smog) – łącznie 82%¹ oraz zanieczyszczenie krajobrazu (zaśmiecenie) – łącznie 82%.**

¹ Sumy odpowiedzi: *bardzo istotny* i *raczej istotny*.

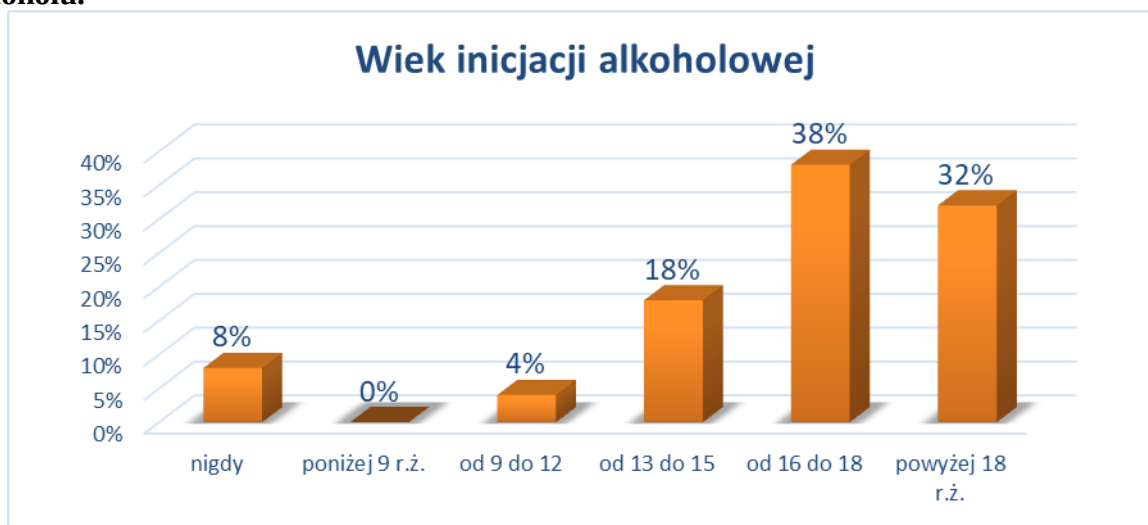
2. Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Przyjęto się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholu. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie².

Kolejne badania CBOS-u, z 2010 roku, wydają się potwierdzać wskazane wcześniej tendencje Polaków w picciu alkoholu. Mianowicie: od alkoholu nie stroni ponad trzy czwarte dorosłych Polaków (76%), przy czym dwie trzecie (65%) twierdzi, że pije czasami, a co dziewiąty (11%) – że często. Ponad jedna piąta badanych (22%) deklaruje abstynencję. W ciągu ostatnich trzynastu lat zwiększyła się (o 6 punktów procentowych) grupa abstynentów, zmalał zaś (o 4 punkty) odsetek tych, którzy rzadko piją alkohol³.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców na temat alkoholu.

Pierwszą z poruszanych kwestii był **wiek inicjacji alkoholowej**. **32% osób swój wiek inicjacji alkoholowej wskazało na pełnoletność**. Kolejna najwyższa wartość odnosi się do wieku pomiędzy 16 a 18 r.ż. – 38%. **Tylko 8% badanych wskazało, że nigdy nie spożywało alkoholu**.



² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2007/K_039_07.PDF (dostęp: 16.06.2017)

³ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec alkoholu*, Warszawa, sierpień 2010.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_116_10.PDF (dostęp: 19.06.2017).

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. **16%** respondentów to osoby deklarujące **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że pije alkohol kilka razy w miesiącu (36%) oraz kilka razy w roku (30%). Żaden z mieszkańców nie przyznaje się do codziennego spożywania alkoholu. Otrzymane wyniki można podsumować stwierdzeniem, że **większość mieszkańców pije alkohol okazjonalnie**.



Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego **ilości**. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo:

1 – 2 porcji alkoholu – 46% (0,5 – 1 piwa, 1 – 2 kieliszki wina lub 1 – 2 małe kieliszki wódki)

3 – 4 porcji (12%).

30% badanych to osoby niepijące.

W związku z powyższym, należy uznać, że mieszkańcy gminy Więcbork odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka.

48% mieszkańców gminy Więcbork uważa, że **w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol, jednocześnie 52% badanych twierdzi, że lokali jest za dużo.

Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki

świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności gminy Więcbork, ponieważ **łącznie 80% mieszkańców udzieliło poprawnej odpowiedzi**⁴.

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 70% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”**. Jednocześnie **58% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym**. Również 50% badanych uważa, że osoby nieletnie mają łatwość w zakupie alkoholu w lokalnych sklepach.

Można uznać, że wysoki odsetek badanych mieszkańców przyjmuje konstruktywne postawy wobec alkoholu i nie ulega stereotypom.

Łącznie 94% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu. Również 86% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych. Także 94% badanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
<i>Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.</i>	0%	20%	54%	26%
<i>Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.</i>	4%	66%	30%	0%
<i>Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.</i>	4%	54%	38%	4%
<i>Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.</i>	8%	42%	40%	10%
<i>Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.</i>	0%	14%	54%	32%
<i>Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.</i>	0%	2%	66%	32%
<i>Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.</i>	0%	6%	60%	34%

⁴ Oznacza to wskazanie odpowiedzi *raczej nie zgadzam się* i *zdecydowanie nie zgadzam się*.

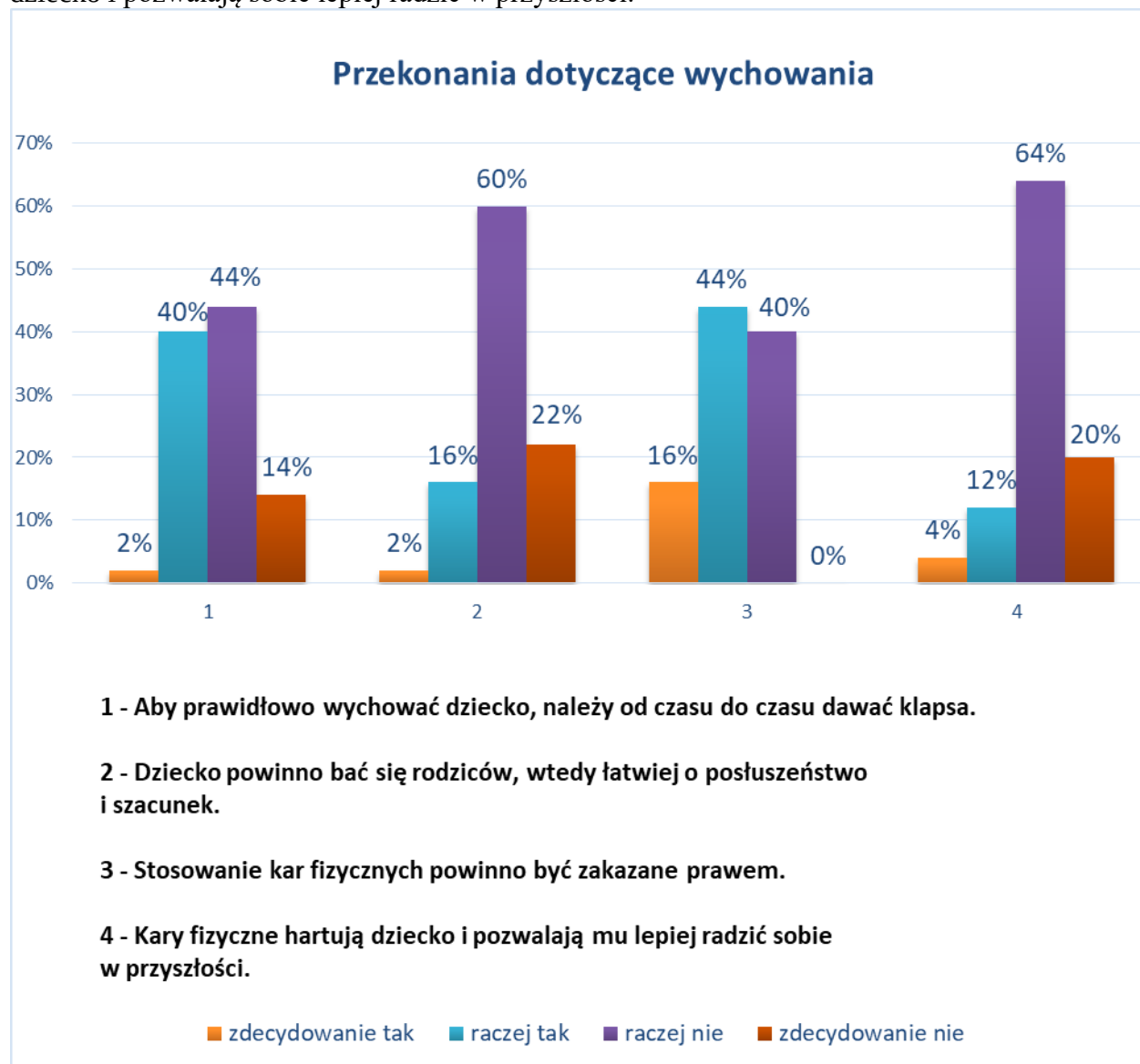
3.Przemoc w rodzinie

a) Przekonania dotyczące wychowania dzieci

Respondenci otrzymali propozycje czterech stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie. **Poniższe wartości pozwalają sądzić, że badani nie przejawiają postaw wychowawczych, które właściwe są dla tradycyjnego wychowania.**

Stwierdzenie „Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa” spotkało się z odrzuceniem przez ponad połowę respondentów – **łącznie 58% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem.** Jednocześnie **60% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem.**

Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją 82% respondentów. Dodatkowo, łącznie 84% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizyczne hartują dziecko i pozwalają sobie lepiej radzić w przyszłości.

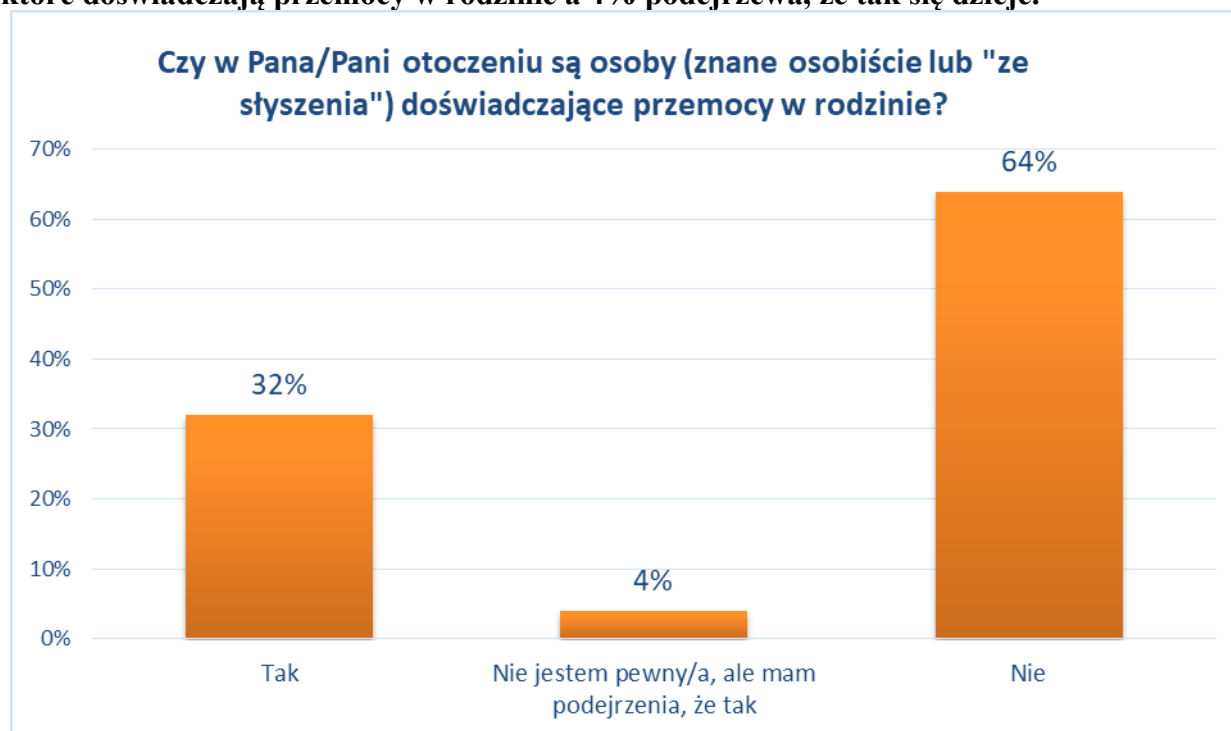


b) Zjawisko przemocy w rodzinie

Polacy deklarują, że najczęściej doświadczali agresji w domu (9%) bądź na ulicy poza najbliższą okolicą (9%). Podobna liczba osób (8%) padła ofiarą przemocy nieopodal miejsca zamieszkania. Co dwudziesty ankietowany (5%) został zaatakowany w restauracji, kawiarni lub na dyskotecę, czterech na stu (4%) spotkało się z przemocą w pracy lub szkole, a trzech na stu (3%) w środkach komunikacji⁵.

Powyższe wyniki są zbliżone do danych sprzed 3 lat, kiedy CBOS realizował podobne badania. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki cytowane wyżej. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

Wyniki badań są niepokojące, ponieważ 32% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie a 4% podejrzewa, że tak się dzieje.



Wśród badanych mieszkańców tylko **ponad połowa badanych wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie (64%)**.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

Łącznie 82% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną. Oznacza to, że wyleczenie uzależnienia od alkoholu nie pozwala na zakończenie problemu przemocy w rodzinie.

⁵ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, czerwiec 2012.

W społeczeństwie raczej nie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „dobrych domach” – łącznie 90% mieszkańców Gminy Więcbork nie jest skłonny myśleć schematycznie o przemoc w rodzinie.

Potwierdzeniem tego są następne deklaracje badanych, w których 90% zgadza się ze stwierdzeniem, że ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Poniższe wartości wskazują na dobrą świadomość badanych mieszkańców na temat specyfiki przemocy. **Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: zgadzam się i zdecydowanie się zgadzam:**

a. „Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 12`%;

b. „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary” – 8%;

c. „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 26%.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol.	22%	60%	18%	0%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	0%	10%	70%	20%
Ofiarą przemocy w rodzinie może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	26%	64%	10%	0%
Przemoc w rodzinie to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	12%	66%	22%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiary.	0%	8%	62%	30%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	0%	26%	46%	28%

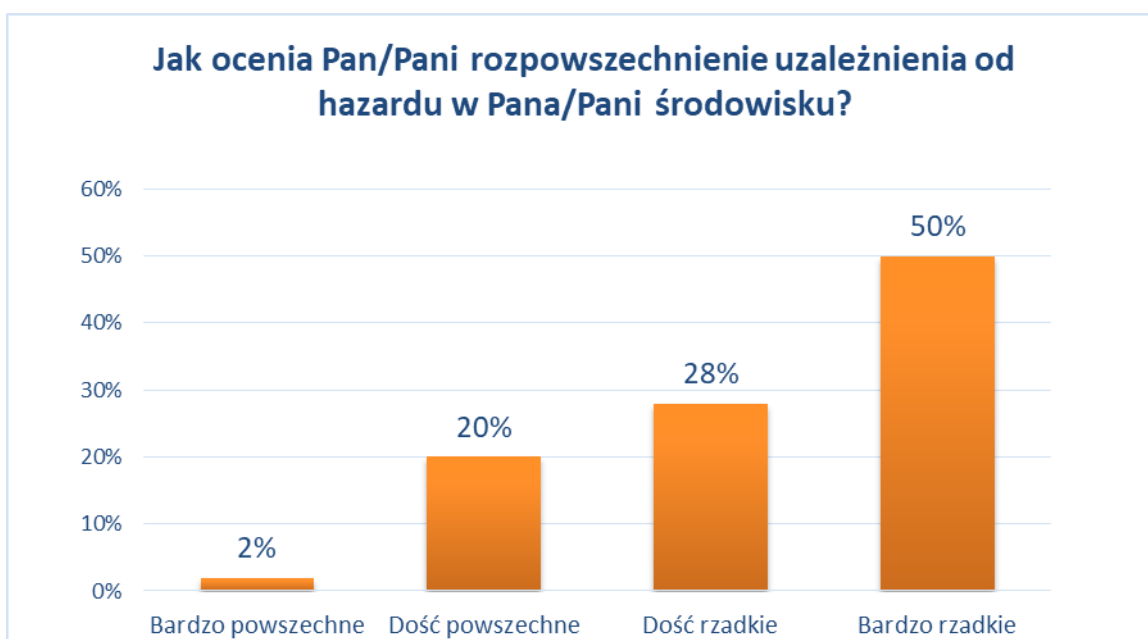
4.Hazard

W ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie, co trzeci Polak w wieku 15+ grał w jakieś gry na pieniądze (34,2%). Polacy najczęściej grają w gry liczbowe Totalizatora Sportowego (26,8%), a w dalszej kolejności w zdraunki (13,3%), loterie/konkursy SMS-owe (7,4%) oraz na automatach do gier z tzw. niskimi wygranymi (4,5%). Wśród Polaków w wieku 15 lat i więcej 7,1% osób gra w jakąś grę na pieniądze co najmniej dwa razy w tygodniu. (...) symptomy zagrożenia uzależnieniem od hazardu występują u 5,3% ogółu Polaków w wieku 15+, a 0,7% osób w tej

grupie wiekowej zdradza pewne symptomy problemu z hazardem. Wśród grających w gry na pieniądze realny problem z hazardem może mieć 2,2% graczy⁶.

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców gminy Więcbork ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki. Wyniki sugerują, że raczej zasadniczo niewielki odsetek społeczności lokalnej korzysta z gier losowych.

W subiektywnej ocenie większości mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 78%. Jednocześnie 74% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu.



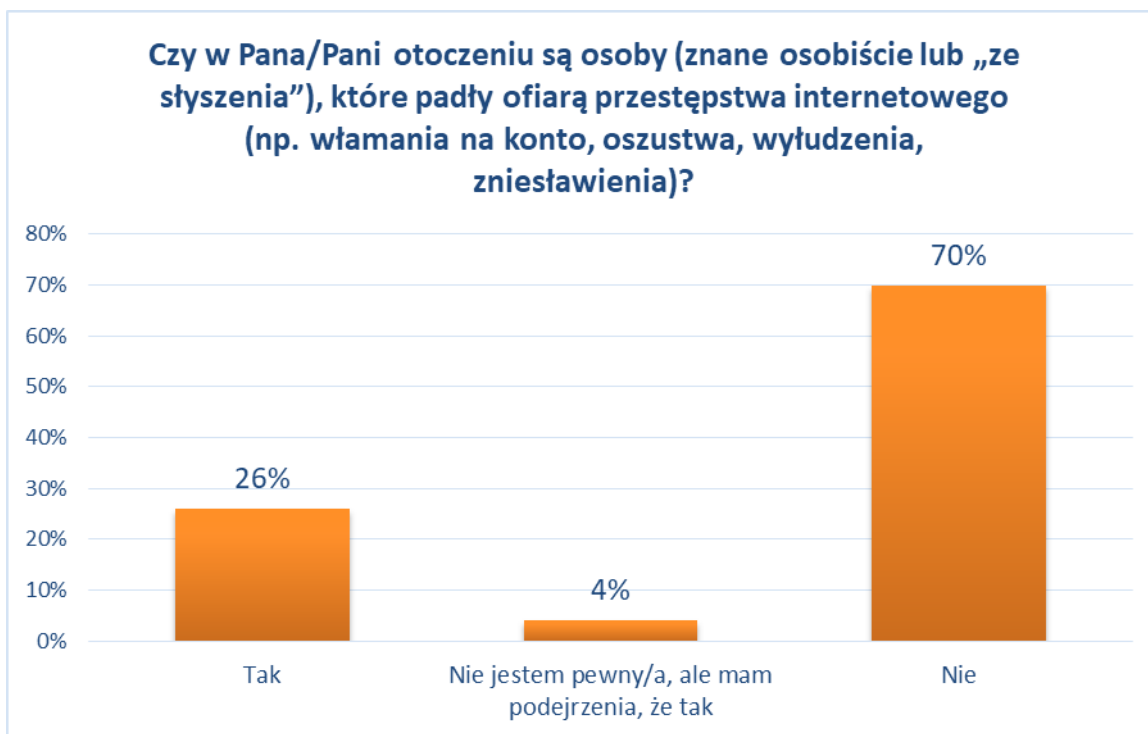
⁶ Centrum Badania Opinii Społecznych, *Komunikat z badań: Pracoholicy, siecioholicy, hazardziści... Uzależnienia od zachowań*, Warszawa, czerwiec 2015.

Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_076_15.PDF (dostęp: 29.06.2017).

5. Cyberprzemoc i uzależnienie od Internetu

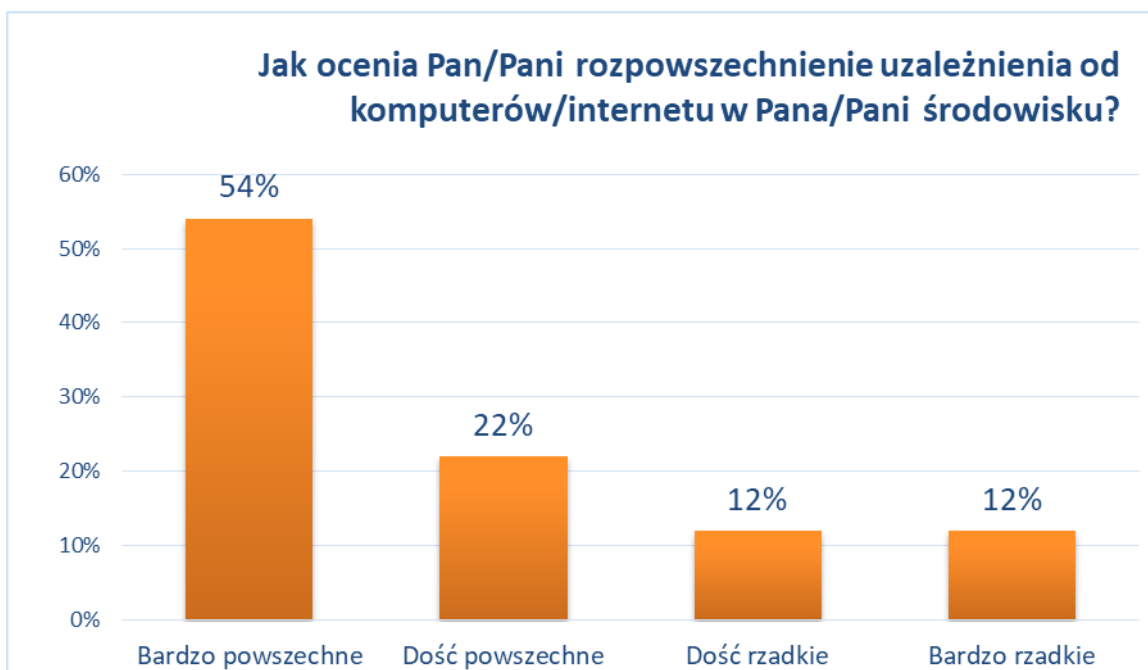
Kolejnym zagadnieniem badanym w ramach ankiety jest cyberprzemoc. Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych. (...) Podstawowe formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem Sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem Sieci oraz podszywanie się w Sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS⁷.

Badania wykazały, że cyberprzemoc w lokalnej społeczności w zasadzie nie stanowi problemu. Mianowicie, **70% badanych nie ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego** (np. włamania na konto, oszustwa, wyłudzenia, zniesławienia), a łącznie 30% wie o takim zdarzeniu lub nie jest pewna, ale ma podejrzenia, że tak właśnie się stało.



Bardziej niepokojące są dane związane są z subiektywnym oszacowaniem uzależnienia od komputerów lub Internetu w środowisku lokalnym. **Łącznie 76% uważa, że tego typu uzależnienie jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym, a tylko 24% ocenia je jako dość i bardzo rzadkie zjawisko.**

⁷ Wojtasik, Ł. Cyberprzemoc - charakterystyka zjawiska.



6.Badania sprzedawców napojów alkoholowych

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

Grupa badana

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie miasta. Grupa badana stanowiła 29 kobiet i 1 mężczyznę. 26 respondentów, to pracownicy punktów. Natomiast 4 osoby, to ich właściciele. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 35 lat.

Cel badania

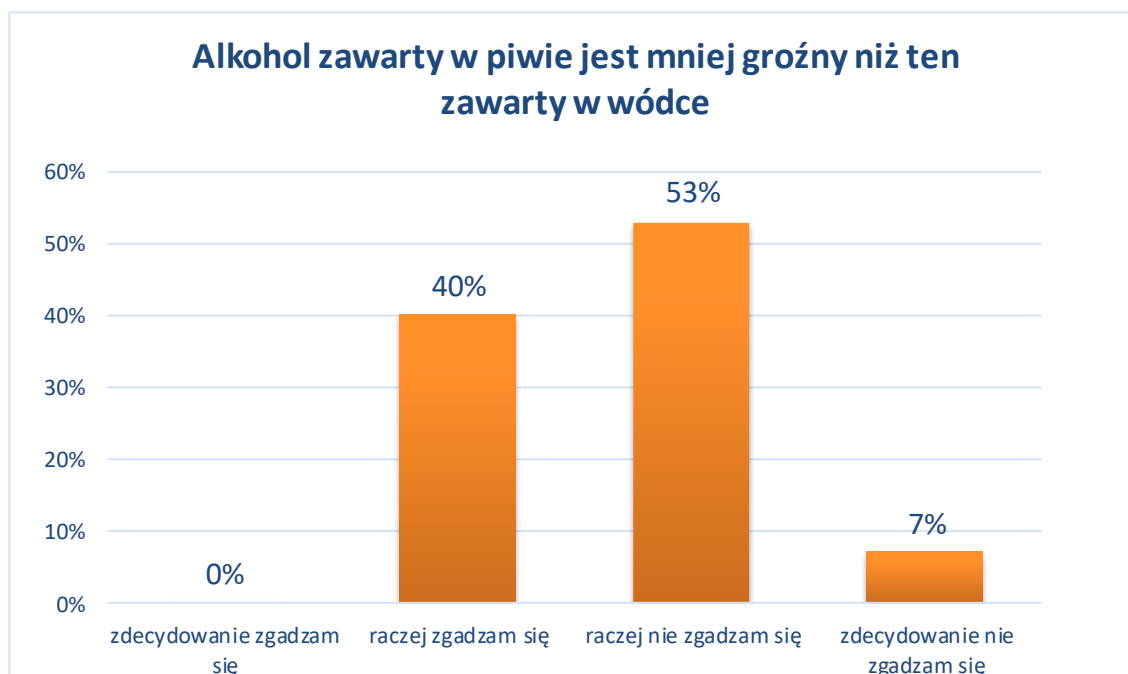
Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemne sytuacje zainicjowanych przez osoby spożywające alkohol.

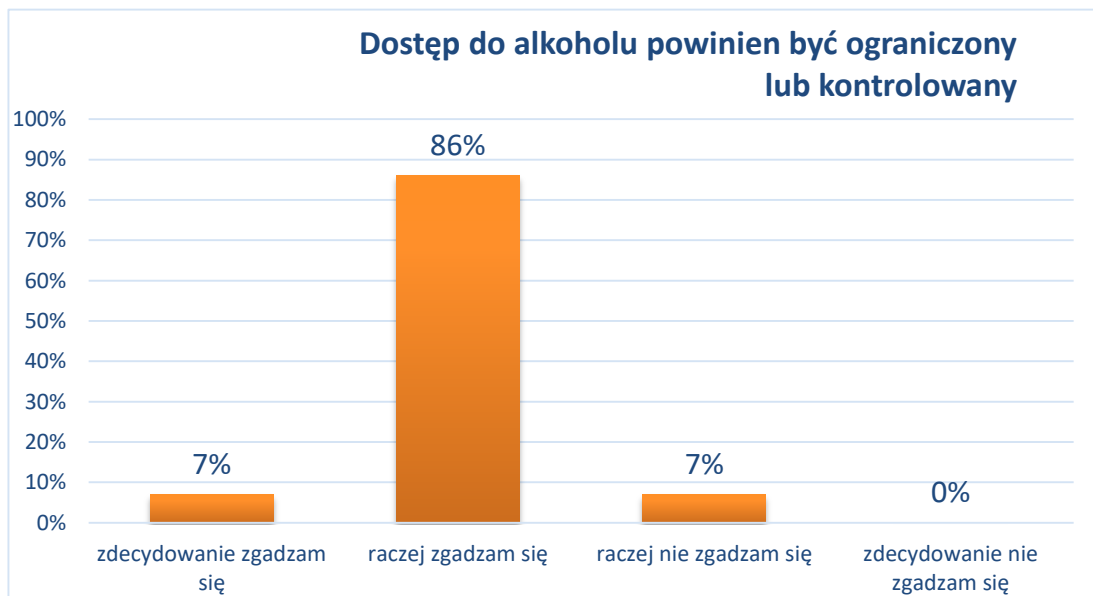
Wyniki badań

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

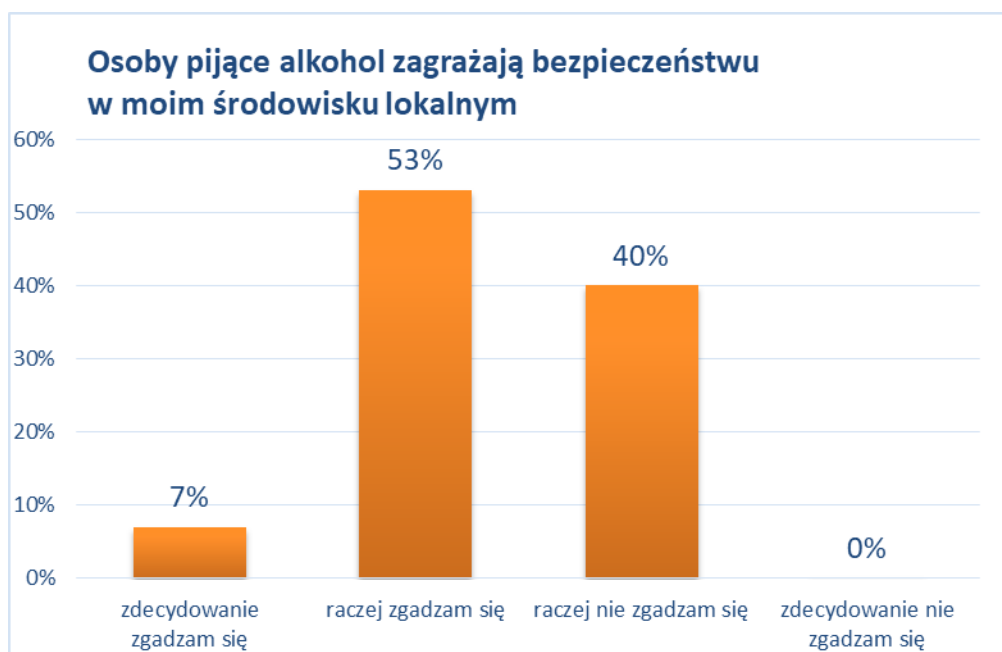
Łącznie 60% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest tak samo groźny jak ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o wysokim poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.



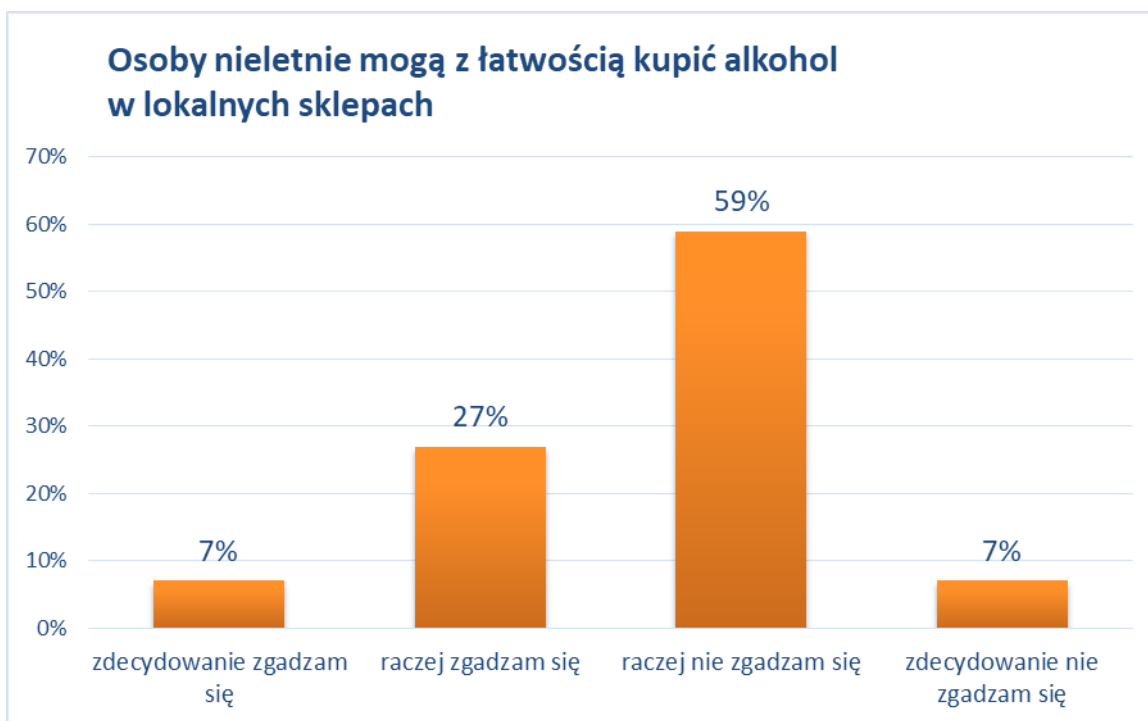
Łącznie 93% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany. 7% badanych wyraża zdanie przeciwne, czyli nie jest przekonana, że dostęp ten nie powinien podlegać kontroli.



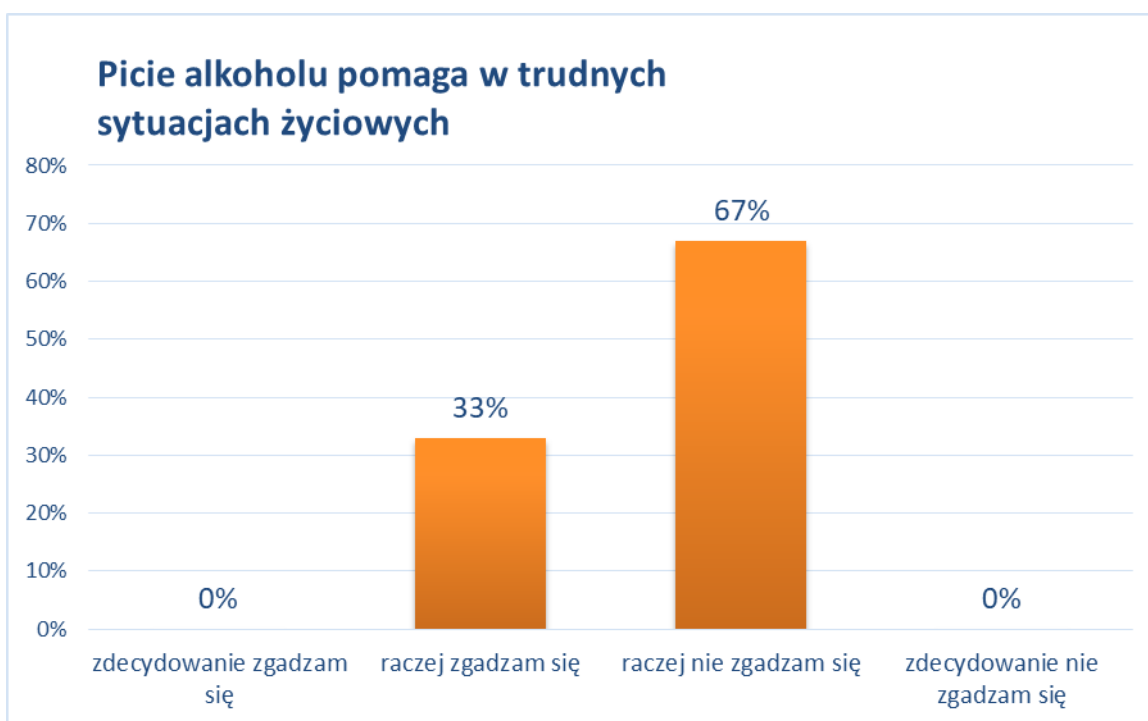
Łącznie 60% respondentów zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.



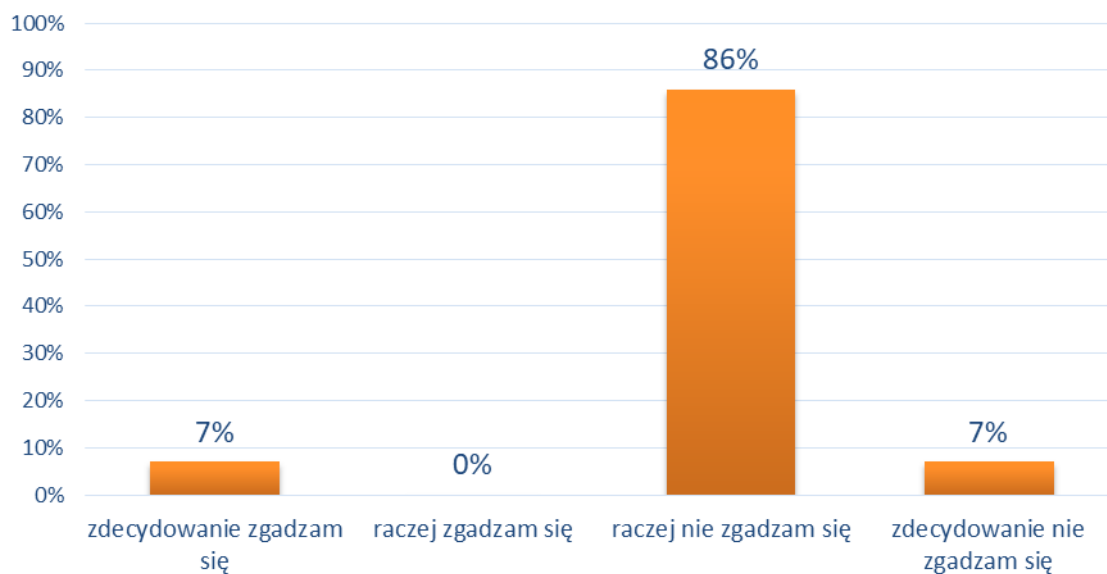
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia - **łącznie 66% nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu.**



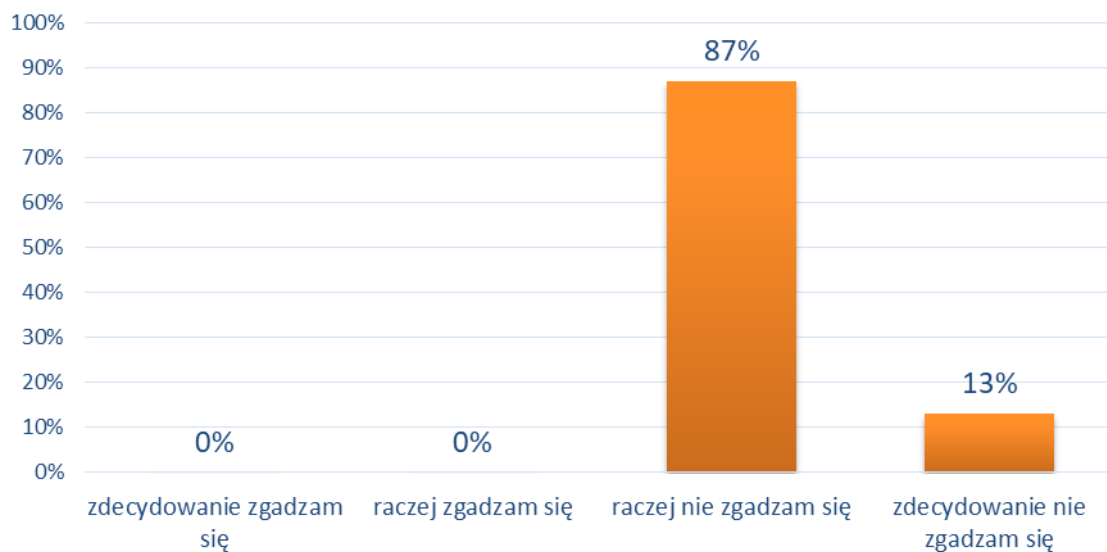
Łącznie 67% sprzedawców nie uważa, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Z drugiej strony, łącznie 100% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne. Dodatkowo, łącznie 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.



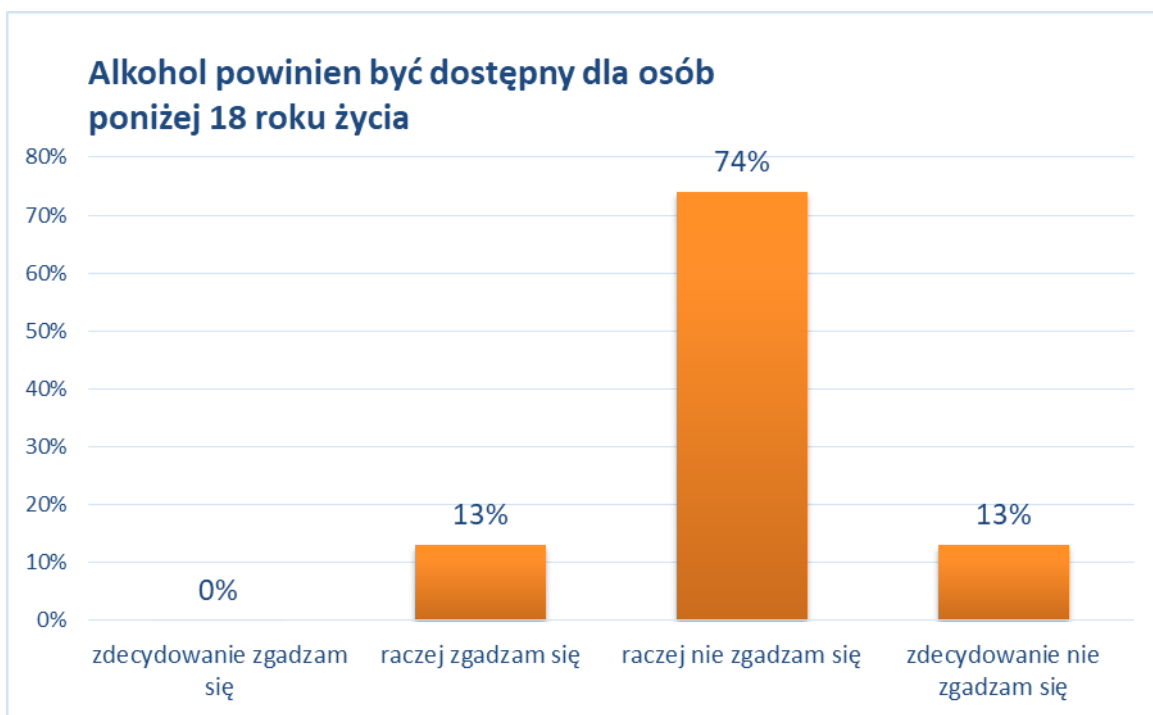
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne



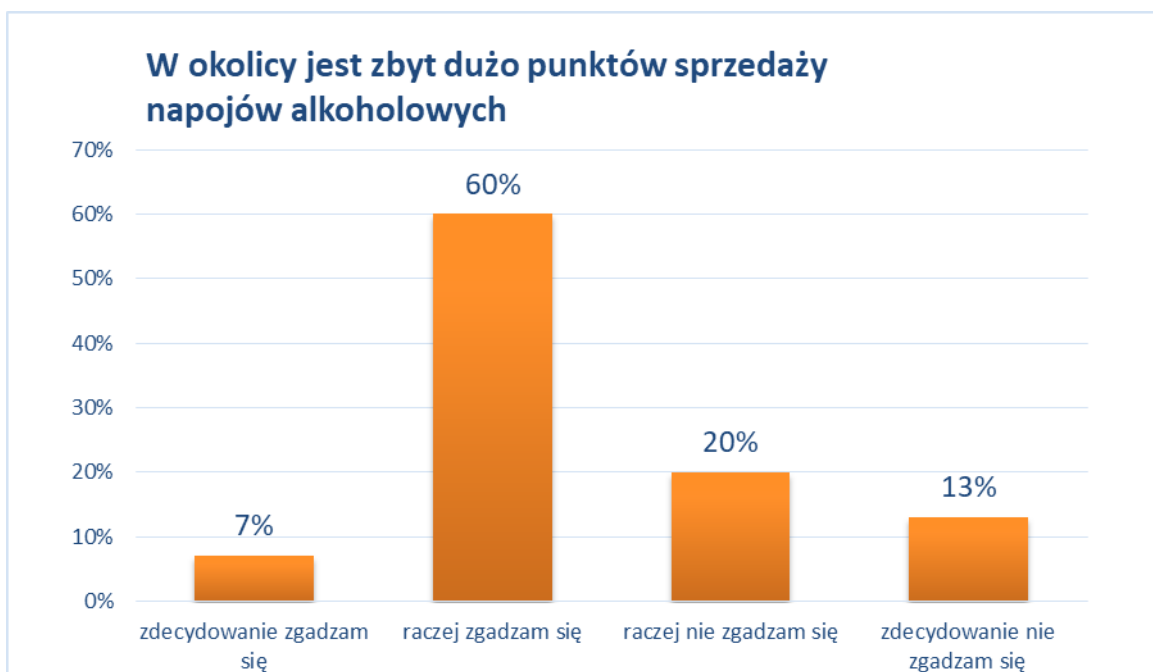
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu



Łącznie 87% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Więcbork **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**



Łącznie 67% badanych uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.



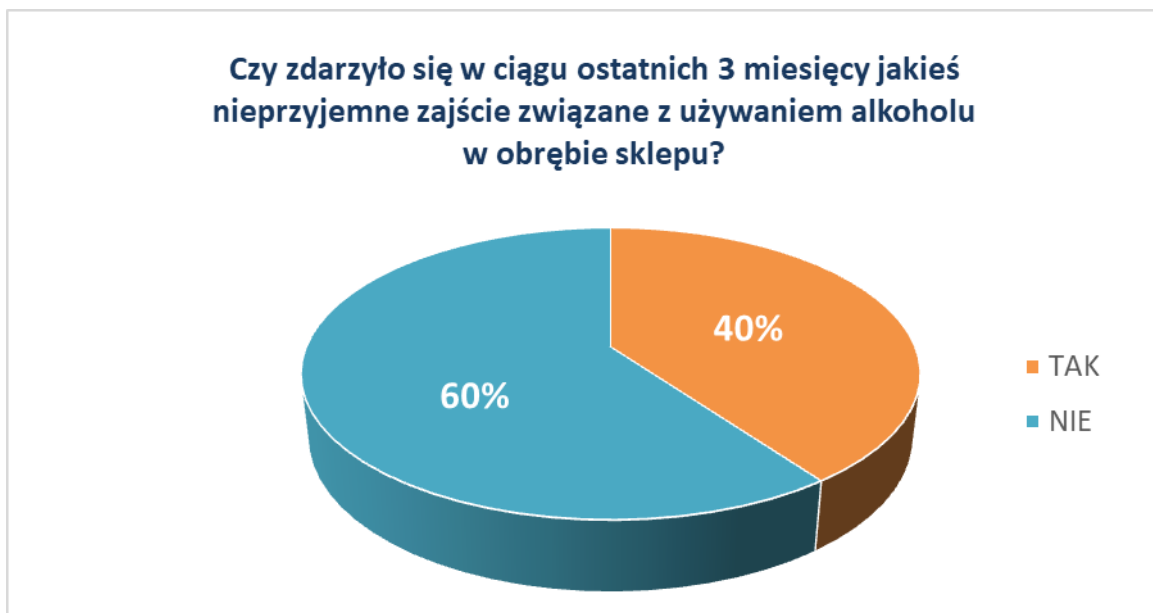
Sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Więcbork deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się kilka razy w roku (73%) oraz miesiącu (7%)** a kolejne 13% twierdzi, że kilka razy dziennie. Wobec tego, należy uznać, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie są podejmowane na terenie dosyć często.



Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być częstym zjawiskiem. 20% badanych stwierdziło, że zdarza się kilka razy dziennie; 13% - kilka razy w tygodniu; 13% - kilka razy w miesiącu, a 54%, że kilka razy w roku.



40% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy doszło do nieprzyjemnych zaszerezeń związanych ze spożyciem alkoholu w obrębie sklepu. Interwencja policji nie była potrzebna.



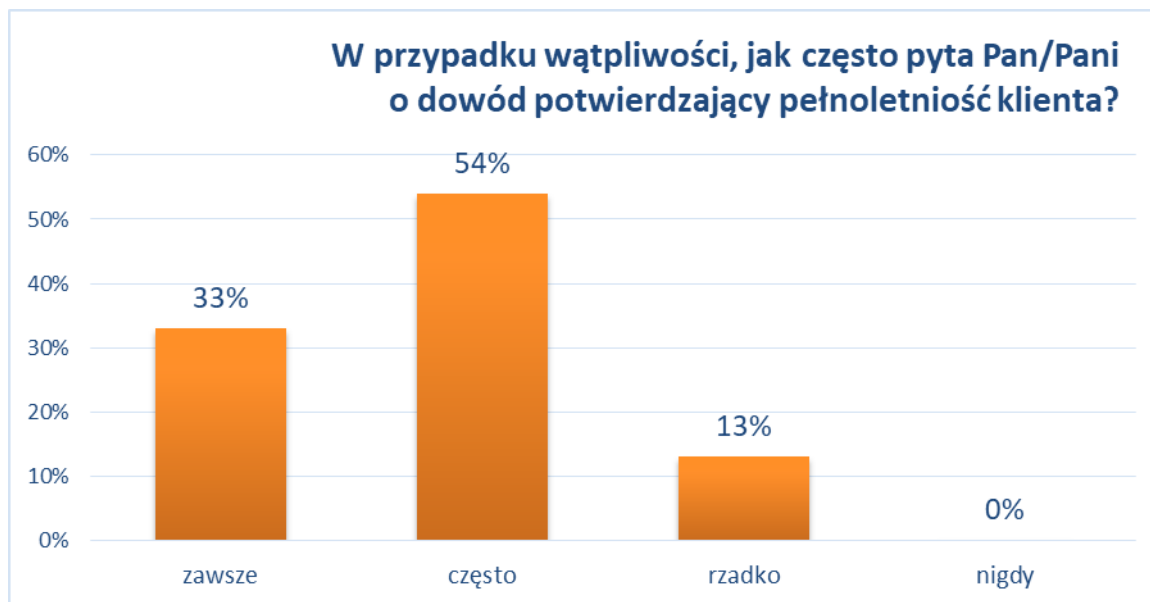
Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu osobom nieletnim wydaje się jednoznaczny. Ponieważ 93% badanych wskazało, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobom, co do których miały podejrzenie, że są nieletnie. 7% badanych wskazało, że nie mieli pewności, co do wieku osoby, której sprzedały alkohol.



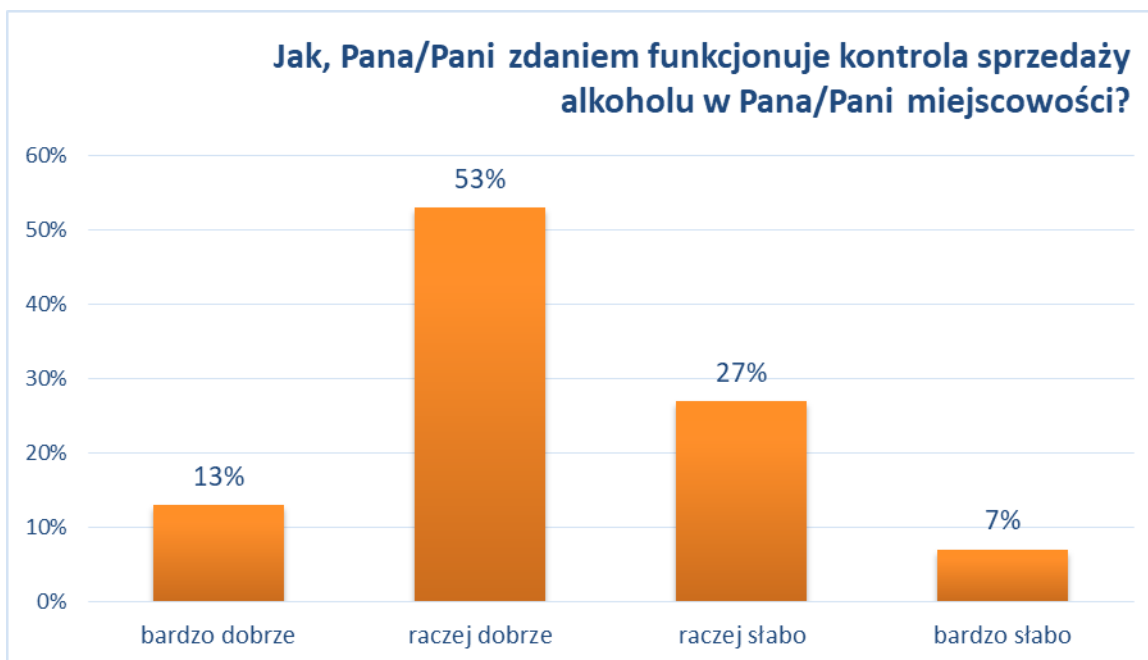
W przypadku wątpliwości, co do wieku, **54% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek**, a często robi to kolejne 33% osób.

W związku z powyższymi deklaracjami sprzedawców, należy przyjąć, że wysoki odsetek prób zakupu alkoholu przez osoby nieletnie, jak i bardzo częste spożywanie alkoholu w obrębie sklepu wynika z postaw sprzedawców, którzy nie wykazują się wystarczającą czujnością i asertywnością

podczas sprzedaży alkoholu oraz wiedzą, także i prawną, z zakresu konsekwencji wynikających ze sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 r.ż.



Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w gminie Więcbork. **Łącznie 66% badanych oceniło jej funkcjonowanie bardzo i raczej dobrze.**



V. Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Metodologia

Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Jest to program pozytywnie zaopiniowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji, który pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, czy wszystkie pytania zostaną wypełnione.

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy.

1.Charakterystyka grupy badanej

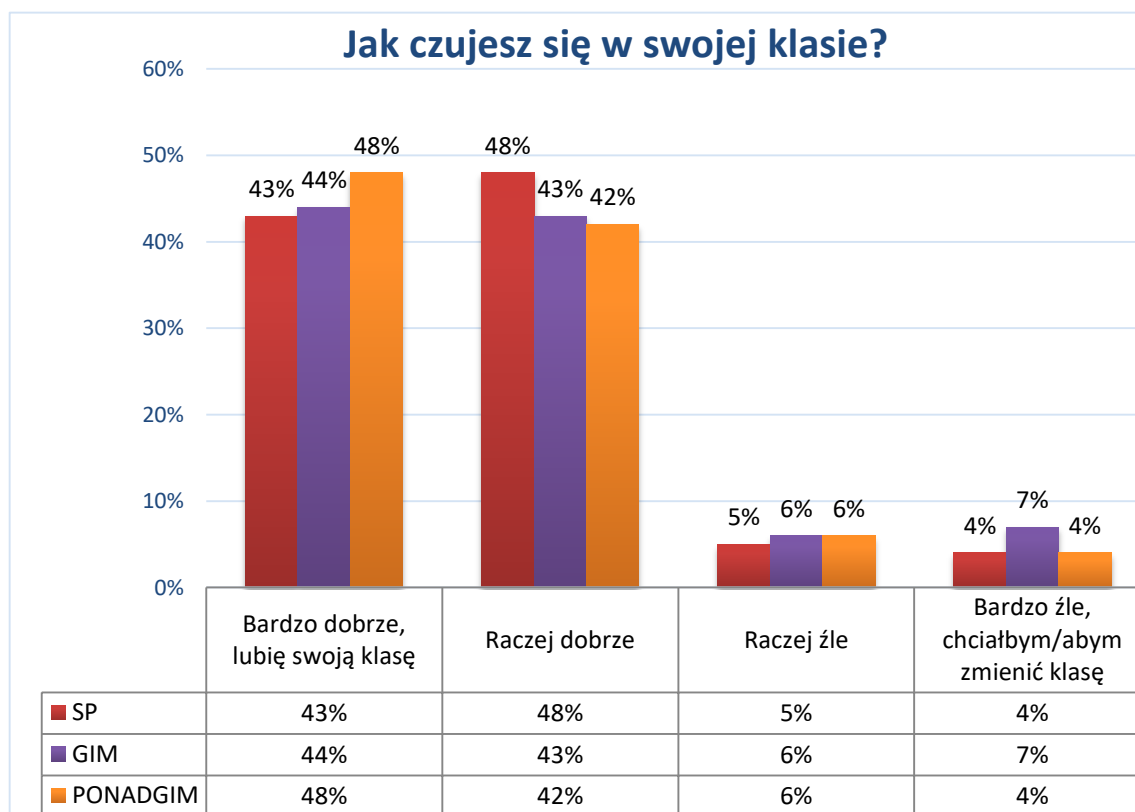
W badaniu wzięli uczniowie szkół podstawowych (SP), gimnazjalnych (GIM) oraz klas ponadgimnazjalnych (PONADGIM).

<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe (SP)	248
Klasy gimnazjalne (GIM)	72
Szkoły ponadgimnazjalne (PONADGIM)	202
ŁĄCZNIE	522

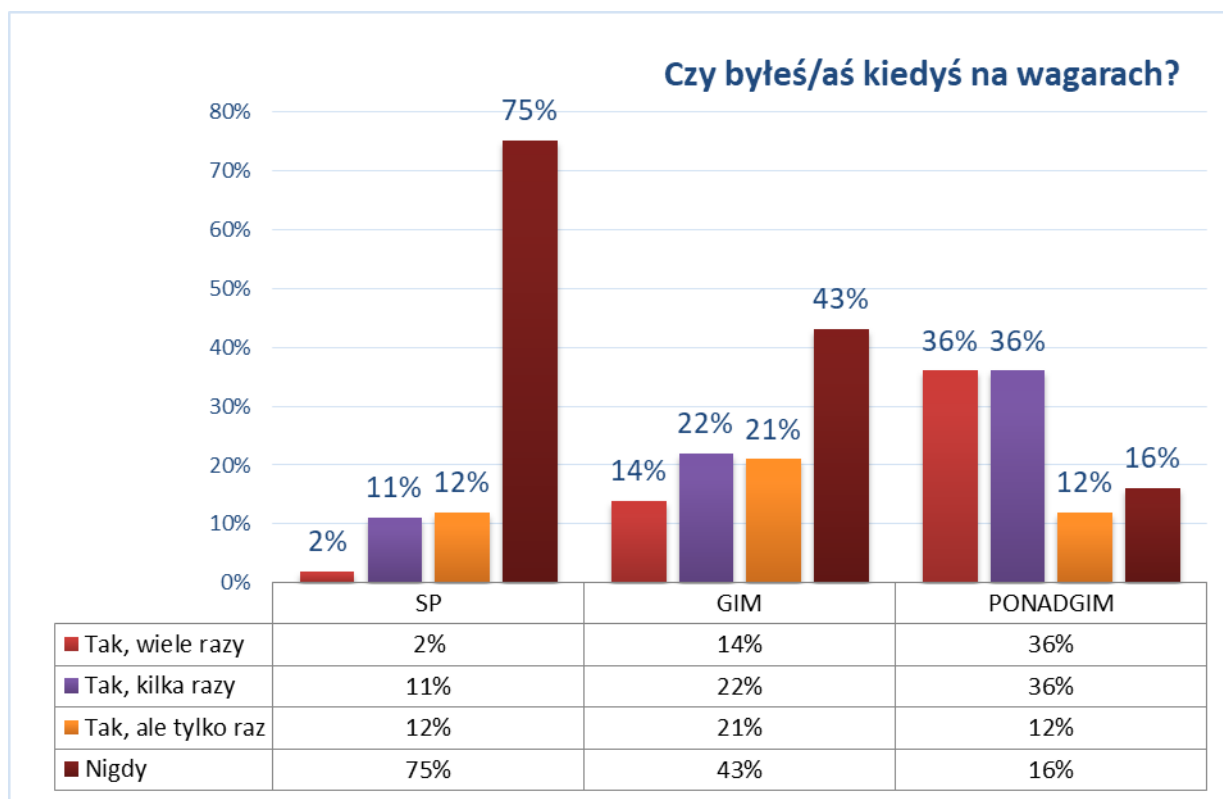
Uczniowie odpowiedzieli na kilka ogólnych pytań związanych z uczęszczaniem do szkoły. Uzyskane odpowiedzi pozwalają na przedstawienie szkolnego środowiska w kontekście kwestii, które mogą mieć pozytywny lub negatywny wpływ na częstość występowania niepożądanych zjawisk i zachowań wśród dzieci oraz młodzieży.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali zapytani o to, jak czują się w swojej klasie. Wyniki są zadowalające: najlepiej w klasie czują się uczniowie szkół podstawowych (łącznie 91%⁸). Takiego samego zdania jest **87% uczniów GIM (klas gimnazjalnych) i 90% uczniów PONADGIM (klas ponadgimnazjalnych)**. Nie należy jednak bagatelizować faktu, że 4% uczniów **SP (szkół podstawowych)** oraz 7% uczniów GIM i 4% uczniów PONADGIM przeciwne określa swoje odczucia – do tego stopnia, że chciałoby zmienić klasę.

⁸ Zsumowane wyniki odpowiedzi: *bardzo dobrze, lubię swoją klasę i raczej dobrze*.



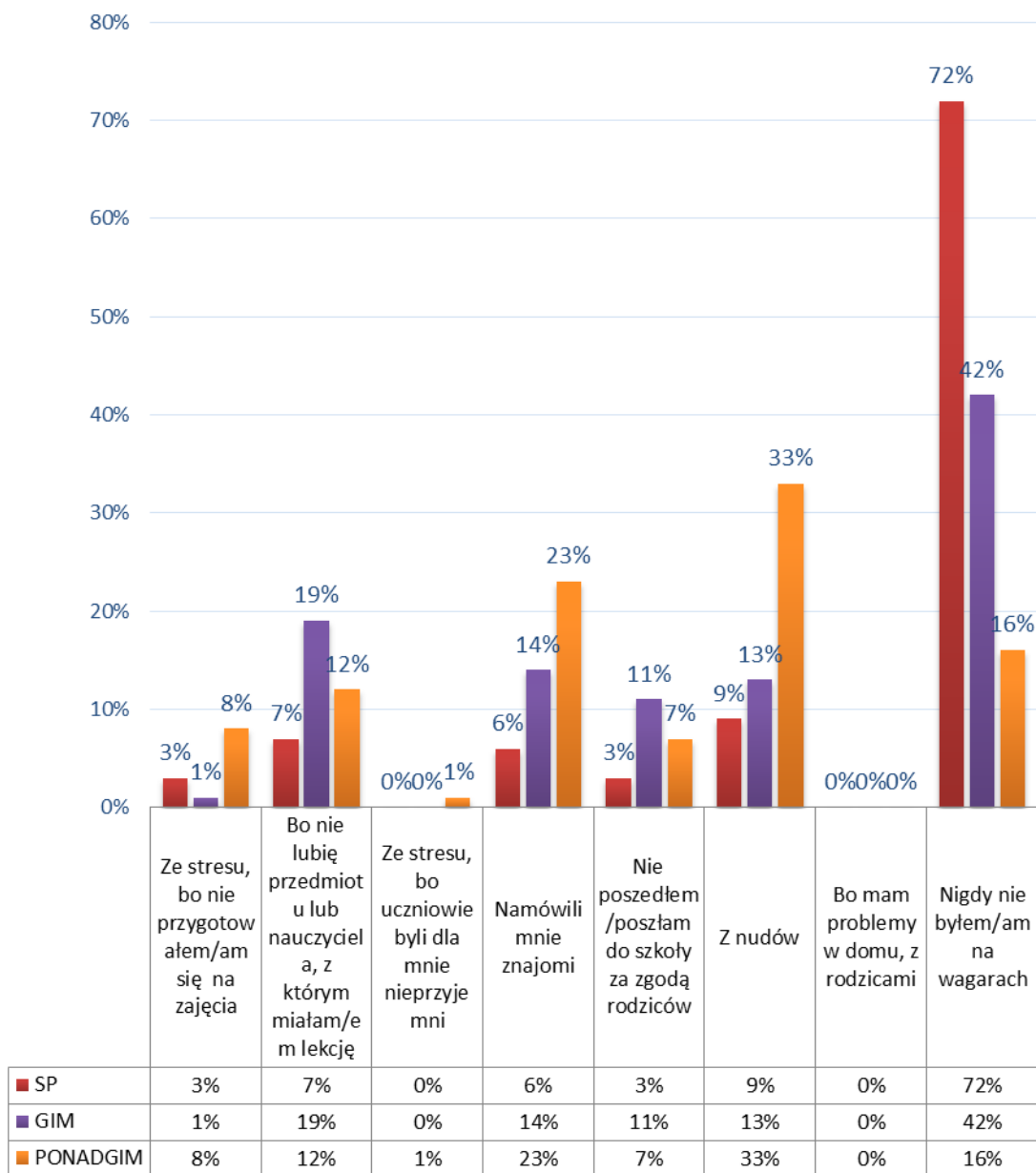
Wyniki prezentujące odpowiedzi uczniów na temat wagarowania, wydają się odzwierciedlać tendencje związane z wiekiem rozwojowym. **Uczniowie szkół podstawowych w sporej części nigdy nie byli na wagarach (75%) lub byli na nich tylko raz (12%).** Odsetek takich osób wzrasta wraz z wiekiem – w klasach gimnazjalnych już 43% uczniów ma za sobą pierwsze wagary. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych byli na wagarach w zdecydowanej większości – 84%.



Od tego, jak często uczniowie wagarują, istotniejsze wydają się być powody, dla których decydują się to robić. Na pytanie (wielokrotnego wyboru) „*Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?*” uzyskaliśmy odpowiedzi jak poniżej.

Uczniowie jeśli opuszczali lekcje, to często z nudów (SP – 9%; GIM – 13%; PONADGIM – 33%) lub dla tego, że nie lubili przedmiotu lub nauczyciela, z którym mieli lekcję (SP – 7%; GIM – 19%; PONADGIM – 12%)

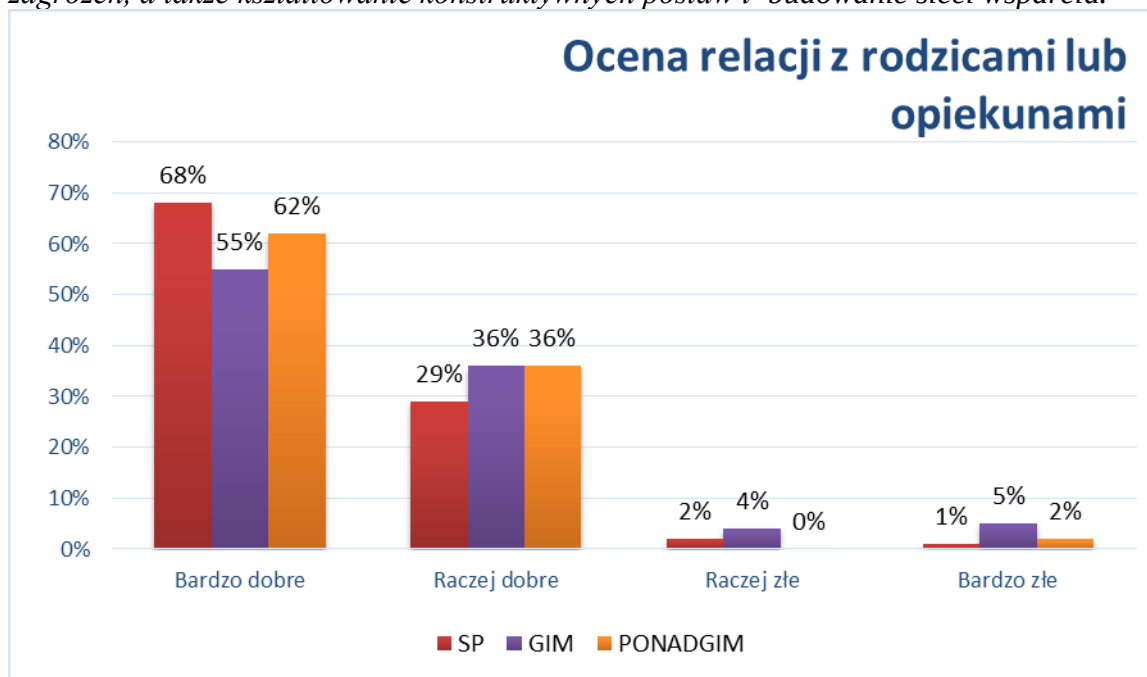
Jeśli byłeś/byłaś na wagarach, to z jakiego powodu?



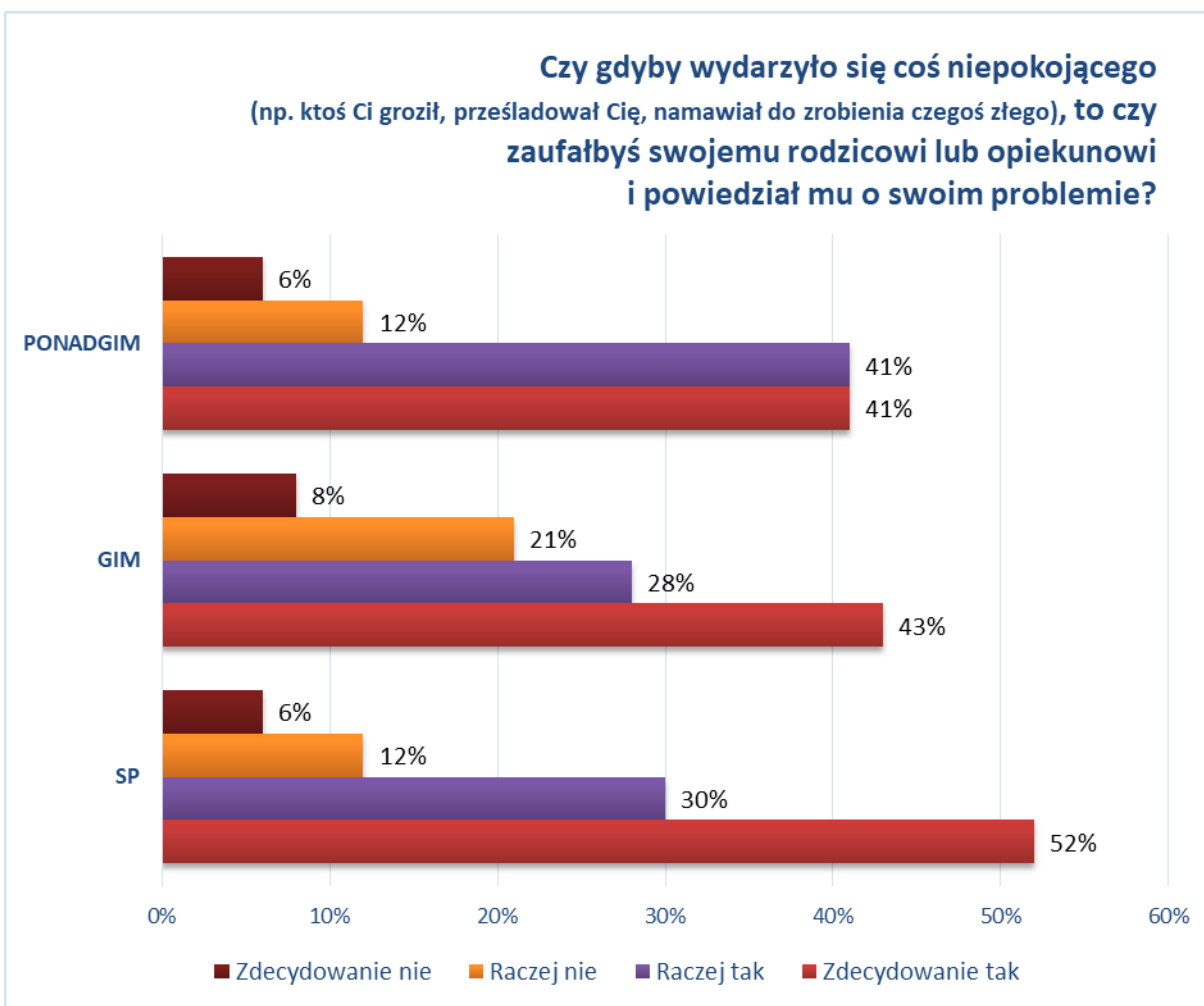
Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy. **Uczniowie gminy Więcbork deklarują w większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (SP – 97%; GIM – 91%; PONADGIM – 98%).** Należy zauważyć, że rozkład wyników, wbrew oczekiwaniom, nie zmienia się wraz z wiekiem – uczniowie klas gimnazjalnych oceniają związki z rodzicami lub opiekunami, podobnie jak uczniowie szkół podstawowych, jako mocne i zażyłe.

Dobre relacje z rodzicami uczniów to niewątpliwie zasób chroniący, który może zostać wykorzystany w planowaniu oddziaływań profilaktycznych poprzez tworzenie sojuszu rodzic –

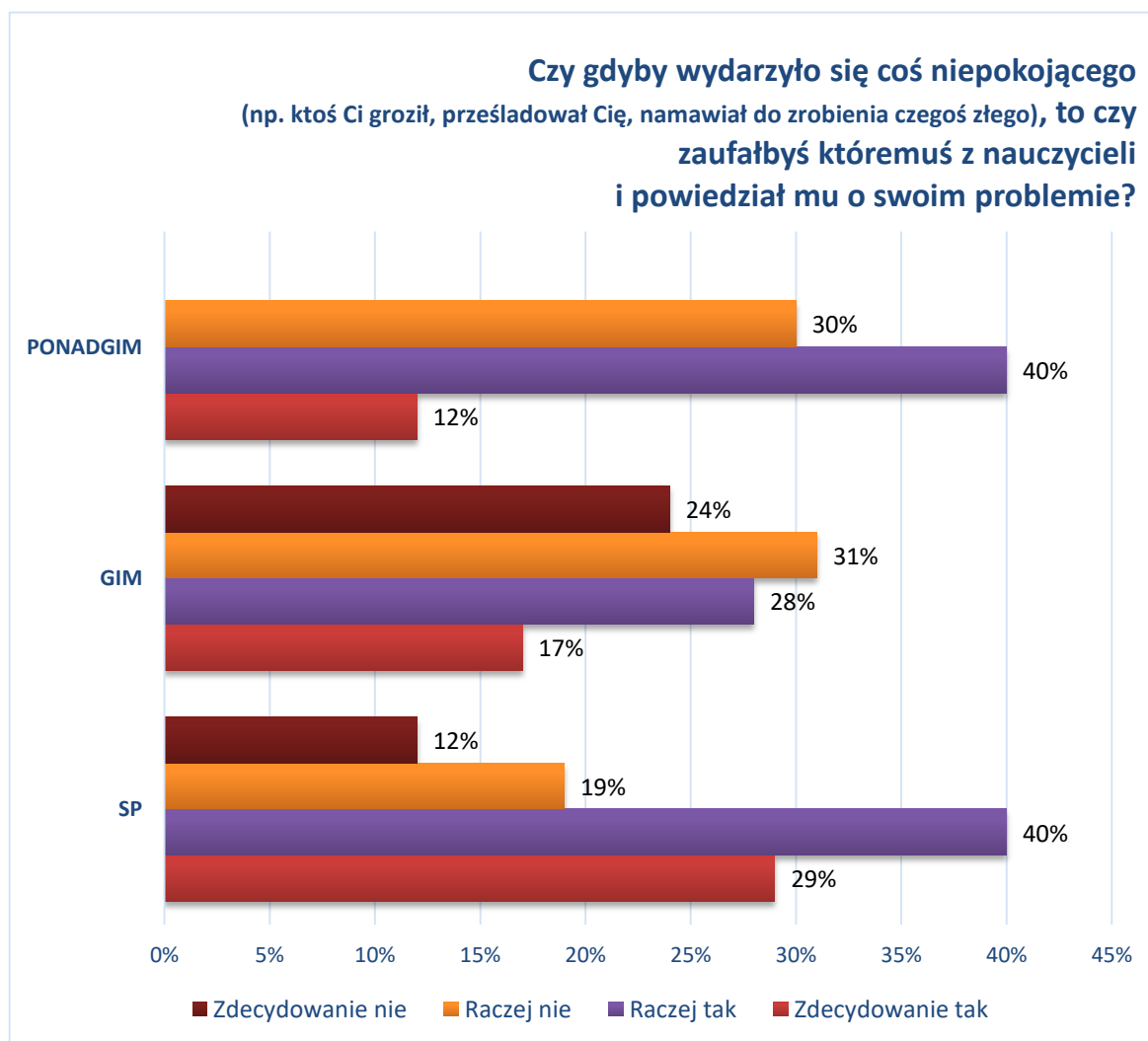
nauczyciel w przeciwdziałaniu uzależnieniom m.in. poprzez uzupełniającą się edukację dotyczącą zagrożeń, a także kształtowanie konstruktywnych postaw i budowanie sieci wsparcia.



Równie obiecujące są wyniki dotyczące poziomu zaufania do rodzica/opiekuna w wypadku przeżywania poważnego problemu. **Łącznie 82% uczniów szkoły podstawowej, 71 % uczniów szkół gimnazjalnych oraz 82% młodzieży chciałoby lub raczej chciałoby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami.**



Następnie zadaliśmy uczniom podobne pytanie, z tym, że tym razem grupą dorosłych, co do których uczniowie mieli się ustosunkować w kontekście **odczuwanego poziomu zaufania**, byli **nauczyciele**. Wraz z wiekiem uczniów on spada. Dzieci i młodzież gminy Więcbork rzadziej po poradę czy pomoc zgłosiliby się do nauczyciela niż do rodzica. Nadal jednak wyniki uzyskane w tej kwestii można uznać za zróżnicowane: **łącznie odpowiednio 69% uczniów szkół podstawowych obdarzyłoby zaufaniem pedagogów oraz 45% uczniów GIM i 52% uczniów PONADGIM.**



2. Wyniki

a) Substancje psychoaktywne: Alkohol

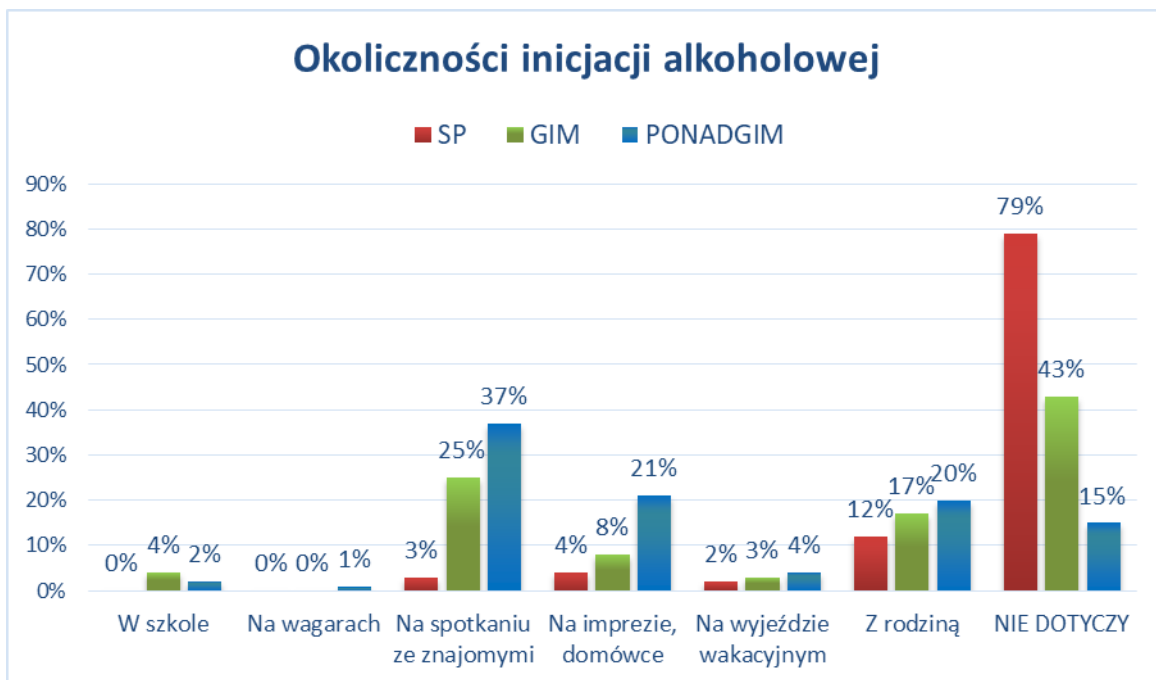
Według badań „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną” opartych na Europejskim Programie Badań Ankiетowych w Szkołach ESPAD z 2015 r.⁹ napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa. Badania ogólnopolskie wykazały, że próby picia ma za sobą 83,8% gimnazjalistów z klas trzecich i 95,8% uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Na tle badań ogólnopolskich uczniowie szkół podstawowych i gimnazjaliści wypadają korzystniej – inicjację alkoholową ma za sobą: 27% badanych uczniów SP i 56% uczniów GIM oraz 86% uczniów PONADGIM.

⁹ Jerosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankiетowych zrealizowanych w 2015 r.*; KBPN, PARPA, IPiN; Warszawa 2015.

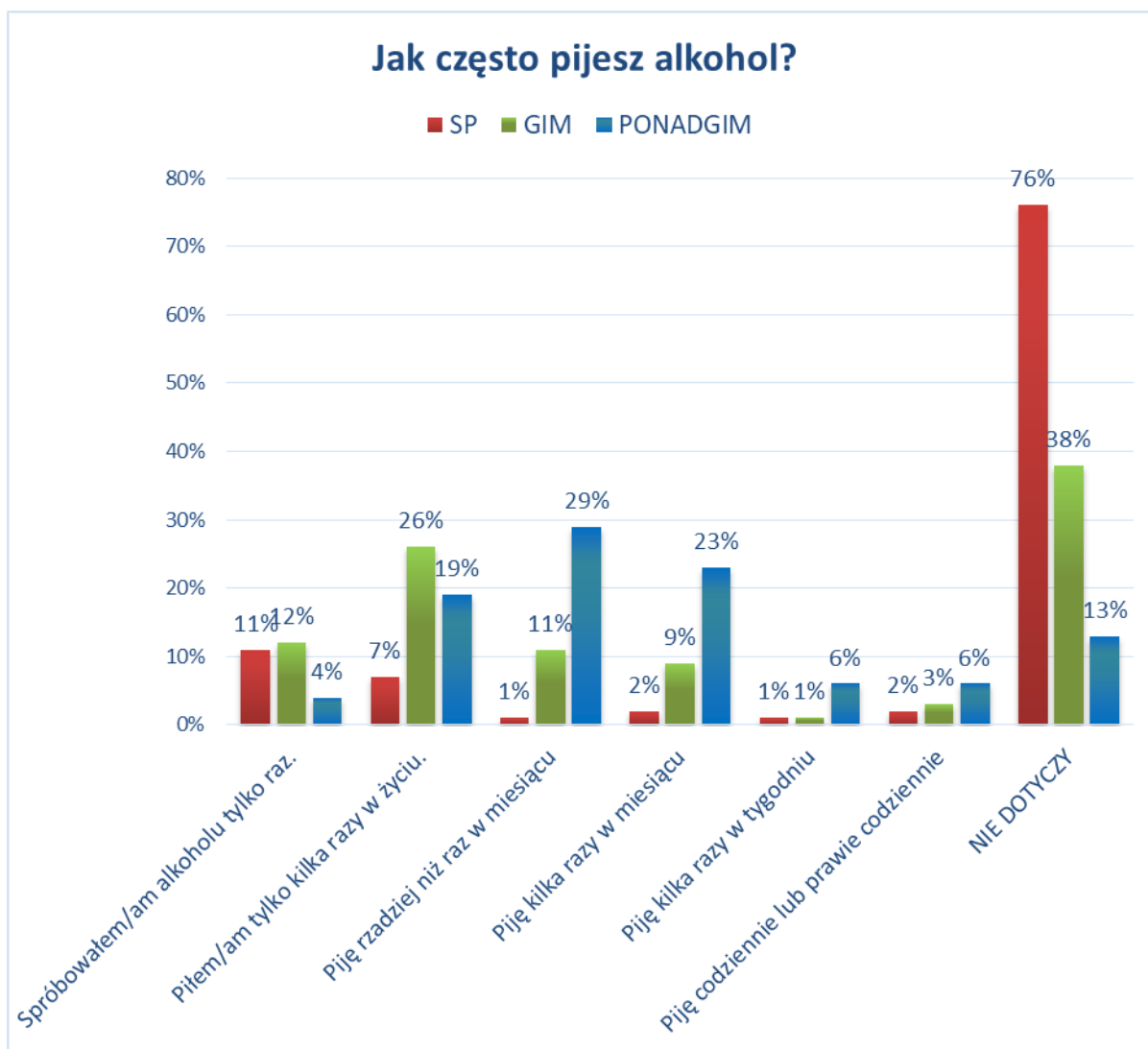


Średnia wieku inicjacji alkoholowej zarówno dla uczniów szkół podstawowych wyniosła 11 lat, klas gimnazjalnych 15 lat, a ponadgimnazjalnych 13 lat.

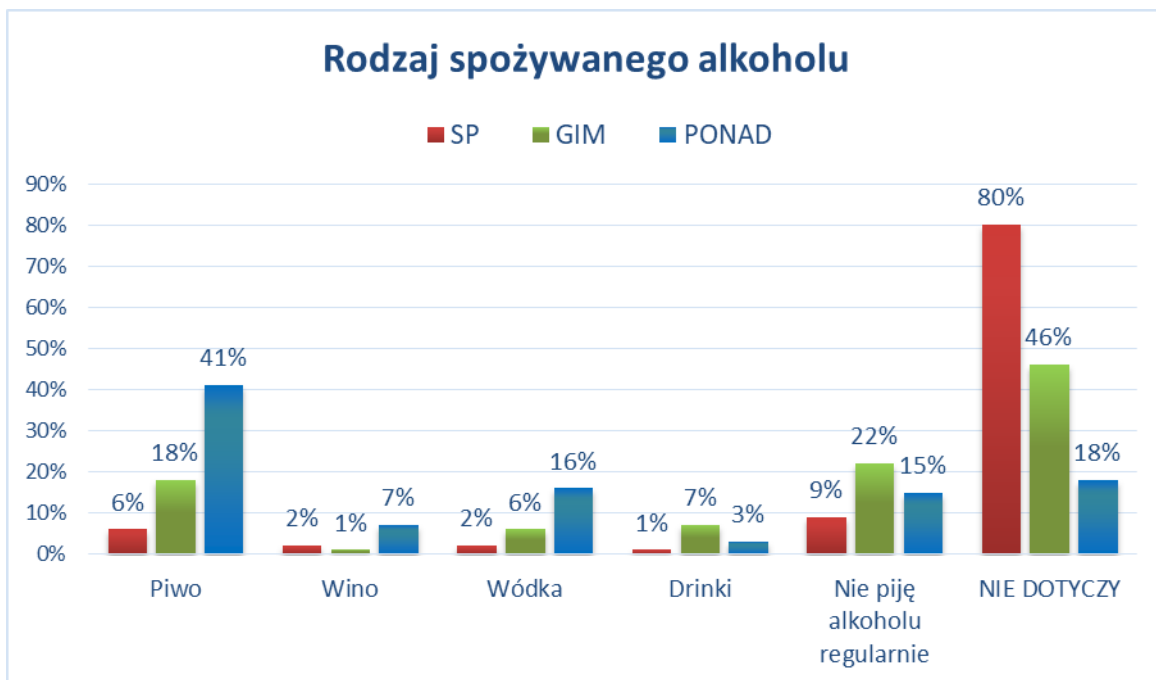
Najczęściej deklarowaną okolicznością inicjacji alkoholowej uczniów szkoły podstawowej jest towarzystwo rodziny (12%). Aczkolwiek, większość badanych wskazała, że to pytanie ich nie dotyczy (79%). Wśród gimnazjalistów i uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklarowanymi okolicznościami pierwszego spożywania alkoholu są spotkania za znajomymi (GIM – 25%; PONADGIM – 37%). Wynik wśród nich wydaje się potwierdzać prawidłowość związana z psychospołecznym rozwojem człowieka w wieku dorastania. Dla młodzieży najważniejszą społeczną grupą odniesienia są rówieśnicy. To utrzymanie pozycji w grupie znajomych jest jedną z najsilniejszych motywacji, aby sięgnąć po alkohol. Prawidłowość tę można wykorzystać w dobrym celu. *Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas warsztatów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.*



Oprócz okoliczności inicjacji ważne było dla nas także to, jak często młodzi ludzie sięgają po alkohol. **11% uczniów szkół podstawowych miało jednorazowy kontakt z alkoholem lub piło kilka razy w życiu (7%), również uczniowie gimnazjalni najczęściej sięgali po alkohol tylko kilka razy w życiu (26%) a 9% deklaruje picie kilka razy w miesiącu. Kilka razy w miesiącu spożywanie alkoholu deklaruje 29% uczniów szkół ponadgimnazjalnych a 6% z nich deklaruje, że pije codziennie lub prawie codziennie oraz 3% uczniów GIM i 2% uczniów SP deklaruje codzienne spożywanie alkoholu.**

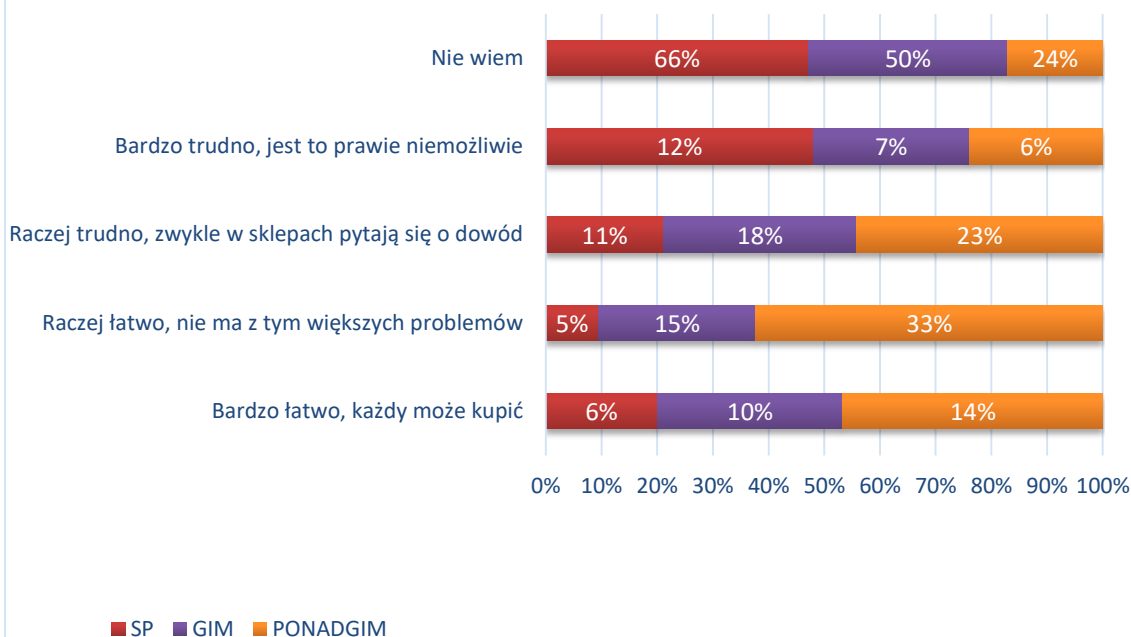


Uczniów zapytaliśmy w następnej kolejności o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie generalnie **najczęściej sięgają po piwo** (SP – 6%; GIM – 18%; PONADGIM – 41%). Uczniowie również chętnie sięgają po wódkę (SP – 2%; GIM – 6%; PONADGIM – 16%). Deklaracje uczniów, których to pytanie nie dotyczy: SP – 80%; GIM – 46%; PONADGIM – 18%.



Kolejnym ważnym pytaniem, na które odpowiadali uczniowie było to dotyczące subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18 roku życia. **Pokazane poniżej wyniki sugerują, że 66% uczniów SP, 50% uczniów GIM i 24% uczniów PONADGIM nie wie, czy da się kupić alkohol, gdy nie ma się ukończonych 18 r.ż. Może to sugerować, że ta część uczniów nigdy nie podejmowała próby nabycia alkoholu. Z kolei łącznie 47% najstarszych uczniów wskazuje, że jest przeciwnie, co oznacza, że mogą oni lub ich rówieśnicy być klientami w punktach ze sprzedażą alkoholu.**

Czy łatwo jest kupić alkohol, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?

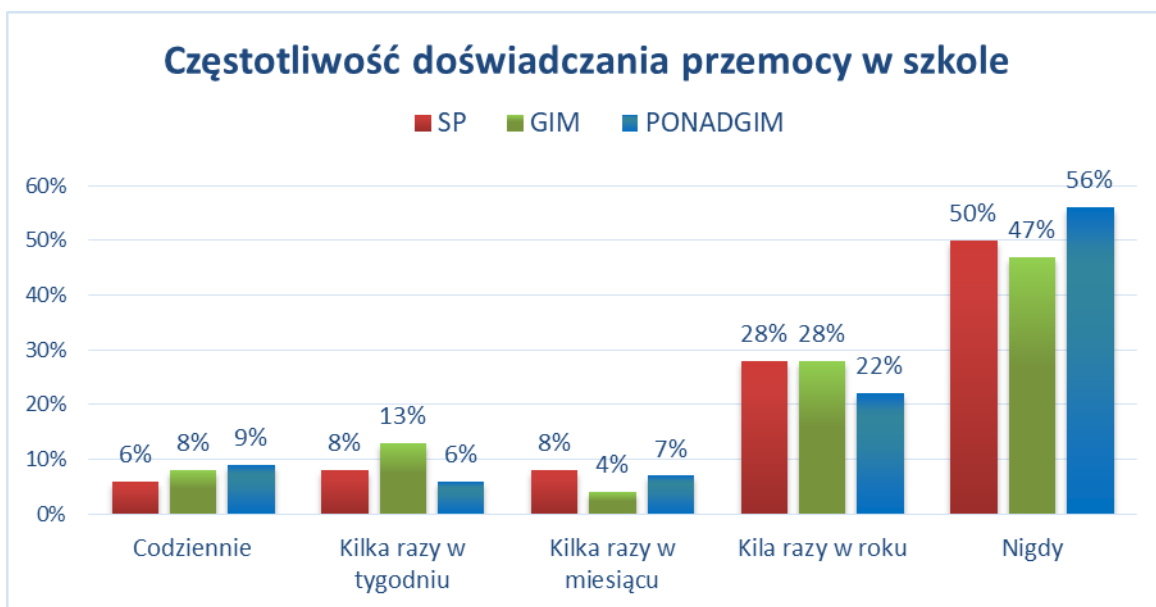


3. Przemoc w szkole

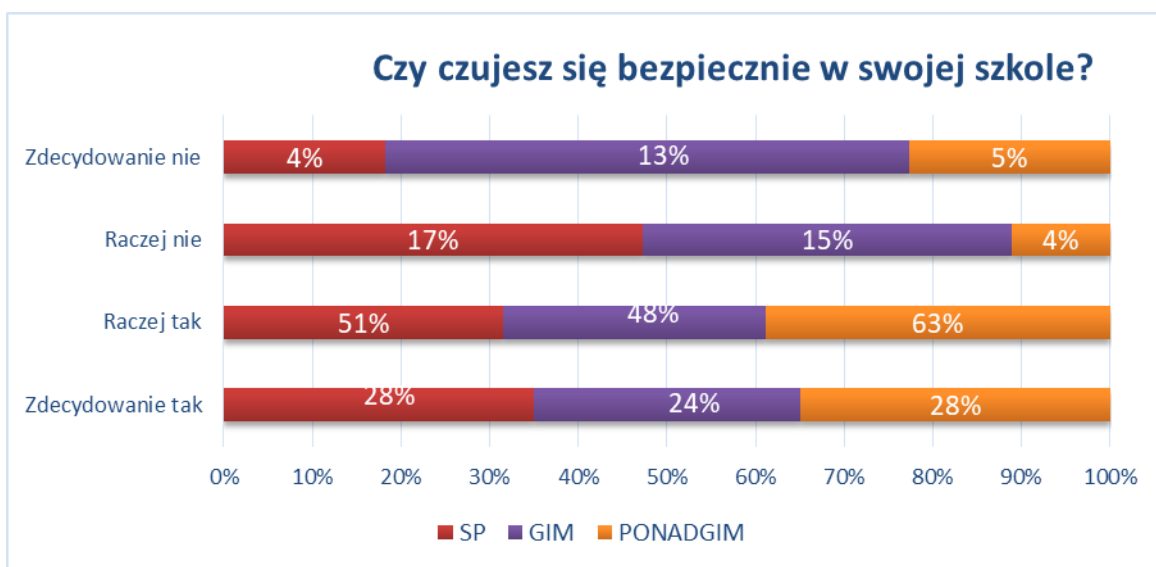
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w gminie Więcbork pozwalają przyrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np.: przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

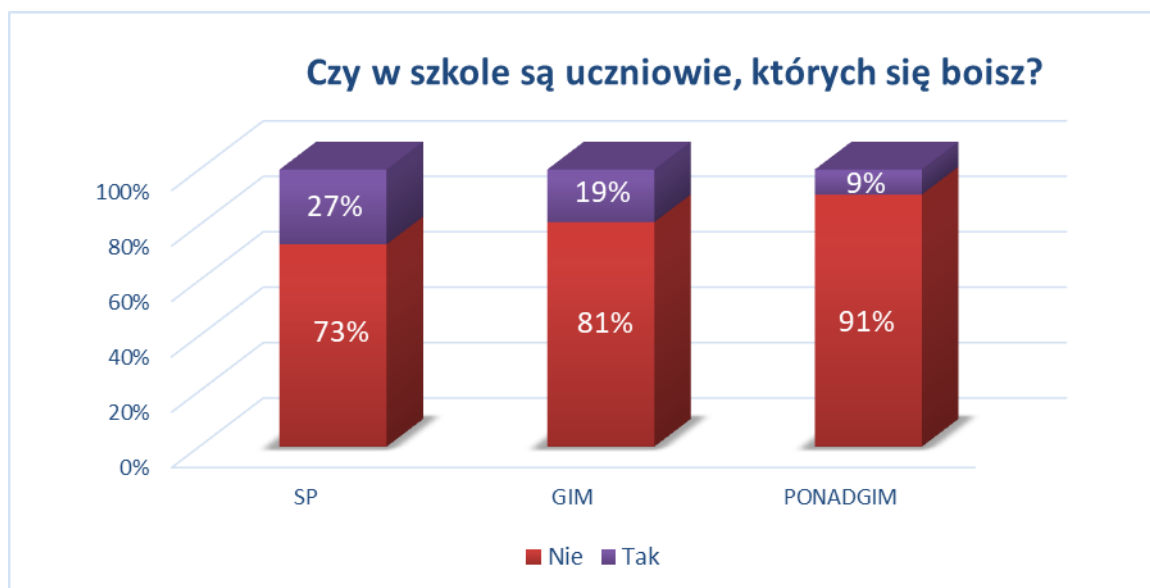
Połowa uczniów szkoły podstawowej (50%) oraz 47% gimnazjalistów i 56% najstarszych uczniów deklaruje, że nie są ofiarami przemocy szkolnej. Część uczniów przyznaje, że codziennie (SP – 6%; GIM – 8%; PONADGIM – 9%), kilka razy w roku (SP – 28%; GIM – 28%; PONADGIM – 22%) doświadcza w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).



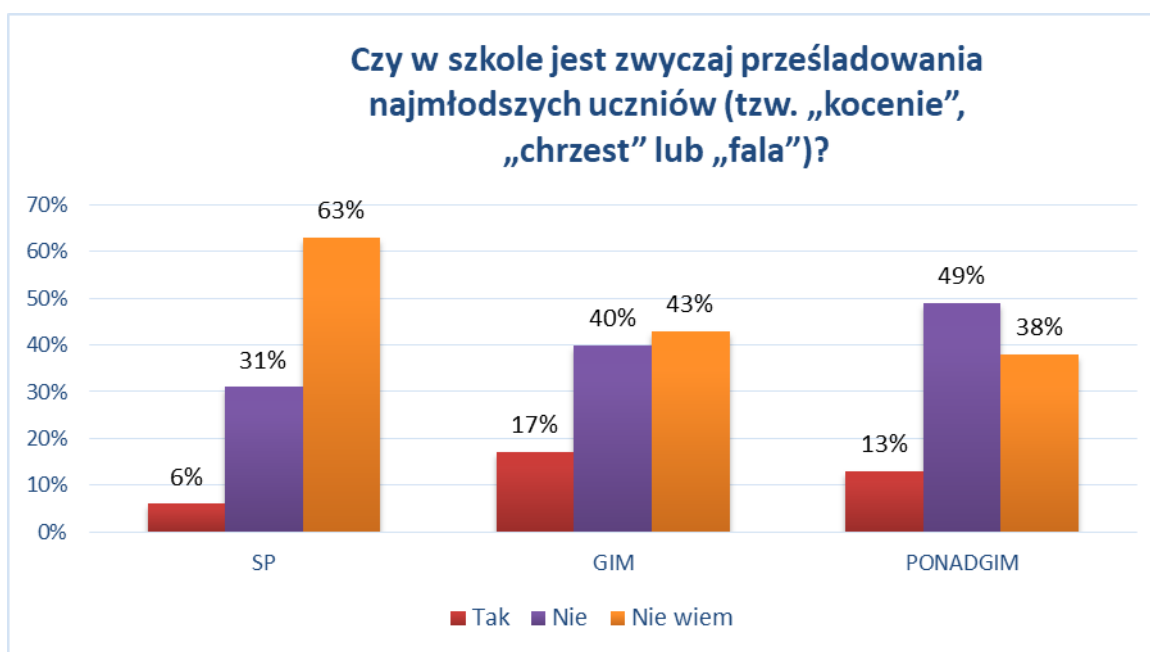
W następnym pytaniu nawiązaliśmy do poczucia bezpieczeństwa w szkole. Jak się okazało łącznie **21% uczniów SP i 28% GIM oraz 9% PONADGIM nie czują się w szkole bezpiecznie.**



W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie czy są w szkole uczniowie, których się obawiają. **Można przyjąć, że uczniowie szkoły podstawowej zasadniczo czują się bezpiecznie w szkole, ponieważ 73% z nich wskazało, że na jej terenie nie ma innych uczniów, których muszą się obawiać. Podobny stan deklarują uczniowie gimnazjum (81%) i szkół ponadgimnazjalnych (91%).**



Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów – przyznaje to 6% uczniów SP i 17% gimnazjalistów. 13% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie wie czy ten problem u nich występuje.

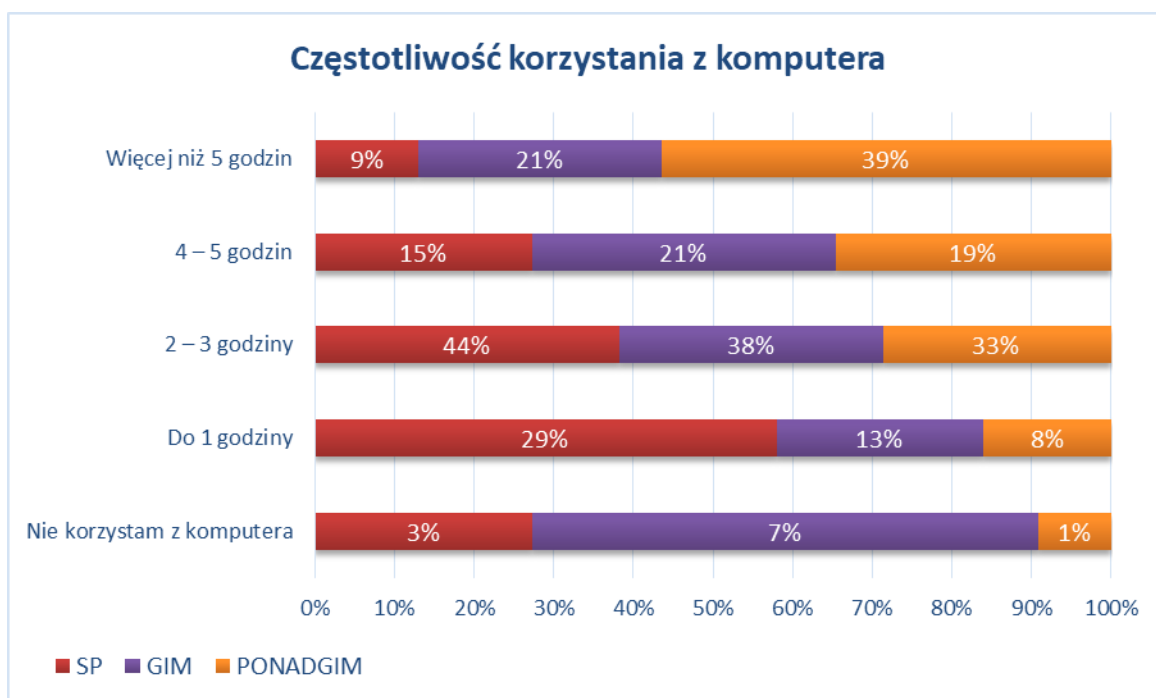


Na podstawie powyższych danych można uznać zjawisko tzw. chrztu, jako zauważalny problem. Stanowią one wskaźnik jego obecności w przestrzeni szkoły. Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.

4. Uzależnienie od Internetu i cyberprzemoc

Nadmierne korzystanie z Internetu staje się dziś niezwykle poważnym problemem społecznym. Na ryzyko uzależnienia szczególnie narażone są dzieci i młodzież, dla których Internet jest nieodłącznym elementem ich codziennej aktywności, życia społecznego oraz rozrywki. Badania pokazują, że problem staje się coraz poważniejszy i wymaga szybkiej reakcji rodziców, opiekunów i pedagogów. W Polsce 23% badanych nastolatków (w wieku 11–16 lat) stwierdziło u siebie przynajmniej jeden z badanych symptomów nadużywania Internetu. Najczęściej występujący symptom to surfowanie po Internecie nawet wtedy, kiedy to specjalnie nie jest interesujące (38%) oraz zaniedbywanie rodziny, znajomych i nauki szkolnej (35%)¹⁰.

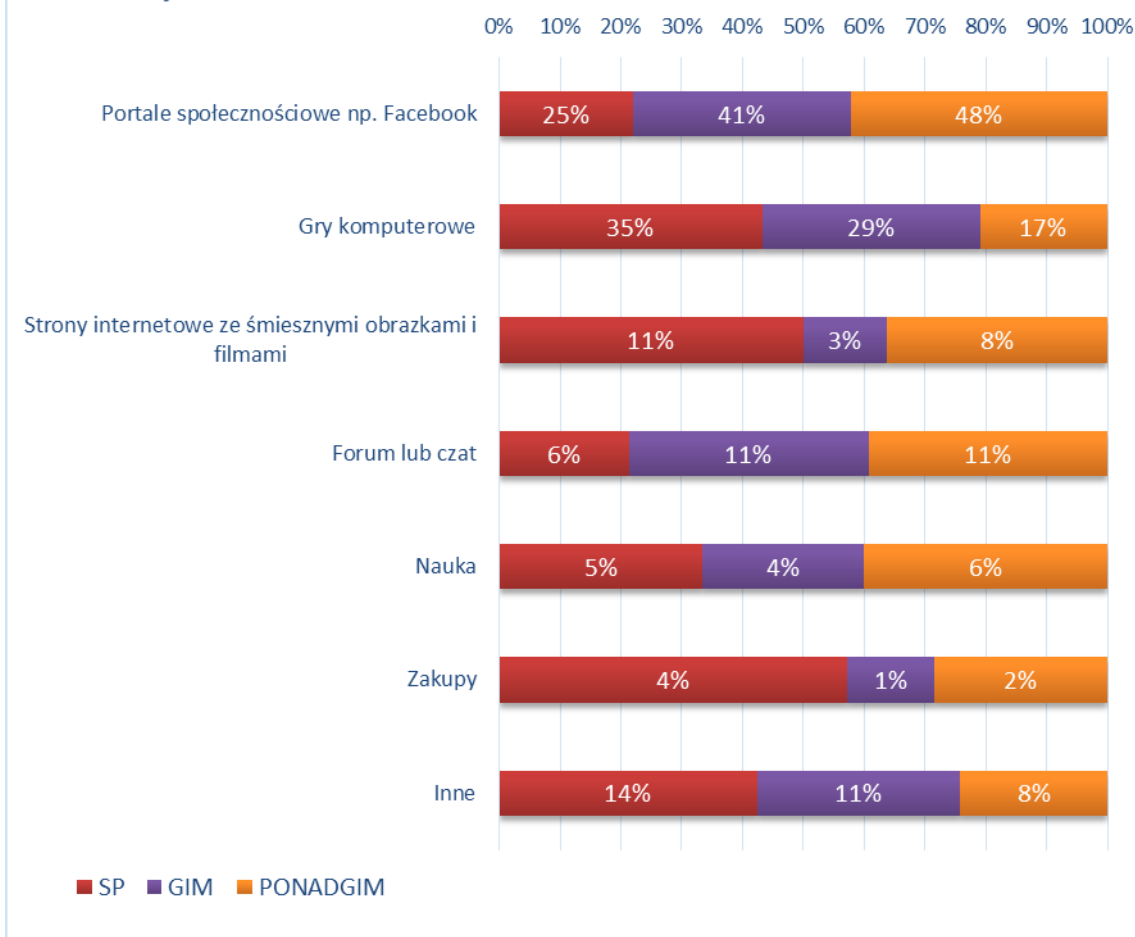
Większość uczniów spędza przed komputerem od jednej do trzech godzin dziennie (łącznie 73% uczniów SP; 51% – GIM.; PONADGIM – 41%). Ten odsetek zmienia się wśród starszych uczniów PONADGIM. 39% z nich spędza przed komputerem więcej niż 5 godzin, co w praktyce może oznaczać, że po przyjściu ze szkoły korzystanie z komputera jest wśród tych uczniów jedyną formą spędzania czasu.



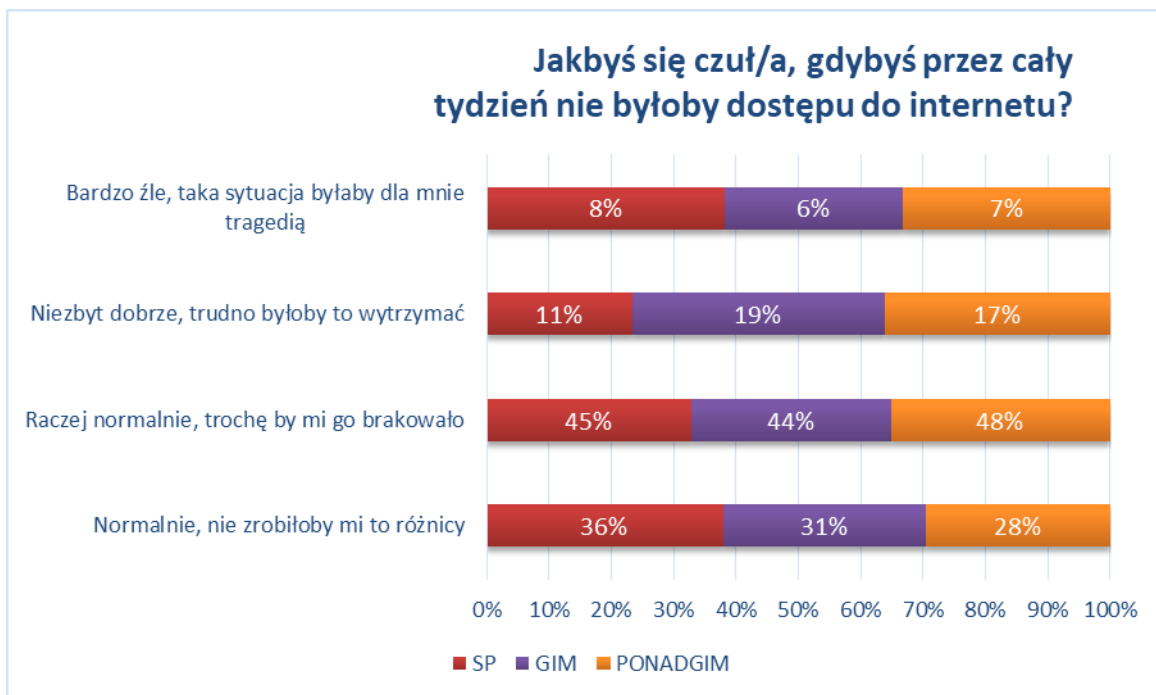
Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer, kiedy spędzają przy nim czas. Wśród starszych uczniów najbardziej popularnymi formami okazują się być portale społecznościowe (GIM – 41%; PONADGIM – 48%) oraz gry komputerowe (GIM – 25%; PONADGIM. – 17%). Wśród uczniów SP ten trend jest odwrócony, najwięcej czasu poświęcają na gry (35%) a w drugiej kolejności to portale społecznościowe (25%). Część uczniów, czas spędzony przed komputerem poświęca na naukę (SP – 5%; GIM – 4%; PONADGIM – 6%)

¹⁰ L. Kirwil L., *Polskie dzieci w Internecie. Zagrożenia i bezpieczeństwo – część 2. Częściowy raport z badań EU Kids Online II*, SWPS, Warszawa 2011.

Na co poświęcasz najwięcej czasu korzystając z komputera?



Łącznie 81% uczniów szkoły podstawowej, 75% uczniów gimnazjum oraz 76% młodzieży deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów także przyznaje, że odczułoby brak dostępu do Internetu (SP – 11; GIM – 19%; PONADGIM – 17%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie (SP – 8%; GIM – 6%; PONADGIM – 7%). Warto zauważyć, że gorzej z utrudnionym dostępem do nowoczesnych technologii radziliby sobie uczniowie szkoły podstawowej. Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.



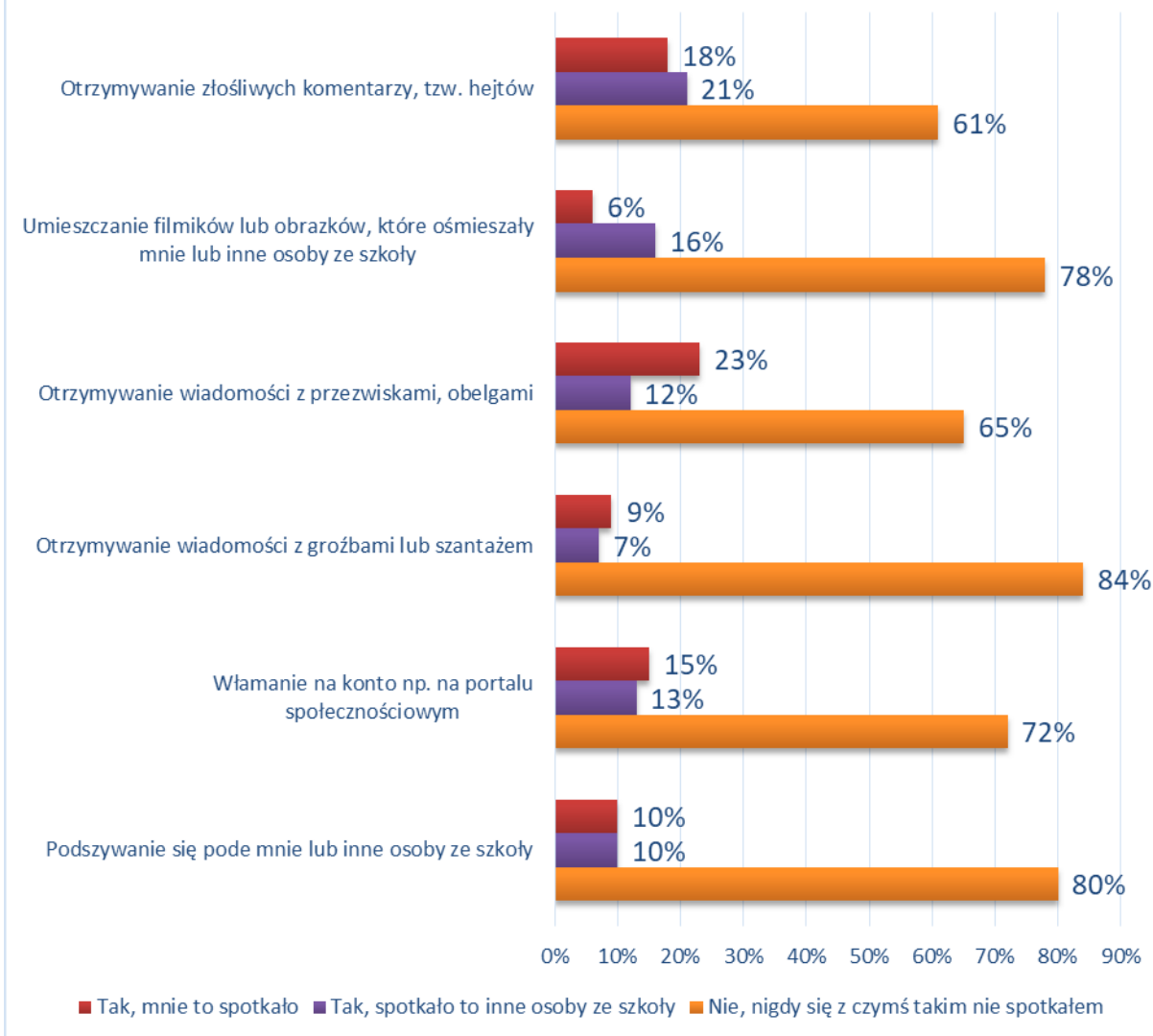
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom w gminie Więcbork nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

18% uczniów szkoły podstawowej, 31% gimnazjalistów i 26% uczniów szkół ponadgimnazjalnych doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

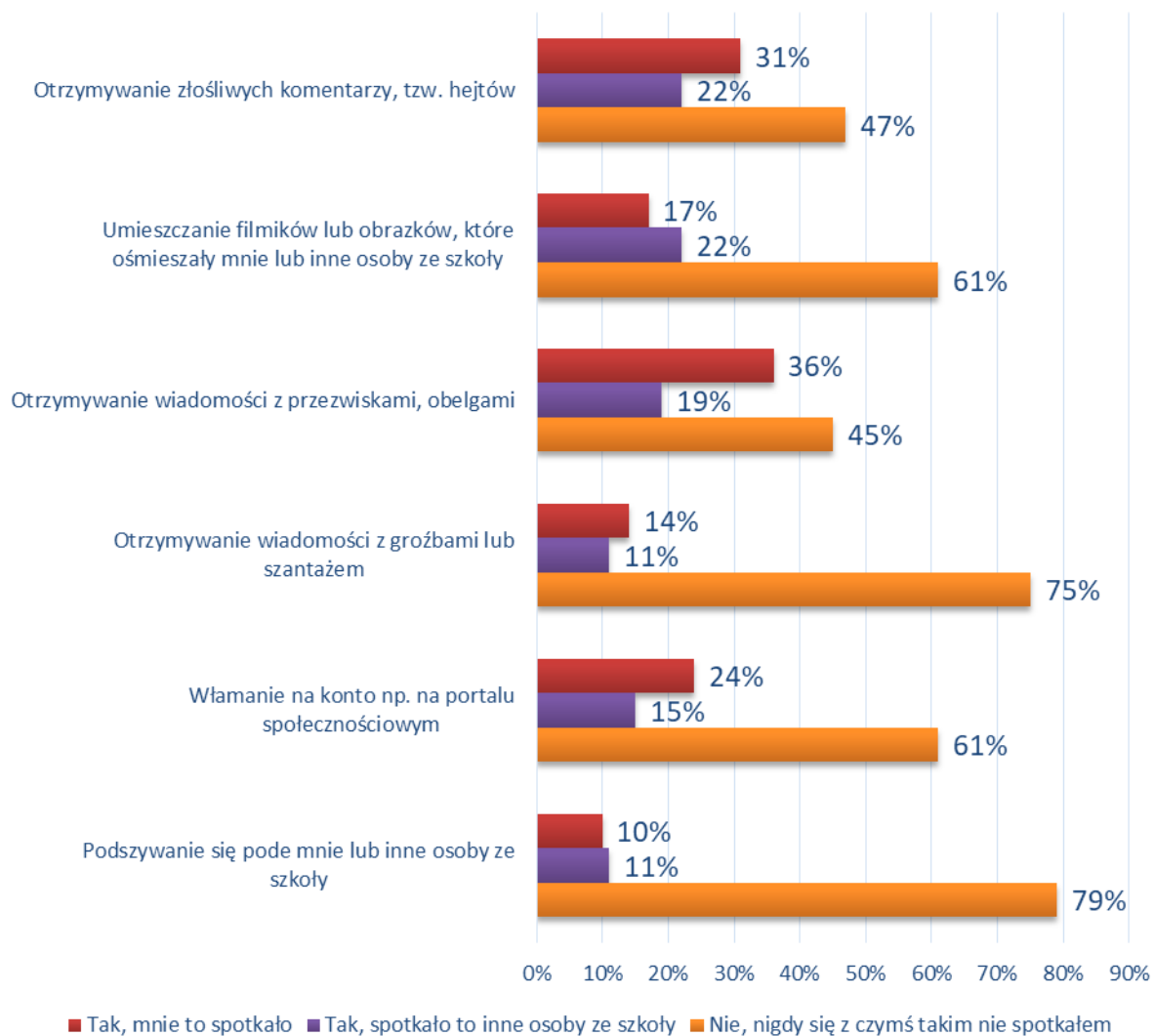
Uczniowie dość często padali też ofiarami włamania na konto (SP – 15%; GIM – 24%; PONADGIM – 19%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przez niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

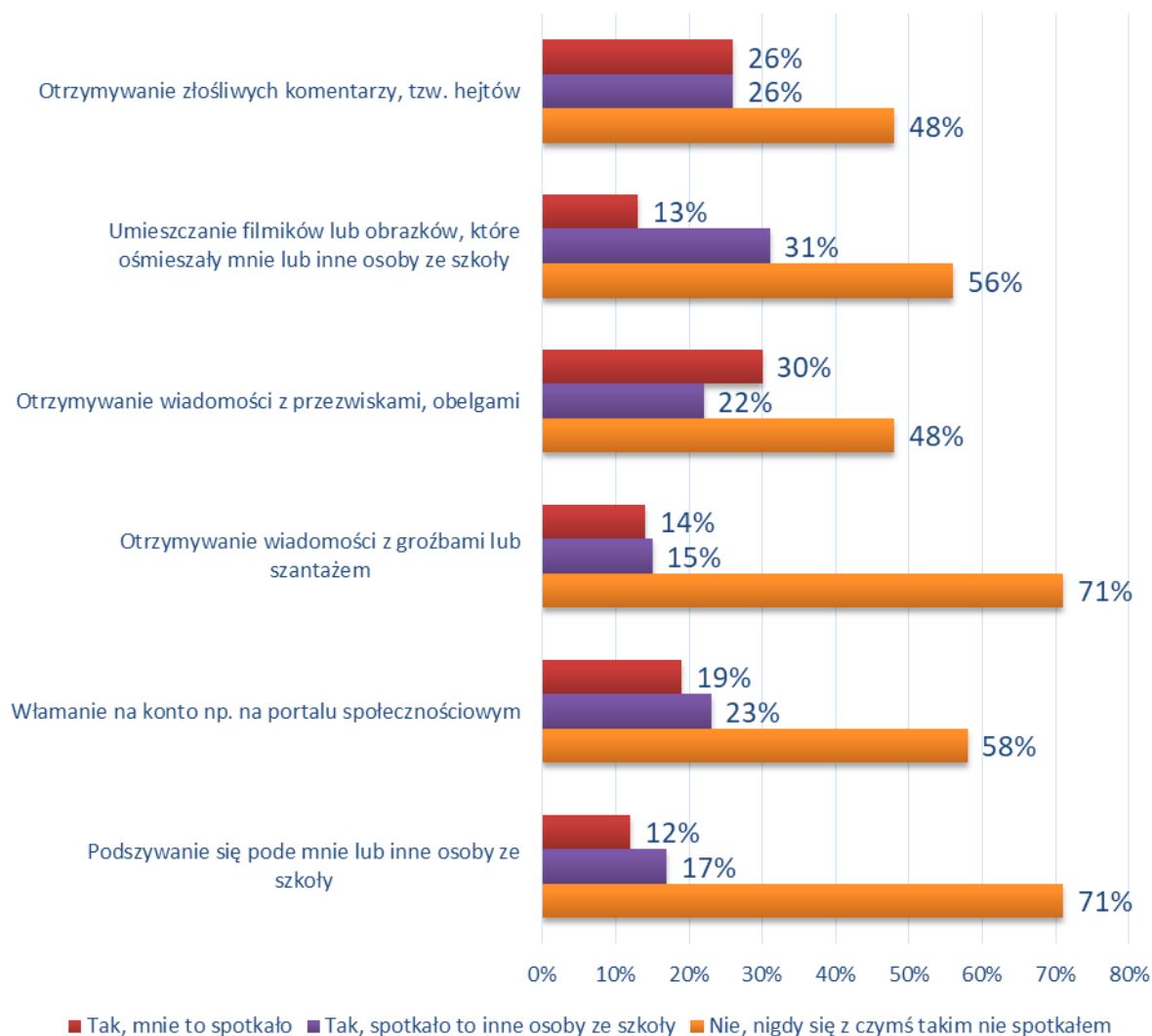
Styczność z cyberprzemocą - SP



Styczność z cyberprzemocą - GIM



Styczność z cyberprzemocą - PONADGIM

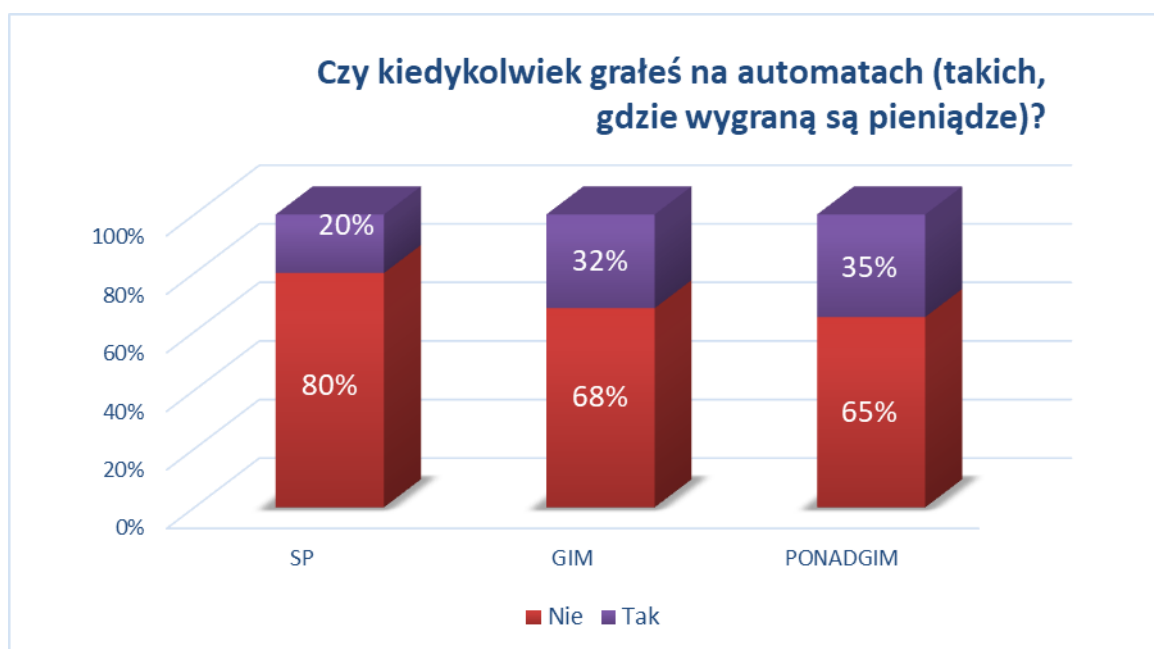


5. Hazard

Prawie 5% młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej gra na automatach o niskich wygranych stanowi jedną z często praktykowanych form spędzania czasu wolnego (przynajmniej raz na tydzień lub prawie codziennie)¹¹. Nastolatki w stopniu większym niż osoby dorosłe są podatne na patologiczny hazard, a zwłaszcza na negatywne skutki gier¹². Faktem jest, że – szczególnie dla młodzieży – hazard w Internecie jest generalnie dużo łatwiej dostępny niż hazard tradycyjny, ze względu na mniejszą kontrolę wieku oraz możliwość grania o dużo niższe stawki¹³.

Poniższe wykresy ilustrują popularność gier hazardowych wśród młodych mieszkańców gminy Więcbork.

Większość uczniów (SP – 80%; GIM – 68%; PONADGIM – 65) nie korzystało nigdy z formy „rozrywki” jaką jest gra na automatach.

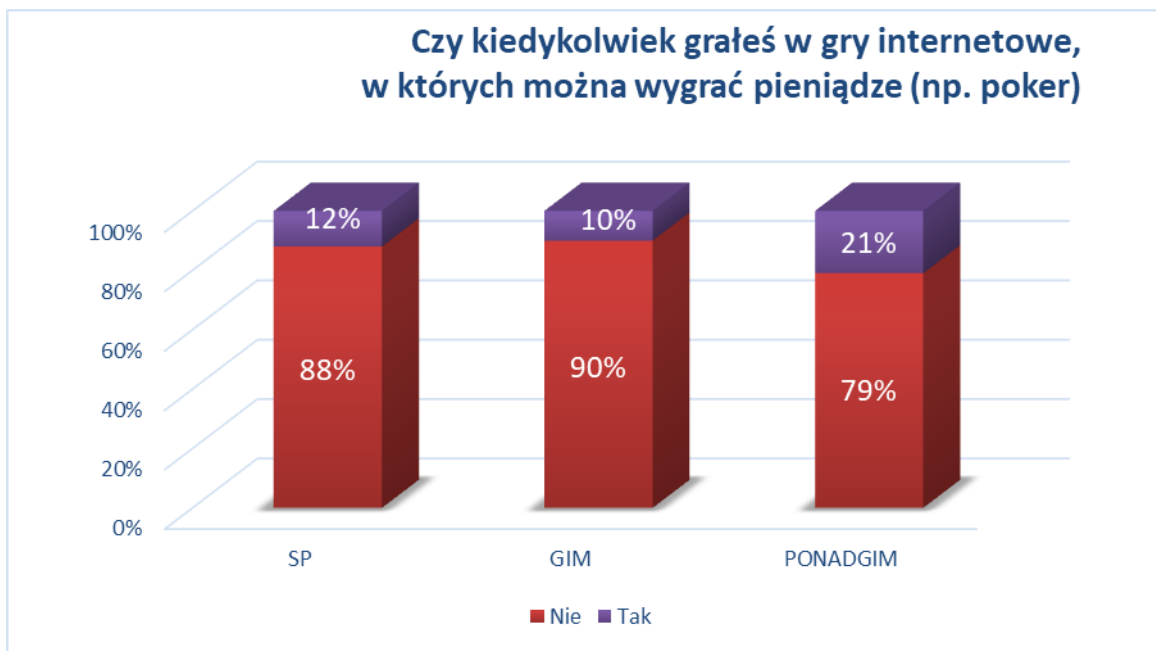


W porównaniu do gier na automatach, internetowe gry „na pieniądze” są mniej popularne wśród dzieci i młodzieży gminy Więcbork (SP – 12%; GIM – 10% uczniów; PONADGIM – 15%).

¹¹ P. Sobierajski, J. Szczepkowski, *Postawy zdrowotne młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej*, Wydawnictwo Edukacyjne Akapit, Toruń 2011.

¹² M. Griffiths M., *Gry i hazard. Uzależnienia dzieci w okresie dorastania*, GWP, Gdańsk 2004.

¹³ M. Griffiths M., *Gambling Addiction on the Internet*, w: Young K. S., Abreu N. de (ed.), *Internet Addiction. A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken: John Wiley and Sons.



VI. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia oraz mocne i słabe strony

MOCNE STRONY

- mieszkańcy gminy Więcbork odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka;
- mit o tym, aby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach nie jest rozpowszechniony wśród dorosłej społeczności;
- 86% badanych twierdzi, że alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych;
- 94% badanych mieszkańców nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu;
- łącznie 94% respondentów uważa, że kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie niewielkich ilości alkoholu;
- 60% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się, aby kary fizyczne

SŁABE STRONY

- 74% respondentów nie wie, gdzie mogą zgłosić się osoby uzależnione od hazardu

- były zakazane prawem;
- 82% respondentów nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że dziecko powinno bać się swoich rodziców;
 - ponad połowa badanych wie do jakich instytucji może zgłosić się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie (64%);
 - łącznie 90% przebadanych mieszkańców nie jest skłonny myśleć schematycznie o przemocy w rodzinie;
 - łącznie 60% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że alkohol zawarty w piwie oraz winie jest tak samo groźny jak ten zawarty w wódce;
 - łącznie 66% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że osoby małoletnie mają łatwy dostęp do alkoholu;
 - łącznie 100% badanych sprzedawców odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne;
 - łącznie 100% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu;
 - łącznie 87% sprzedawców napojów alkoholowych w gminie Więcbork uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia;
 - 93% badanych sprzedawców wskazało, że nigdy nie sprzedało alkoholu osobom, co do których miały podejrzenie, że są nieletnie;
 - w przypadku wątpliwości, co do wieku, 54% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek, a często robi to kolejne 33% osób;

SZANSE

- 16% respondentów to osoby deklarujące abstynencję;
- większość mieszkańców pije alkohol okazjonalnie;
- 48% mieszkańców gminy Więcbork uważa, że w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów;
- łącznie 70% badanych mieszkańców zgadza się ze stwierdzeniem, że „dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany”;
- w subiektywnej ocenie większości mieszkańców zjawisko uzależnienia od hazardu jest bardzo i dość rzadkie – łącznie 78%;
- 70% badanych nie ma w swoim otoczeniu osoby, które padły ofiarą przestępstwa internetowego;
- łącznie 93% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany;
- próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie nie są podejmowane na terenie dosyć często;
- odpowiedzi uczniów pozwalają sądzić, że generalnie bardzo dobrze czują się w swojej klasie;
- równie wysoki odsetek uczniów przyznaje, że chciałoby lub raczej chciałoby podzielić się swoimi wątpliwościami z rodzicami;
- uczniowie deklarują w większości bardzo dobre lub raczej dobre relacje z opiekunami (SP – 97%; GIM – 91%; PONADGIM – 98%);
- na tle badań ogólnopolskich uczniowie szkół podstawowych i gimnazjaliści wypadają korzystniej – inicjację alkoholową ma za sobą: 27% badanych uczniów SP i 56% uczniów GIM oraz 86% uczniów PONADGIM.

ZAGROŻENIA

- 58% dorosłych respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające lub raczej zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym;
- 32% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie a 4% podejrzewa, że tak się dzieje;
- łącznie 76% mieszkańców uważa, że zjawisko uzależnienia od Internetu/komputerów jest dość i bardzo powszechne w środowisku lokalnym;
- łącznie 60% respondentów zgadza się z tym, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku;
- łącznie 67% badanych uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych;
- spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być częstym zjawiskiem. 20% badanych stwierdziło, że zdarza się kilka razy dziennie; 13% - kilka razy w tygodniu; 13% - kilka razy w miesiącu, a 54%, że kilka razy w roku;
- 40% przebadanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy doszło do nieprzyjemnych zajść związanych ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu;
- część uczniów przyznaje, że codziennie (SP – 6%; GIM – 8%; PONADGIM – 9%), kilka razy w roku (SP – 28%; GIM – 28%; PONADGIM – 22%) doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej);
- 21% uczniów SP i 28% GIM oraz 9% PONADGIM nie czują się w szkole bezpiecznie;
- w szkołach obecny jest zwyczaj

- „chrztu” młodszych uczniów – przyznaje to 6% uczniów SP i 17% gimnazjalistów;
 - 18% uczniów szkoły podstawowej, 31% gimnazjalistów i 26% uczniów szkół ponadgimnazjalnych doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”;
 - uczniowie dość często padali też ofiarami włamania na konto (SP – 15%; GIM – 24%; PONADGIM – 19%).
- Celem zwiększenia świadomości mieszkańców na temat instytucji oferujących pomoc osobom, które doświadczają przemocy w rodzinie, należałoby, na przykład, przeprowadzić na terenie gminy kampanię informacyjną dotyczącą przemocy w rodzinie oraz lokalnych instytucji, które mogą udzielać pomocy. Jedną z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób byłyby plakaty oraz ulotki psychoedukacyjne zawierające informacje o lokalnych instytucjach, które niosą pomoc osobom doznającym przemocy.
- Za PARPA: *Co ósmy dorosły Polak nie pije w ogóle alkoholu. Kilkanaście procent dorosłych Polaków spożywa alkohol problemowo. Szacuje się, że w grupie tej znajduje się ok. 900 tys. osób uzależnionych oraz ponad 2 mln osób pijących alkohol ryzykownie lub szkodliwie. Większość pijących spożywa alkohol w sposób, który nie powoduje negatywnych konsekwencji dla nich i dla osób z ich otoczenia¹⁴. W perspektywie takich danych, można przyjąć, że postawy mieszkańców gminy Więcbork wobec spożywania alkoholu są raczej pozytywne.*
- Wydaje się konieczne przede wszystkim przeprowadzenie wśród mieszkańców gminy Więcbork kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki spożywania alkoholu na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym spożywaniem. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. *Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami, czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.*
- W perspektywie wyników na temat funkcjonowania badanych uczniów w Internecie konieczna wydaje się szeroka edukacja z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu, czyli wspieranie świadomości prawnej uczniów, rozwijanie umiejętności ochrony przez

¹⁴ Źródło: <http://www.parpa.pl/index.php/szkody-zdrowotne-i-uzaleznienie/picie-ryzykowne-i-szkodliwe>

niebezpiecznymi sytuacjami, czy poszerzanie wiedzy z zakresu ochrony własnych danych. Dodatkowo, należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu. Także nauczyciele mogą podsuwać uczniom na lekcjach adresy ciekawych stron, związane w jakiś sposób z przedmiotem lekcji.

- Z odpowiedzi udzielonych przez uczniów wynika, że w szkołach obecny jest zwyczaj „chrztu” młodszych uczniów. Na podstawie powyższych danych nie można uznać zjawiska tzw. chrztu, jako marginalne. Aczkolwiek, stanowią one jednocześnie wskaźnik jego obecności w przestrzeni szkoły. Wobec czego powinny one skłonić do zapoczątkowania lub rozwijania w szkołach działań z zakresu zapobiegania agresji i przemocy oraz rozwiązywania konfliktów. Preferowane byłyby także doskonalenie szkolnych rozwiązań systemowych w zakresie kontroli i profilaktyki zachowań agresywnych.
- Co więcej, otrzymane wyniki na temat jakości relacji rówieśniczych w badanych klasach mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą mieli okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy jako rozwiązania codziennych problemów.
- Na uwagę zasługuje także fakt, że uczniowie rzadziej wskazywali w kwestii zaufania nauczycieli. Godne polecenia byłoby zorganizowanie spotkań dla wychowawców ze specjalistami z zakresu profilaktyki, podczas których nauczyciele mogliby zdobyć wiedzę na temat sposobów wzmacniania relacji zaufania i budowania zasobów chroniących. Pożądane byłoby zaaranżowanie odpowiednio poprowadzonych godzin wychowawczych z młodzieżą, na których nauczyciel będzie miał okazję pokazać się uczniom nie tylko jako osoba odpowiedzialna za sprawy organizacyjne i prowadzenie danego przedmiotu, ale także jako godny zaufania dorosły, który jest otwarty na trudne kwestie osobiste trapiące dzieci i młodzież.

Oddziaływania profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży – rekomendacje oparte na modelu profilaktyki pozytywnej:

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych

postaw antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania¹⁵. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu¹⁶. Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka¹⁷:

Czynniki ryzyka

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą
- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne

Czynniki chroniące

Przez „czynniki chroniące” należy rozumieć: *wszystkie elementy osłabiające oddziaływanie czynników ryzyka, zwiększające „odporność” jednostki a więc zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych*¹⁸.

Można je pogrupować w kilka kategorii:

- 1) poczucie przynależności
- 2) pozytywny klimat szkoły
- 3) prospołecznie nastawiona grupa rówieśnicza
- 4) wymaganie od uczniów odpowiedzialności i udzielania sobie wzajemnej pomocy
- 5) okazje do przeżycia sukcesu i rozpoznawania własnych osiągnięć
- 6) zdecydowany brak akceptacji przez szkołę dla przemocy¹⁹.

Wymienione czynniki chroniące mają charakter uniwersalny. Zadaniem warsztatów profilaktycznych jest wzmacnianie czynników chroniących oraz osłabianie czynników ryzyka. Warto pamiętać, że **oddziaływanie w zakresie jednego tematu zajęć, np. dotyczących jedynie przemocy może przynieść pozytywne rezultaty także w profilaktyce innych zachowań ryzykownych.**

Na podstawie zrealizowanych przez Państwową Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych badań pn.: „Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z postawami problemowymi warszawskich gimnazjalistów klas I-II”, **sformułowano kilka wniosków i rekomendacji o charakterze ogólnym.** Mianowicie:

- nadrzędną rekomendacją wyznaczającą kierunek działań profilaktycznych jest wzmacnianie pozytywnego stosunku do nauczycieli oraz budowanie klimatu współpracy

¹⁵ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

¹⁶ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

¹⁷ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

¹⁸ Słownik terminów według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Źródło: http://www.parpa.pl/download/slownik_terminow.pdf (dostęp: 28.10.2017).

¹⁹ Rządowy Program na lata 2014-2016, *Bezpieczna i przyjazna szkoła*.

między nauczycielami w szkole oraz wspieranie konstruktywnych zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych młodzieży;

- do najbardziej uniwersalnych i selektywnych czynników chroniących uczniów przed angażowaniem się w zachowania problemowe należy włączyć: pozytywne nastawienie do nauczycieli; udział w dodatkowych zajęciach pozalekcyjnych; aktywny udział w praktykach i uroczystościach religijnych; dobry kontakt z rodzicami; monitorowanie przez rodziców miejsc, w których uczeń spędza czas wolny;
- efektywna ochrona młodzieży wiąże się z prawidłowym rozumieniem przez nauczycieli procesów rozwojowych właściwych dla okresu adolescencji. Dlatego zaleca się, aby wspierać pedagogów i nauczycieli zarówno na poziomie kształcenia formalnego, jak i nieformalnego, w zdobywaniu wiedzy oraz poszerzaniu umiejętności w zakresie rozpoznawania wyzwań oraz trudności specyficznych dla tego okresu rozwoju;
- wsparcie nauczycieli powinno także objąć działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu: „Dbałość o dobry stan zdrowia psychicznego nauczycieli uczących w gimnazjum powinna być częścią szkolnego programu profilaktyki. W tym celu należy wspierać wszelkie inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji zawodowych nauczycieli, ułatwiać im dostęp do form kształcenia i rozwoju własnych możliwości”²⁰;
- działania profilaktyczne powinny być ukierunkowane na uczenie umiejętności życiowych uczniów związanych m.in. z postawami asertywności, konstruktywnym rozwiązywaniem konfliktów rówieśniczych na drodze negocjacji/mediacji oraz wspieranie ich w kształtowaniu poczucia własnej wartości.

Kolejnym wnioskiem związanym ze skutecznością profilaktyki jest konieczność **planowania cyklicznych działań**. Warunkiem zmiany postawy (a więc nadrzędnego celu oddziaływań profilaktycznych) jest ich regularne utrwalanie, zastępowanie zachowań destruktywnych konstruktywnymi oraz wspieranie uczniów w zdobywaniu wiedzy nie tylko na temat zagrożeń przyjmowanych przez nich postaw, ale także pomoc w gromadzeniu wiedzy na temat alternatywnych postaw, tj. warunkujących poprawę jakości funkcjonowania uczniów w środowisku szkolnym i rodzinnym. Jednym z elementów skutecznej profilaktyki jest także ewaluacja podejmowanych działań. Jej cel wiąże się z oceną skuteczności wprowadzanych zmian i planowaniu następnych.

Wśród postulowanych oddziaływań profilaktycznych należy wyróżnić²¹:

- zwrócenie uwagi nauczycieli i opiekunów na specyficzne potrzeby uczniów, które wiążą się ze specyfiką ich rozwoju psychospołecznego;

²⁰K. Ostaszewski, A. Rustecka-Krawczyk, M. Wójcik, *Czynniki chroniące i czynniki ryzyka związane z zachowaniami problemowymi warszawskich gimnazjalistów: klasy I-II*, Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie, s. 52.

²¹ A. Jaros, R. Jaros, *Czynniki ryzyka i czynniki chroniące związane z zachowaniami problemowymi – przegląd badań przeprowadzonych w Polsce* [w:] *Zapobieganie wykluczeniu z systemu edukacji dzieci i młodzieży nieprzystosowanej społecznie: perspektywa pedagogiczna*, (red.) J. E. Kowalska, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014, s. 12-13.

- wsparcie rozwoju praktycznych umiejętności uczniów w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie ze stresem, asertywnością, konstruktywnym wyrażaniem emocji i potrzeb, przyjmowania perspektywy innych oraz empatii;
- wspieranie uczniów w rozwijaniu ich pasji, zainteresowań oraz w kształtowaniu w nich postaw ukierunkowanych na twórczość, kreatywność i motywację odkrywania nowych rzeczy;
- wzmacnianie w uczniach poczucia przynależności, skuteczności i sprawczości;
- kreowanie pozytywnej atmosfery współpracy, umożliwiającej im samodzielne podejmowanie decyzji, branie za nich odpowiedzialności.

*Warto również wspomnieć, że obok oddziaływań kierowanych do uczniów warto planować także szkolenia profilaktyczne dla grona pedagogicznego oraz rodziców. Jest to warunkiem **inicjowania zmian systemowych**, a więc nie tylko pracy nad zasobami osobowymi uczniów, ale także kształtowania ich środowiska szkolnego oraz rodzinnego – głównych środowisk, w których funkcjonują.*

VIII. Instytucje działające w obszarze przeciwdziałania alkoholizmowi

1. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku
2. Urząd Miejski w Więcborku,
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku,
4. Zespół Interdyscyplinarny w Więcborku,
5. Punkt Interwencji Kryzysowej w Więcborku,
6. Placówki ochrony zdrowia,
7. Poradnia Leczenia Uzależnień w Więcborku,
8. Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica Środowiskowa „Uśmiech” w Więcborku
9. Szkoły podstawowe, średnie i branżowe działające na terenie gminy Więcbork,
10. Sąd (kuratorzy działający na terenie gminy),
11. Posterunek Policji w Więcborku,
12. Kościół,
13. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kr. z siedzibą w Więcborku,
14. Organizacje pozarządowe.

IX. Cele Programu

Nadrzędnym celem Programu jest zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych, zmniejszenie tych, które aktualnie występują oraz wspomaganie procesów ułatwiających mieszkańcom naszej gminy radzenie sobie z trudnościami zagrażającymi ich prawidłowemu rozwojowi jak i funkcjonowaniu ich rodzin.

Cele szczegółowe to:

1. Zwiększenie dostępności do instytucji wspomagających proces leczenia oraz rehabilitacji osób nadużywających substancji psychoaktywnych i ich rodzin.

2. Redukcja szkód spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych, tzn. alkoholu i narkotyków.
3. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej co do skutków używania substancji psychoaktywnych.
4. Podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników instytucji wchodzących w skład zespołów do działań interdyscyplinarnych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi oraz przemocy.
5. Inicjowanie działań edukacyjnych adresowanych do szeroko rozumianej społeczności lokalnej dotyczącej używania substancji psychoaktywnych oraz ich konsekwencji.

X. Zadania do realizacji

Lp.	Zadanie	Działania	Realizator/ współrealizator	Wskaźnik
1.	Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu	Finansowanie programu After Care realizowanego w Poradni Leczenia Uzależnień w Więcborku jest to dofinansowanie działania Poradni w zakresie terapii indywidualnej i grupowej oraz pomocy psychiatrycznej poza limitem i finansowaniem NFZ	- MGOPS -Poradnia LU	- Liczba udzielonych porad - Liczba zrealizowanych programów - Liczba osób uczestniczących w programach
2.	Pomoc terapeutyczno-psychologiczna rodzinom z problemem alkoholowym, zagrożonych rozwojem uzależnienia i rodzin z trudnościami	Praca z Parą	Poradnia LU	– liczba udzielonych porad
3.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie	1. Wsparcie finansowe działalności Placówki Wsparcia Dziennego-Świetlicy Środowiskowej „Uśmiech” w Więcborku np.: a) zajęcia profilaktyczne obejmujące: uzależnienie od alkoholu, papierosów, Internetu, przemoc, izolacja, dobre i złe sekrety, sposoby spędzania czasu wolnego, higiena i dbanie o zdrowie b) udział w Akcji Zachowaj Trzeźwy Umysł c) zajęcia artterapeutyczne oparte w szczególności o rękodzieło i techniki plastyczne,	1.- MGOPS - Świetlica Środowiskowa” Uśmiech” w Więcborku	1. – Liczba uczestników zajęć poszczególnych bloków tematycznych

	d) trening kulinarny- wykonywanie prostych posiłków e) indywidualne zajęcia w Sali Doświadczania Świata z elementami integracji sensorycznej f) indywidualna terapia psychologiczna g) indywidualne zajęcia korekcyjno – kompensacyjne i terapia pedagogiczna w oparciu o wskazania z PPP h) indywidualna terapia logopedyczna i) indywidualne zajęcia w oparciu o metodę Krakowską 2. Dofinansowanie obozów socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym/ problemem przemocy – jako integralny element i uzupełnienie całorocznej pracy z dziećmi 3. Zwiększenie umiejętności readaptacyjnej dla osób dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie : - pomoc psychologiczna - praca socjalna - pomoc prawną - programy rehabilitacyjne - działania interdyscyplinarne wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie – procedura Niebieskiej Karty prowadzonej w ramach grup roboczych Zespołu Interdyscyplinarnego, -finansowanie osób prowadzących grupy wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie i zagrożonych stosowaniem przemocy w rodzinie -współfinansowanie telefonu zaufania „Niebieska Linia” 4. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby	2. – MGOPS – Świetlica Środowiskowa 3. – MGOPS (PIK, pracownicy socjalni) , - ZI - PCPR - Poradnia LU - GKRPA 4. –GKRPA - Sąd Rejonowy,	2. – liczba dzieci biorących udział w obozach 3. – liczba osób korzystających ze wsparcia specjalistów PIK - liczba osób objęta programami rehabilitacyj- nymi - liczba Niebieskich Kart, w tym liczba zakończonych procedur Niebieskiej Karty – ustanie przemocy, - liczba utworzonych grup wsparcia, - liczba uczestników grup wsparcia 4.- liczba wniosków skierowanych do
--	---	---	--

		uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, w tym kierowanie do opiniowania przez biegłych sądowych w przedmiocie uzależnienia oraz do sądu wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego	- pracownicy socjalni MGOPS, - ZI	GKRPA, -liczba wniosków kierowanych do biegłych sądowych - liczba wniosków skierowanych do sądu, - liczba udzielonej pracy socjalnej ukierunkowanej na podjęcie leczenia, - liczba procedur Niebieskiej Karty powiązanej z nadużywaniem alkoholu
3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych , w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych	1.Finansowanie realizowanych w placówkach oświatowych programów edukacyjno-informacyjnych przez podmioty posiadające odpowiednie uprawnienia w tym zakresie. Ponadto realizatorom powyższych programów rekomenduje się: -- realizację długoterminowych i kompleksowych działań profilaktycznych w szkołach opartych na rzetelnej diagnozie, kładących większy nacisk na problematykę uzależnień, w szczególności od alkoholu oraz programów ukierunkowanych na rozwijanie umiejętności interpersonalnych, w tym naukę zachowań asertywnych oraz sposobów radzenia sobie ze stresem, a także działań mających na celu wszechstronny rozwój i rozwijanie konstruktywnych relacji międzyludzkich, wzmacnianie potencjału zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży przez wsparcie pozytywnego i harmonijnego rozwoju, umiejętności osobistych i	1.- MGOPS, - placówki oświatowe, - podmioty uprawnione do realizacji programów,	1.-liczba zrealizowanych programów - liczba uczestników programów

		społecznych, udzielanie wsparcia w rozwiązywaniu problemów i kryzysów rozwojowych, podnoszenie odporności psychicznej i poprawę funkcjonowania emocjonalnego - realizację programów skierowanych do rodziców i opiekunów, dotyczących odpowiedniego podejścia do spożycia alkoholu przez dzieci i młodzież - realizację programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowywanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych 2. Zgodnie z rekomendacjami PARPA udział w ogólnopolskich i lokalnych kampaniach edukacyjnych promujących zdrowy styl życia jak i również dotyczących ryzyka szkód wynikających ze spożywania alkoholu dla konsumentów i ich otoczenia 3. Prowadzenie wizytacji monitoringowych przez Zespół Opiniujący wnioski na realizację działań profilaktycznych w siedzibie realizatorów programu 4. Prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców: - zajęcia edukacyjne dla młodzieży szkół - zwiększenie liczby kontroli trzeźwości kierowców.	2. –MGOPS - placówki oświatowe, - kluby sportowe , - organizacje pozarządowe 3. Zespół opiniujący programy 4.- MGOPS,, -GKRPA, - Policja	2.- liczba kampanii - liczba uczestników kampanii - liczba prac konkursowych 3. – liczba wizytacji 4. – liczba zajęć edukacyjnych - liczba uczestników zajęć edukacyjnych - liczba przeprowadzonych kontroli trzeźwości kierowców - liczba nietrzeźwych kierowców
--	--	---	---	---

		5. Finansowanie szkoleń, warsztatów , konferencji , itp. dla realizatorów wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2021r. w celu podniesienia kwalifikacji i profesjonalizmu świadczonych usług, ze szczególnym położeniem nacisku na podniesienie kompetencji pedagogów z szeroko rozumianych oddziaływań profilaktycznych 6. Zakup specjalistycznej literatury, materiałów edukacyjnych 7. Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18-tego roku życia, osobom, których zachowanie wskazuje że znajdują się w stanie nietrzeźwości a także na kredyt lub pod zastaw 8. Przeprowadzenie kontroli sklepów i lokali gastronomicznych w zakresie przestrzegania przepisów prawnych, kontrola zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych 9. Przeprowadzanie wizji lokalnych w celu zaopiniowania wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	5. – MGOPS - podmioty organizujące szkolenia , warsztaty, konferencji, itp. 6. MGOPS 7. GKRPA 8. Zespół Kontrolny GKRPA 9. Zespół Kontrolny GKRPA	5.- liczba szkoleń - liczba uczestników 6.- liczba zakupionej fachowej literatury 7.-liczba przeprowadzonych działań edukacyjnych, -liczba uczestników działań 8. –ilość przeprowadzonych kontroli 9. –ilość przeprowadzonych wizji lokalnych
4.	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych , służącej rozwiązywaniu problemów	1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie klubów abstynenta oraz innych form	1.-MGOPS - Kluby abstynenta	1. – Liczba przedsięwzięć - liczba uczestników

		wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego - opłacanie kosztów powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia od środków psychoaktywnych – psycholog, psychiatra, - opłacanie kosztów sądowych związanych z kierowaniem wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego 4. działania interdyscyplinarne wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie – procedura Niebieskiej Karty prowadzonej w ramach grup roboczych ZI 5. - zwiększenie umiejętności readaptacyjnej dla osób dotkniętych problemem alkoholowym i przemocą w rodzinie (pomoc psychologiczna, praca socjalna, pomoc prawna)	bez kosztów świadczenie wsparcia przy wykorzystaniu specjalistów zatrudnionych w MGOPS oraz PCPR- istnieje możliwość pokrycia wynagrodzenia specjalistów w PIK-u w sytuacji zwiększenia planu dochodów
3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych , w szczególności dla dzieci i młodzieży oraz wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych	1. - realizowanie w placówkach oświatowych programów edukacyjno – informacyjnych przez podmioty posiadające odpowiednie uprawnienia w tym zakresie, - realizacja długoterminowych i kompleksowych działań profilaktycznych w szkołach opartych na rzetelnej diagnozie, kładących większy nacisk na problematykę uzależnień, w szczególności od alkoholu oraz programów ukierunkowanych na rozwijanie umiejętności interpersonalnych, w tym naukę zachowań asertywnych oraz sposobów radzenia sobie ze stresem, - realizowanie programów skierowanych do rodziców, opiekunów, dotyczących odpowiedniego podejścia do spożycia alkoholu przez dzieci i młodzież, - realizowanie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych, - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie klubów abstynenta oraz innych form działań pomocowych poza terapią, których odbiorcami są osoby uzależnione i ich rodziny, - wspomaganie organizacji pozarządowych,	13.314

		instytucji i osób fizycznych w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień , -prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców, - zajęcia edukacyjne dla młodzieży szkół podstawowych, średnich i branżowych - prowadzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie i zagrożonych stosowaniem przemocy w rodzinie W ramach powyższych działań pokrycie kosztów związanych między innymi z: - wynagrodzeniem osób realizujących poszczególne programy profilaktyczne, warsztaty, - zakupem materiałów biurowych, papierniczych, dekoratorskich i innych akcesoriów niezbędnych do realizacji programów, - zakupem nagród rzeczowych, - zakupem żywności, słodczy, napojów, - pokryciem kosztów transportu - zakupem biletów wstępu 2. finansowanie szkoleń, warsztatów, konferencji mających na celu podniesienie kwalifikacji i profesjonalizmu świadczonych usług ze szczególnym uwzględnieniem na podniesienie kompetencji pedagogów z szeroko rozumianych oddziaływań profilaktycznych 3. zakup ulotek, plakatów, broszur	4.680 3.000
4.	Inne zadania	wypłata wynagrodzenia dla członków GKRPA	9.100
RAZEM			195.000

Kwoty ujęte w preliminarzu mogą ulec zmianie w wyniku ewentualnych potrzeb wynikających z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 lub w sytuacjach: nie wykonania planu dochodów lub jego zwiększenia. Zmiany te nie wymagają podejmowania odrębnych uchwał Rady Miejskiej.

XII. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Podniesienie świadomości mieszkańców gminy wobec skutków nadużywania alkoholu.
2. Zwiększanie zaangażowania lokalnej społeczności w działania związane z ograniczaniem alkoholizmu na terenie gminy.
3. Udzielanie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym od alkoholu.
4. Zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach, wynikających z uzależnienia i współuzależnienia.

W celu sprawdzenia, czy planowane efekty zostały osiągnięte, niezbędne jest prowadzenie czynności monitorujących i prowadzenie działań korygujących.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

I. Wstęp

Narkomania oznacza nadużywanie środków psychoaktywnych, potocznie – narkotyków, do jakich zaliczane są naturalne lub syntetyczne substancje, które wprowadzone w określonej dawce do organizmu ludzkiego – oddziałują na ośrodkowy układ nerwowy, powodując między innymi zmiany świadomości, percepcji, nastroju. Rozróżniamy narkotyki pochodzenia naturalnego, takie jak: opium, liście koki, konopie indyjskie czy grzyby halucynogenne oraz otrzymywane w laboratoriach chemicznych, do których należą: amfetamina, ecstasy czy LSD. Środki psychoaktywne mają zdolność wywoływania uzależnień oraz uszkodzania najważniejszych narządów człowieka. Uzależnienie fizyczne jest to przystosowanie organizmu do obecności określonego środka psychoaktywnego, zaś uzależnienie psychiczne oznacza potrzebę, przymus przyjmowania określonej substancji, brak której powoduje lęk, niepokój, poczucie zagrożenia. Myśli i działania osoby uzależnionej koncentrują się wokół narkotyków, ich zdobywania i zażywania.

Narkomania niesie za sobą poważne ryzyko dla zdrowia publicznego, szczególnie w kontekście chorób infekcyjnych (HIV, żółtaczka, choroby weneryczne). Ryzyko zgonu wśród narkomanów jest kilkakrotnie wyższe niż w porównywalnej wiekowo populacji generalnej.

Należy również zwrócić uwagę na niebezpieczeństwo jakie niosą za sobą dopalacze. Młodzież coraz chętniej po nie sięga, nie zdając sobie sprawy z tego, że działają one podobnie jak narkotyki- mają właściwości psychoaktywne. Mogą wywoływać pobudzenie, halucynacje, stany euforii czy odurzenia. Dopalacze najczęściej składają się z kilku substancji co powoduje jednocześnie zaburzenia wielu funkcji ośrodkowego układu nerwowego, tym się różnią od klasycznych narkotyków i na tym polega ich niebezpieczeństwo.

Ustawodawca w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii zobowiązał jednostki samorządu terytorialnego do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii.

W art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii wymienione są zadania, których realizacja ma przeciwdziałać zagrożeniom uzależnienia od narkotyków.

Zadania obejmują:

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej;
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo- rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
4. wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii;

5. pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

II. Zjawisko narkomanii w środowisku lokalnym

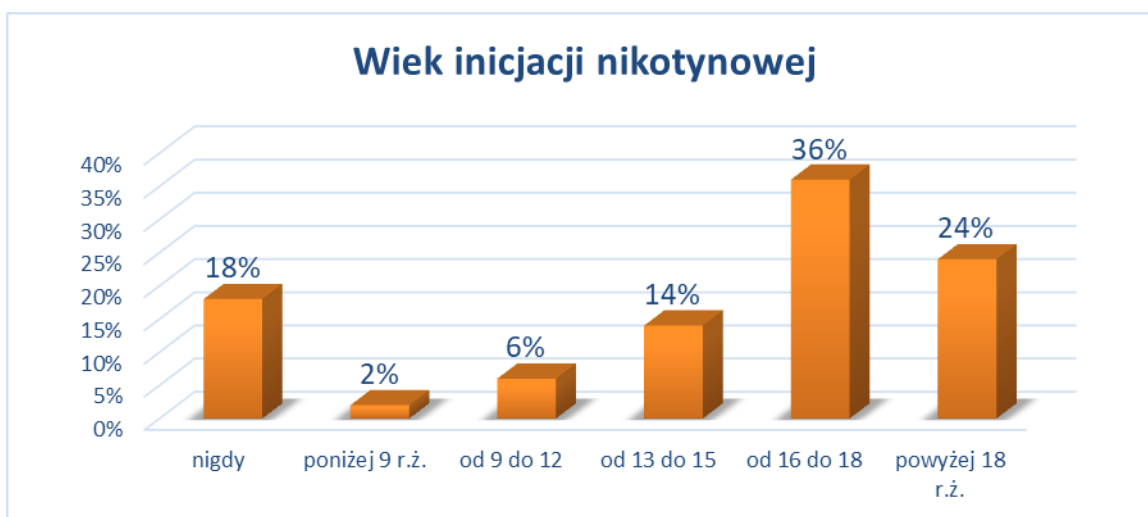
Diagnozę lokalnych zagrożeń społecznych” na terenie Gminy Więcbork opracowało Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w gminie Więcbork wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

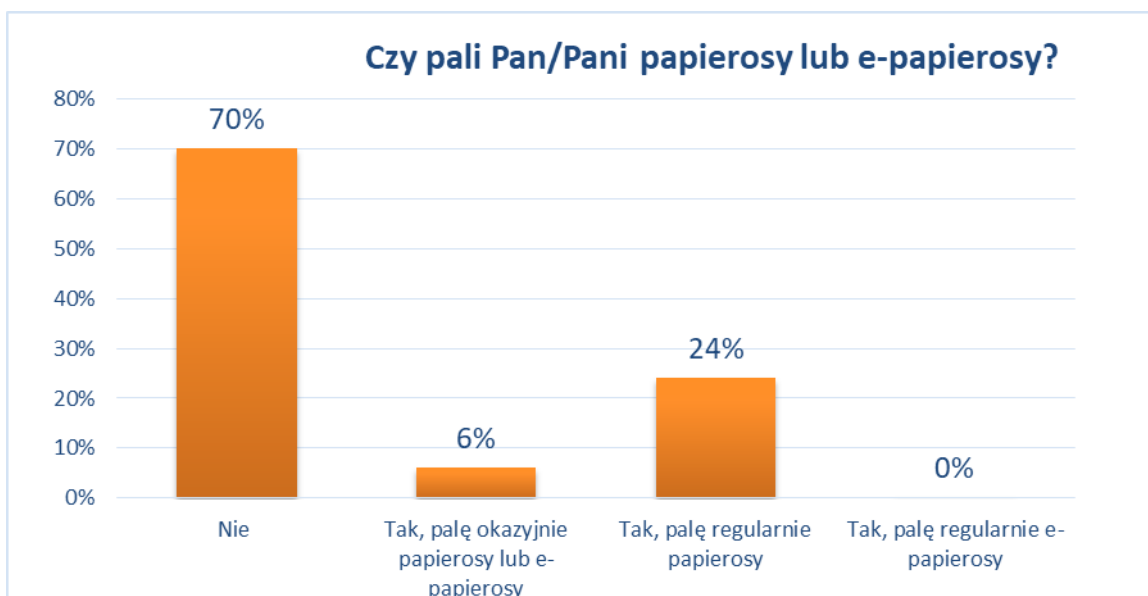
- 1) dorośli mieszkańcy
- 2) dzieci i młodzież szkolna

1.Substancje psychoaktywne: nikotyna

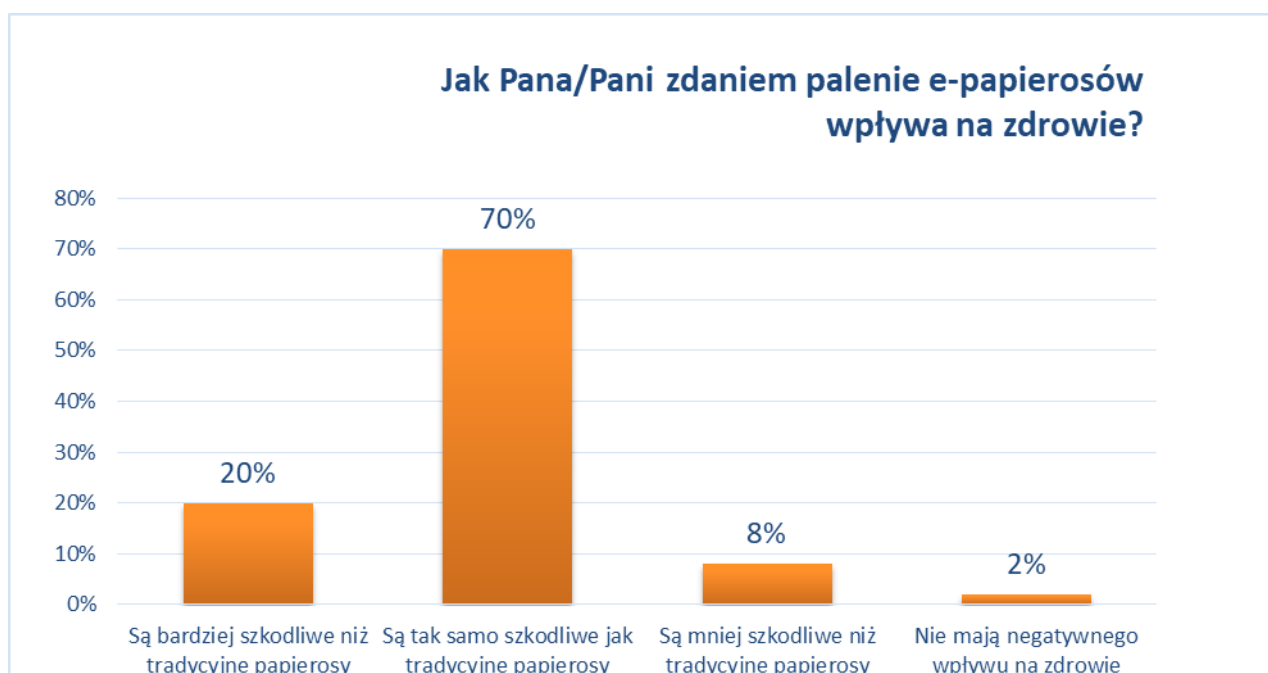
Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **36% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa między 16 a 18 rokiem życia. 14% badanych zapaliło swojego pierwszego papierosa między 13 a 15 r.ż. 18% badanych nigdy nie paliło, a 24% wskazało, że zrobiło to po uzyskaniu pełnoletności.



W ciągu ostatnich lat można zaobserwować tendencję do zmniejszania się ilości osób palących papierosy. Aczkolwiek, **6% badanych odpowiedziało, że pali okazynie papierosy lub e-papierosy a regularnie pali tradycyjne papierosy 24% badanych.** 70% badanych mieszkańców wskazało, że nie znajduje się obecnie w nikotynowym nałogu.

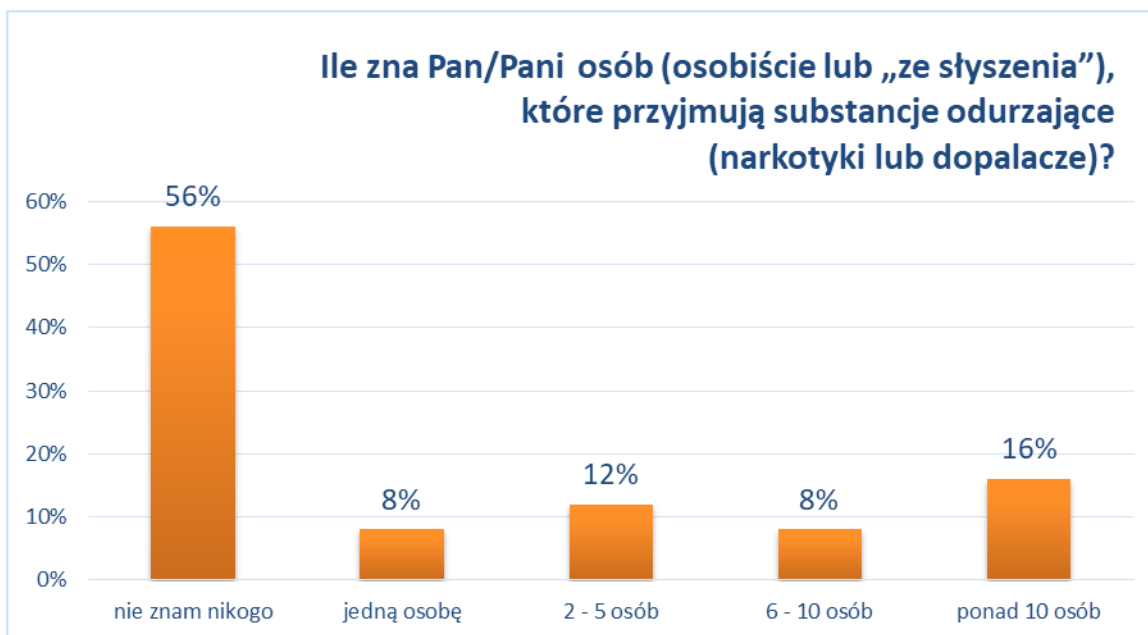


Ze względu na rosnącą popularność e-papierosów zapytaliśmy się mieszkańców, co sądzą o ich szkodliwości. Producenci tych wyrobów sugerują, że stanowią one zdrowsze odpowiedniki klasycznych papierosów. Istotnie nie zawierają one substancji smolistych, jednak nadal dostarczają one nikotyny – substancji o działaniu psychoaktywnym, skutkującej wieloma negatywnymi konsekwencjami zdrowotnymi. **70% respondentów uważa, że e-papierosy są tak samo szkodliwe, jak klasyczne papierosy.** 8% uważa, że są one mniej szkodliwe niż tradycyjne papierosy. 20% badanych jest przeciwnego zdania, stwierdzając, że mają one gorszy wpływ na zdrowie człowieka niż tradycyjne papierosy.

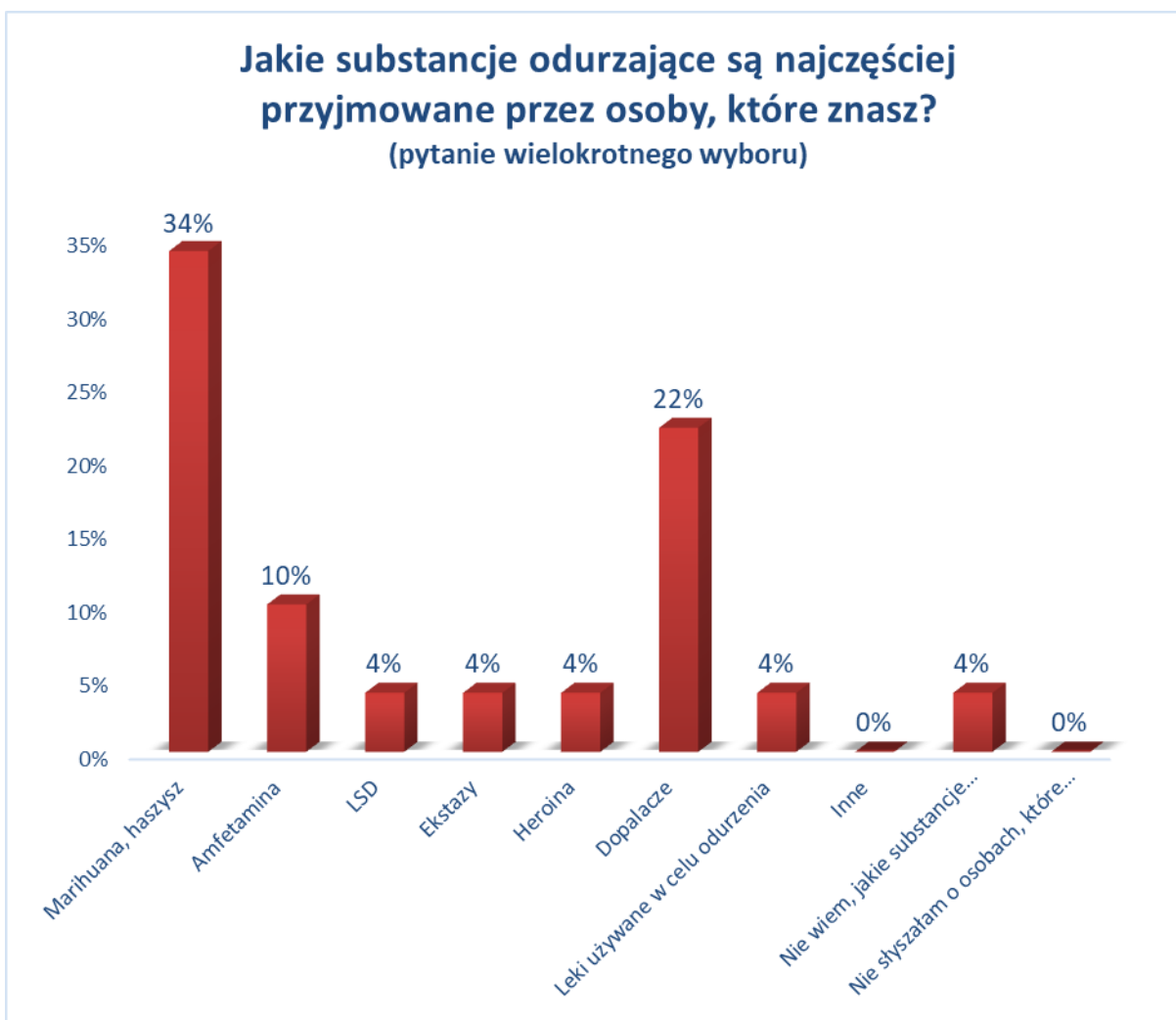


2.Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. **Łącznie 44% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze.** 56% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające.



Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się **marihuana i haszysz** – **34% respondentów zna osoby, które przyjmują te substancje.** Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w społeczeństwie istnieje szeroko rozpowszechnione przekonanie o nikłej szkodliwości marihuany (najczęściej przyjmuje się ją poprzez palenie suszu). **Kolejne, co do popularności okazały się dopalacze** – **22% badanych przyznało, że biorą je osoby z ich otoczenia.** Te rodzaje substancji są szczególnie niebezpieczne ze względu na brak wiedzy na temat konsekwencji ich przyjmowania oraz bardzo łatwą dostępność w sklepach internetowych.



96% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

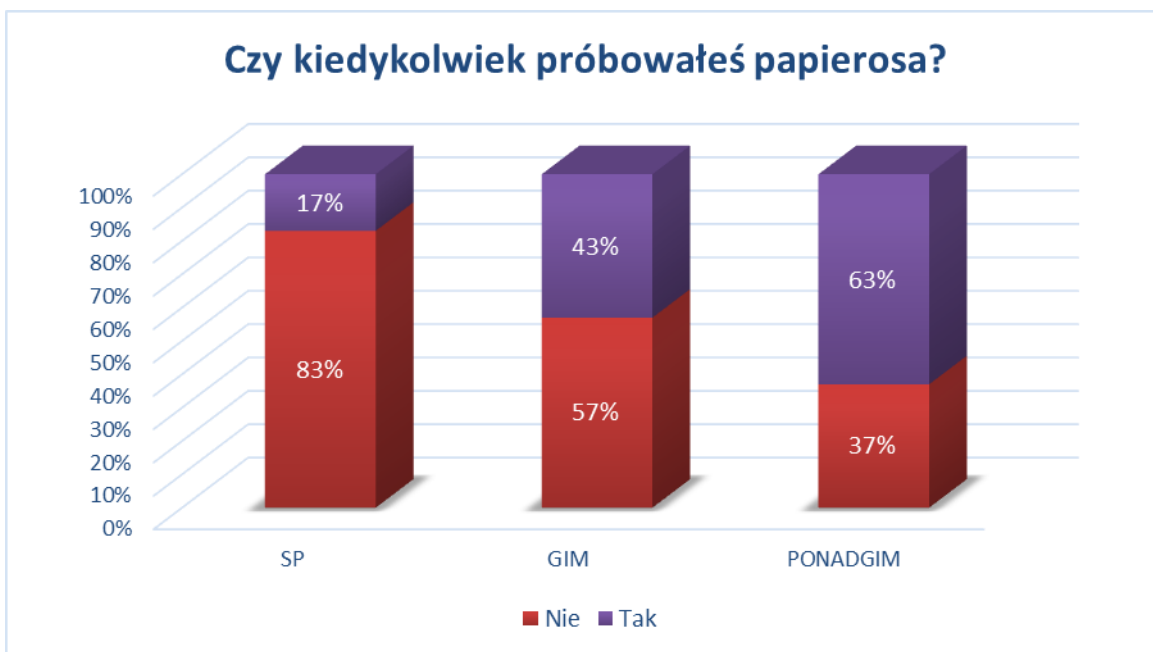
W polskim społeczeństwie oprócz narkotyków i dopalaczy poważnym problemem są również leki dostępne w aptekach. Niektóre z nich np. pseudoefedryna wywierają wpływ na układ nerwowy i mogą być stosowane niezgodnie z przeznaczeniem w celu wywołania efektów odurzających. Wiele osób może być także uzależnionych od powszechnie dostępnych leków przeciwbólowych. Co więcej: *Sprzedaż leków w Polsce od kilkunastu lat rośnie. Jak podaje Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych, nasz kraj jest szóstym co do wielkości rynkiem zbytu leków w Europie. Pod względem liczby opakowań przypadających na jednego mieszkańca zajmujemy drugie miejsce – za Francją*²².

²² Centrum Badań Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Stosowanie leków dostępnych bez recepty*, Warszawa, październik 2007.

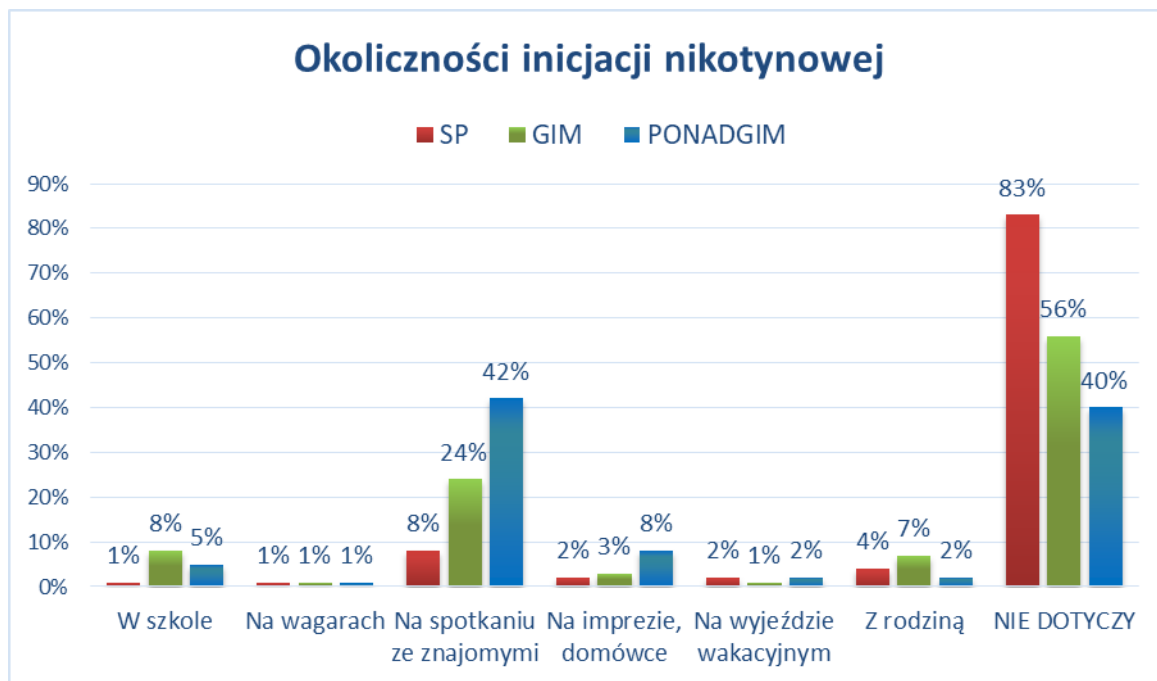
Źródło: www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2010/K_143_10.PDF (dostęp: 16.06.2017).

3.Placówki oświatowe -Substancje psychoaktywne: Papierosy

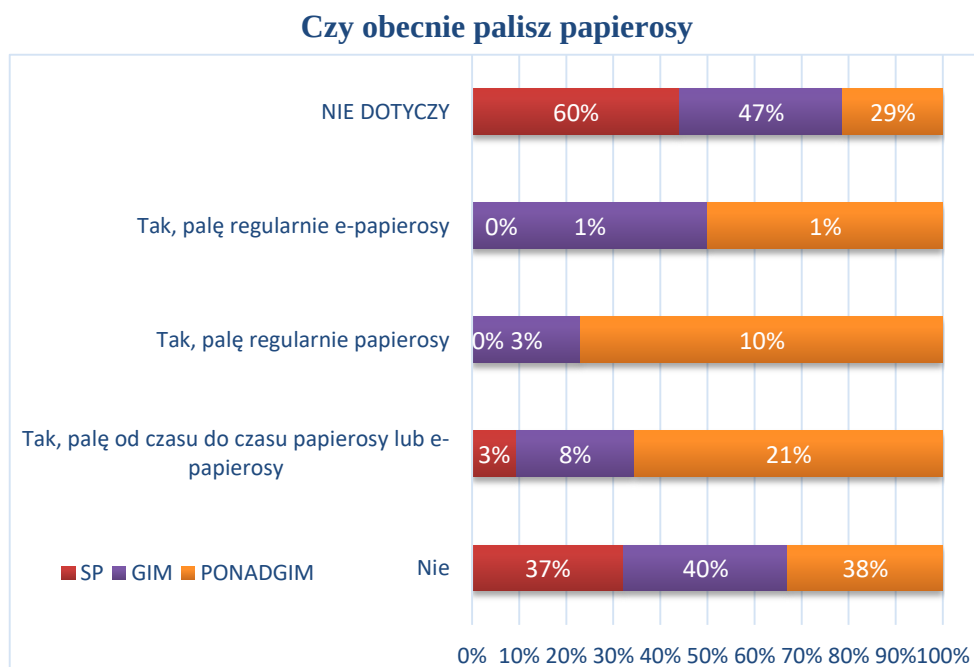
Mimo słabnącej popularności papierosów w naszym społeczeństwie są one wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytaliśmy uczniów w gminie Więcbork, czy kiedykolwiek próbowali papierosa, oraz w jakich okolicznościach. **Inicjację nikotynową ma za sobą 17% uczniów szkoły podstawowej, 43% gimnazjalistów oraz 63% najstarszych uczniów.**



Najczęściej wskazywaną przez uczniów okolicznością zapalenia pierwszego papierosa było spotkanie ze znajomymi (SP – 8%; GIM – 24%; PONADGIM – 42%). Sygnałem ostrzegawczym może być fakt, że niewielka część uczniów pierwszego swojego papierosa zapaliła na terenie szkoły (GIM – 1%; GIM – 8%; PONADGIM – 5%).

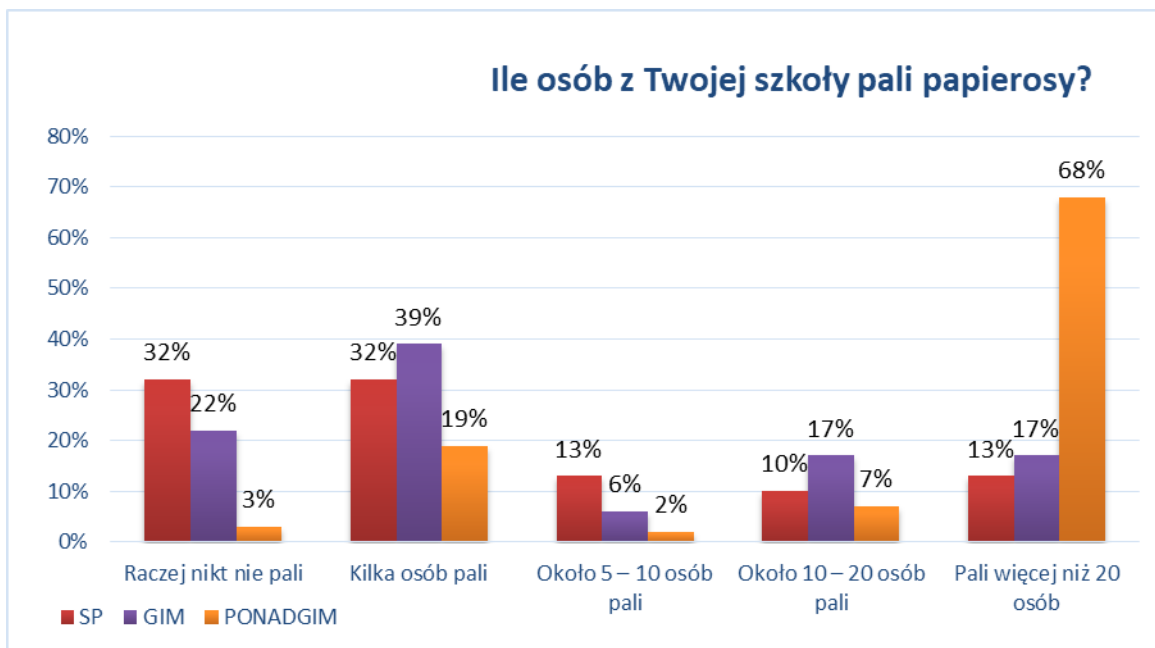


Większość uczniów gminy Więcbork, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP –97%; GIM – 87%; PONADGIM – 67%). Część uczniów pali papierosy sporadycznie (SP –3%; GIM – 8%; PONADGIM – 21%).



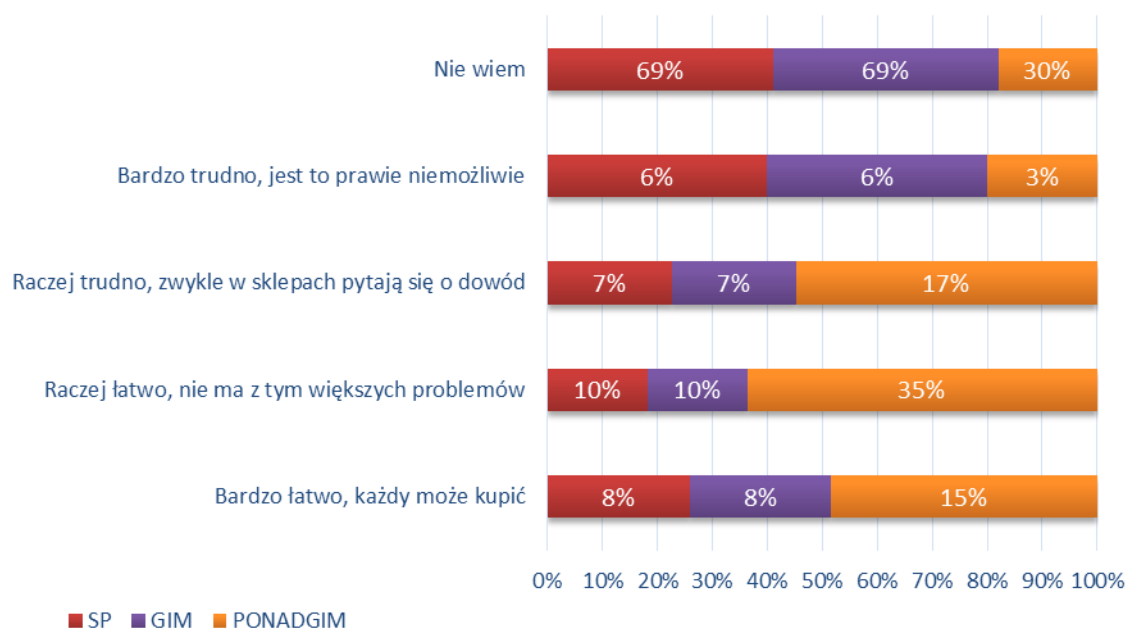
Uczniowie szkół podstawowych prawie w większości oceniają, że ich koledzy raczej nie palą lub pali tylko kilka osób (łącznie 64%). Inaczej kształtują się wyniki wśród gimnazjalistów, ponieważ tylko 61% uczniów deklaruje, że ich koledzy raczej nie palą oraz 17% wskazało, że w

ich otoczeniu pali więcej 20 osób. 68% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało, że w ich otoczeniu pali papierosy więcej niż 20 osób.



W kolejnym pytaniu uczniowie udzielali odpowiedzi na temat subiektywnej oceny łatwości, z jaką można dokonać zakupu papierosów. **Uczniowie szkół podstawowych w większości nie znali odpowiedzi na to pytanie (69%), a łącznie 13% z nich oceniła, że jest to raczej i bardzo trudne.** Gimnazjaliści i młodzież mają w tym względzie bardziej zróżnicowane poglądy. **69% GIM i 30% PONADGIM uczniów wskazało, że nie wie, a łącznie 18% GIM i 50% uczniów PONADGIM. oceniło, że raczej i bardzo łatwo jest kupić papierosy osobom poniżej 18 roku życia.**

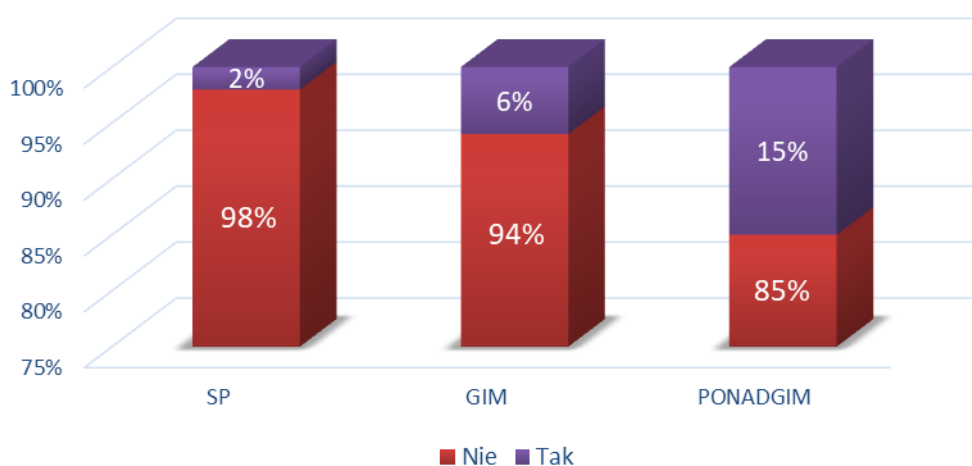
Czy łatwo jest kupić papierosy, jeśli nie ma się ukończonych 18 lat?



4. Placówki oświatowe - Substancje psychoaktywne: Narkotyki i dopalacze

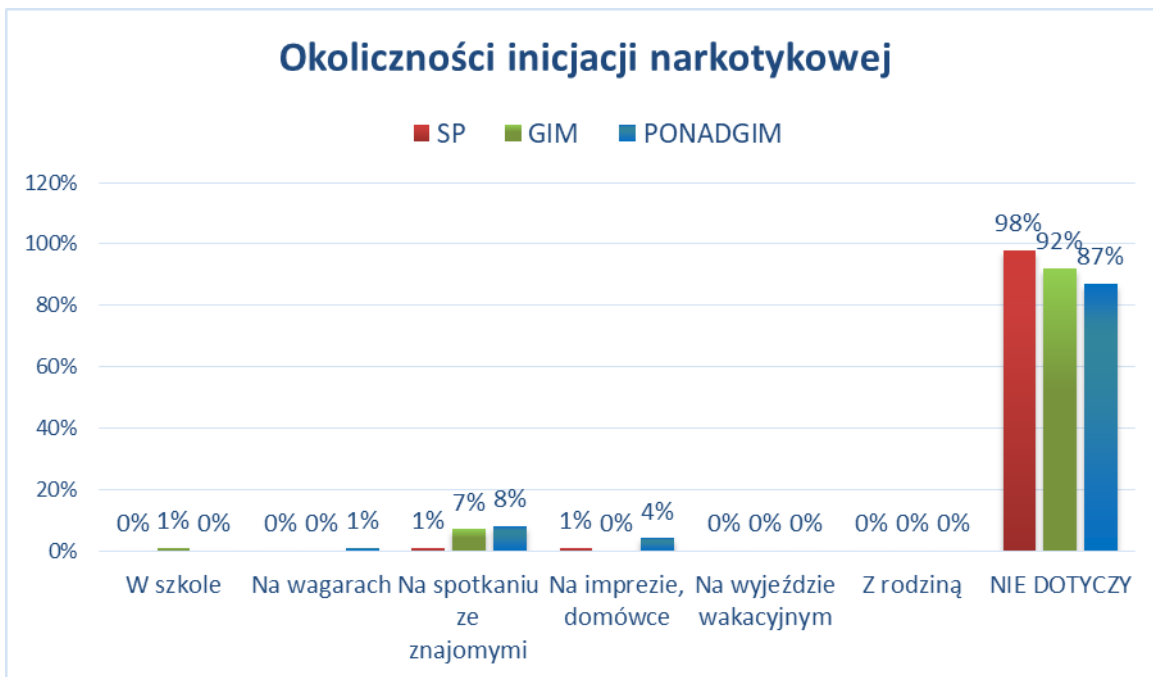
Wyniki badań wskazują, że 2% uczniów SP, 6% uczniów GIM i 15% uczniów PONADGIM miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami.

Czy kiedykolwiek próbowałeś narkotyków lub dopalaczy?

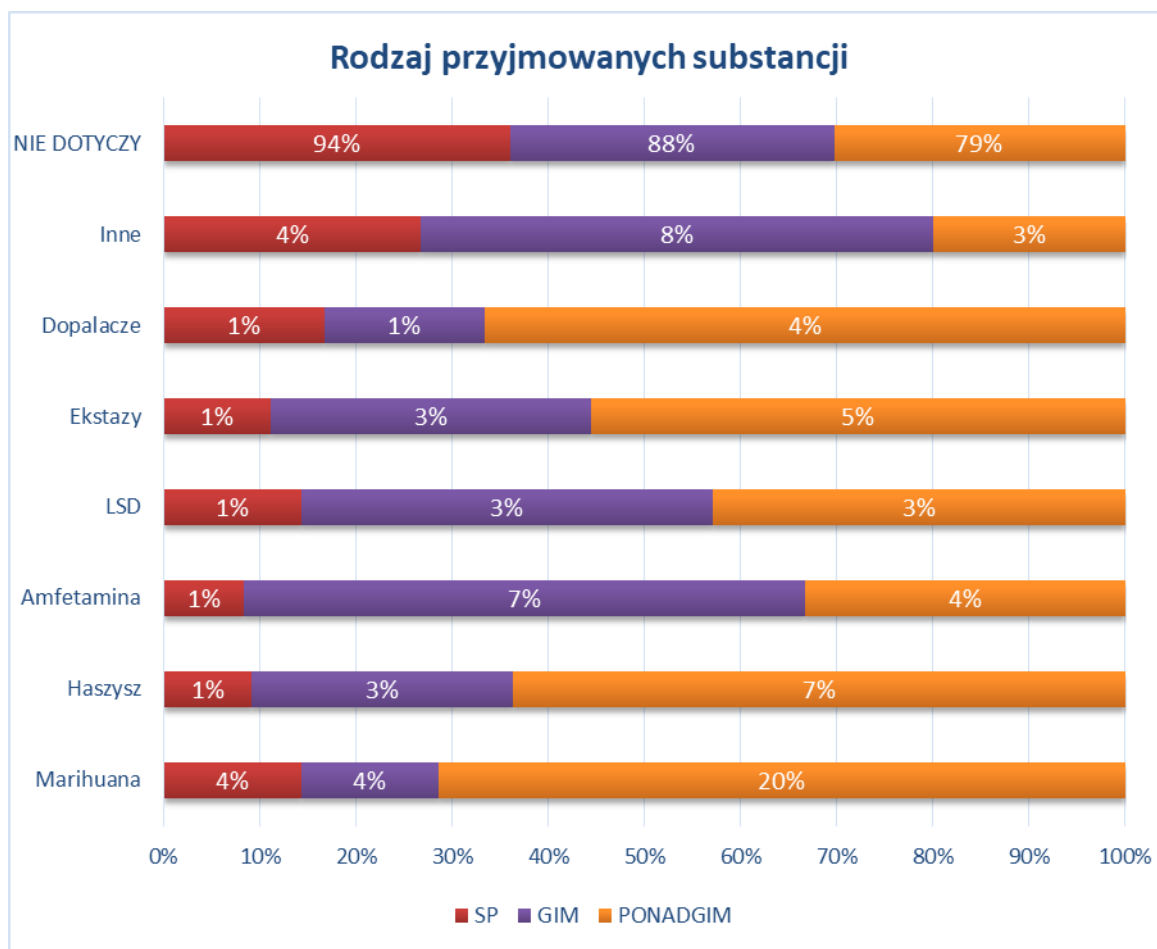


Kolejnym pytaniem zadany uczniom było: „W jakich okolicznościach pierwszy raz spróbowałeś/aś narkotyków lub dopalaczy?”

Z wypowiedzi badanych uczniów, wynika że ten problem w większości ich nie dotyczy (SP – 98%; GIM – 92%; PONADGIM – 87). Jednak niepokojące jest, że część uczniów miało swój pierwszy kontakt z tymi substancjami w szkole (GIM – 1%) lub na spotkaniu ze znajomymi (PONADGIM – 8%).



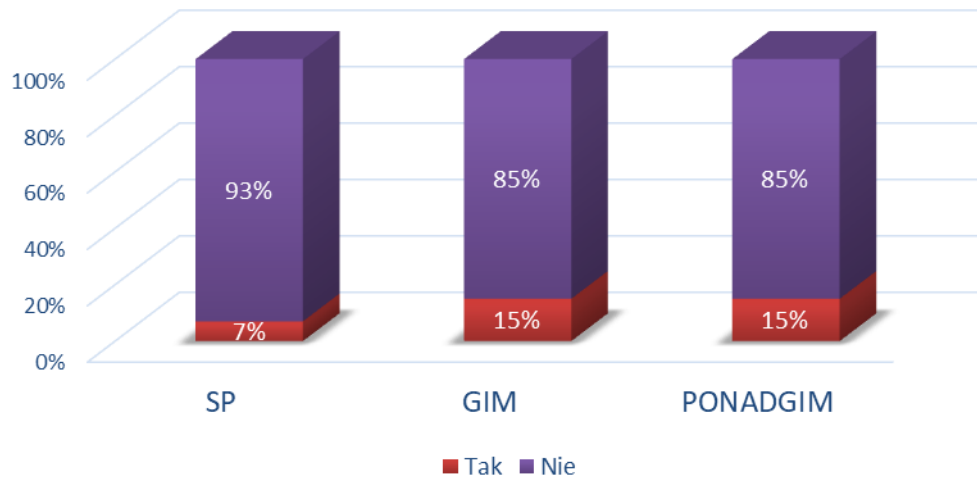
Substancje, które przyjmowały osoby deklarujące kontakt z narkotykami to głównie marihuana lub haszysz (SP – 5%; GIM – 7%; PONADGIM – 27%). Przede wszystkim, większość badanych uczniów deklaruje, że ta kwestia ich nie dotyczy (SP – 94%; GIM – 88%; PONADGIM – 79%).



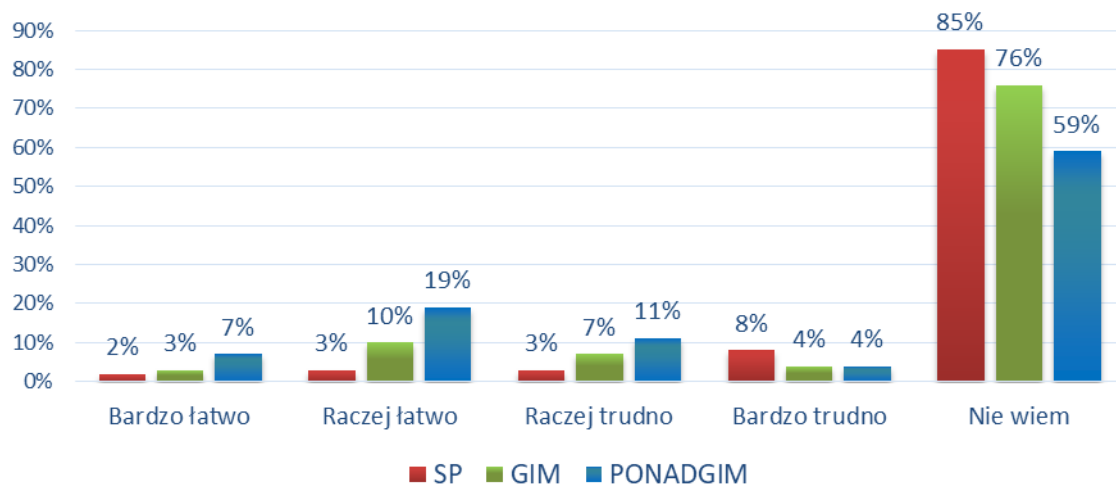
Na pytanie: „**Jak często przyjmujesz narkotyki lub dopalacze?**” uczniowie w większości odpowiedzi, że ten problem ich nie dotyczy (SP – 98%; GIM – 94%; PONADGIM – 82%).

Poniższe wykresy przedstawiają wiedzę na temat źródeł pozyskiwania narkotyków oraz subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy. **Zdecydowana większość uczniów szkoły podstawowej (93%), gimnazjalnej (85%), jak i ponadgimnazjalnej (85%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.**

Czy wiesz, gdzie lub u kogo można kupić narkotyki lub dopalacze?



Czy łatwo jest kupić narkotyki w Twoim środowisku?



5. Postawy wobec substancji psychoaktywnych

Zbadaliśmy postawy i przekonania uczniów na temat różnych substancji psychoaktywnych. Wyniki zamieszczone są w tabelach poniżej.

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – SP

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	10%	13%	24%	53%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	3%	5%	18%	74%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	55%	18%	6%	21%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	10%	10%	21%	59%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	7%	15%	26%	52%

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – GIM

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	11%	10%	22%	57%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	1%	7%	25%	67%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	72%	13%	4%	11%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie	18%	7%	18%	57%

uzależni.

Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	15%	25%	35%	25%
---	-----	-----	-----	-----

Przekonania dotyczące substancji psychoaktywnych – PONADGIM

<i>Twierdzenia</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Dopalacze są mniej szkodliwe niż narkotyki.	9%	14%	19%	58%
To normalne, że osoby w moim wieku próbują narkotyków i dopalaczy. Wszystko jest dla ludzi!	7%	15%	28%	50%
Od dopalaczy można uzależnić się tak samo jak od narkotyków.	53%	24%	10%	13%
Jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem, to się nie uzależni.	8%	14%	26%	52%
Palenie papierosów jest modne w mojej szkole.	19%	30%	30%	21%

III. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia oraz mocne i słabe strony

MOCNE STRONY

- zdecydowana większość uczniów szkoły podstawowej (93%), gimnazjalnej (85%), jak i ponadgimnazjalnej (85%) nie wie, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze.
- 70% dorosłych członków mieszkańców naszej gminy nie pali e- papierosów, a 6% pali je okazjonalnie
- 96% dorosłych mieszkańców naszej gminy nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze

SŁABE STRONY

SZANSE

- **83% uczniów SP, 57% GIM i 37% PONADGIM nigdy nie paliło papierosów**
- **Zdecydowana większość uczniów SP (93%), GIM (85%), PONADGIMN (85%) nie wie gdzie może kupić narkotyki lub dopalacze**

ZAGROŻENIA

- łącznie 44% respondentów zna co najmniej jedną osobę zażywającą substancje psychoaktywne: narkotyki lub dopalacze;
- 2% uczniów SP, 6% uczniów GIM i 15% uczniów PONADGIM miało kontakt z substancjami psychoaktywnymi, tj. narkotykami i dopalaczami;
- 10% uczniów SP, 18% GIM oraz 8% PANADGIM zgadza się ze stwierdzeniem, że jeśli ktoś bierze narkotyki z umiarem to się nie uzależni

Posterunek Policji w Więcborku w 2016 roku wykrył 13 przestępstw popełnionych pod wpływem narkotyków, w 2018 roku żadnego, a w 2019 roku aż 19.

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku w 2017 roku nie udzielił rodzinom wsparcia z powodu nadużywania narkotyków, natomiast w 2018 roku 1 rodzinie i 2019 roku 1 rodzinie.

Specjaliści świadczący wsparcie w **Punkcie Interwencji Kryzysowej w Więcborku** w 2018 roku udzielili pomocy 2 osobom borykającym się z problemem uzależnienia od narkotyków, natomiast w 2019 roku nie było takich osób.

Do **Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego w Więcborku** w roku 2017 i 2019 nie wpłynęła, żadna Niebieska Karta, której powodem wszczęcia było nadużywanie narkotyków, natomiast w 2018 roku dotyczyła 1 rodziny.

Do specjalisty psychoterapii uzależnień w **Poradni Leczenia Uzależnień w Więcborku** w 2019 roku trafiło 7 osób uzależnionych od innych niż alkohol substancji psychoaktywnych.

IV. Instytucje działające w obszarze przeciwdziałania narkomanii

1. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku
2. Urząd Miejski w Więcborku,
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku,
4. Zespół Interdyscyplinarny w Więcborku,
5. Punkt Interwencji Kryzysowej w Więcborku,
6. Placówki ochrony zdrowia,
7. Poradnia Leczenia Uzależnień w Więcborku,
8. Placówka Wsparcia Dziennego - Świetlica Środowiskowa „Uśmiech” w Więcborku
9. Szkoły podstawowe, średnie i branżowe działające na terenie gminy Więcbork,

- 10.Sąd (kuratorzy działający na terenie gminy),
- 11.Posterunek Policji w Więcborku,
- 12.Kościół,
- 13.Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kr. z siedzibą w Więcborku,
- 14.Organizacje pozarządowe.

V. Cele Programu

1. Cel główny

Ograniczenie używania środków psychoaktywnych oraz związanych z tym problemów.

Cele szczegółowe to:

1. Redukcja szkód spowodowanych używaniem substancji psychoaktywnych, tzn. alkoholu i narkotyków.
2. Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej co do skutków używania substancji psychoaktywnych.
3. Inicjowanie działań edukacyjnych adresowanych do szeroko rozumianej społeczności lokalnej dotyczącej używania substancji psychoaktywnych oraz ich konsekwencji.

V. Zadania do realizacji

L.p.	Zadanie	Działania	Realizator / współrealizator	Wskaźnik
1.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej	Zwiększenie umiejętności readaptacyjnej dla osób dotkniętych problemem narkomanii : - pomoc psychologiczna - pomoc terapeutyczna - praca socjalna - pomoc prawna.	- MGOPS (PIK, pracownicy socjalni) - PCPR - Poradnia LU	- liczba udzielonych porad
2.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie zajęć sportowo rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci	1. Szczególny nacisk zostanie położony na: realizowanie w placówkach oświatowych programów edukacyjno-informacyjnych przez podmioty posiadające odpowiednie uprawnienia w tym zakresie (kształtowanie świadomości zdrowotnej i motywacji do dbania o zdrowie u dzieci i młodzieży szkolnej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki używania substancji psychoaktywnych i ich negatywnych następstw) .	1.- MGOPS, - placówki oświatowe, - podmioty uprawnione do realizacji programów,	1.-liczba zrealizowanych programów - liczba uczestników programów

	uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych	-realizowanie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowanych i realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych 2. Działalność informacyjno - edukacyjna	2. PIK	2. – liczba osób
3.	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów narkomanii	Wspomaganie organizacji pozarządowych, instytucji i osób fizycznych w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	-MGOPS - organizacje pozarządowe - osoby fizyczne	- liczba przedsięwzięć - liczba uczestników
4.	Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego	1.Dokonywanie przez pracowników socjalnych diagnozy sytuacji w rodzinach dotkniętych problemem używania substancji psychoaktywnych. 2.Udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnienia od środków odurzających oraz osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych z wykorzystaniem kontraktu socjalnego.	1.MGOPS – pracownicy socjalni 2.MGOPS – pracownicy socjalni -PIK	1.Liczba rodzin 2.- Liczba rodzin - liczba kontraktów socjalnych.

VI. Preliminarz wydatków Programu

l.p.	Zadanie	Działanie	Kwota (w zł)
1.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej	zwiększenie umiejętności readaptacyjnej dla osób dotkniętych problemem narkomanii - pomoc psychologiczna - praca socjalna - pomoc prawna	świadczenie wsparcia przy wykorzystaniu specjalistów zatrudnionych w MGOPS
2.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży w tym prowadzenie zajęć sportowo rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i	1. - realizowanie w placówkach oświatowych programów edukacyjno – informacyjnych przez podmioty posiadające odpowiednie uprawnienia w tym zakresie (kształtowanie świadomości zdrowotnej i motywacji do dbania o zdrowie u dzieci i młodzieży szkolnej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki używania substancji psychoaktywnych i ich negatywnych następstw) - realizowanie programów i przedsięwzięć profilaktycznych opracowanych i	10.000

	socjoterapeutycznych jak również wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów narkomanii	realizowanych przez młodzież, skierowanych do grup rówieśniczych - wspomaganie organizacji pozarządowych, instytucji i osób fizycznych w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień W ramach powyższych działań pokrycie kosztów związanych między innymi z: - wynagrodzeniem osób realizujących poszczególne programy profilaktyczne, warsztaty, - zakupem materiałów biurowych, papierniczych, dekoratorskich i innych akcesoriów niezbędnych do realizacji programów, - zakupem nagród rzeczowych, - zakupem żywności, słodczych, napojów, - pokryciem kosztów transportu - zakupem biletów wstępu	
3.	Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego	1. Dokonywanie przez pracowników socjalnych diagnozy sytuacji w rodzinach dotkniętych problemem używania substancji psychoaktywnych. 2. Udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnienia od środków odurzających oraz osobom uzależnionym od środków psychoaktywnych z wykorzystaniem kontraktu socjalnego.	Bez kosztów Wsparcie przyznawane zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z wykorzystaniem środków przeznaczonych na realizację poszczególnych form wsparcia (np. zasiłki stałe, okresowe, celowe)
RAZEM			10.000

Kwoty ujęte w preliminarzu mogą ulec zmianie w wyniku ewentualnych potrzeb wynikających z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 lub w sytuacjach: nie wykonania planu dochodów lub jego zwiększenia. Zmiany te nie wymagają podejmowania odrębnych uchwał Rady Miejskiej.

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu

1. Podniesienie świadomości mieszkańców gminy wobec skutków używania substancji psychoaktywnych.
2. Udzielanie profesjonalnej pomocy osobom uzależnionym i współuzależnionym od narkotyków.
3. Zmniejszenie skali dysfunkcji występujących w rodzinach, wynikających z uzależnienia i współuzależnienia.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

I. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku

1. Do zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku należy podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.
Zgodnie z art.4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zadaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku jest także :
 - a) inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych ujętych w opracowanym Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
 - b) opiniowanie wniosków o wydawanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży zgodnie z podjętą Uchwałą XLV/342/18 Rady Miejskiej w Więcborku z dnia 26.06.2018 r. w sprawie maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Więcbork, odrębnie dla poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży oraz zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
 - c) kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych. W celu przeprowadzenia kontroli wymagane jest stosowne upoważnienie wydane przez Burmistrza Więcborka.
2. Ustala się wynagrodzenie dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku za udział w każdym posiedzeniu Komisji plenarnej lub jednego z Zespołów (w przypadku, gdy w jednym dniu członkowie biorą udział w posiedzeniu Komisji plenarnej i jednego z Zespołów, przysługuje im wynagrodzenie określone za udział w posiedzeniu Zespołu). Wynagrodzenie przysługuje w wysokości:
 - a) 150,-zł dla Przewodniczącego Komisji
 - b) 130,-zł dla Sekretarza Komisji
 - c) 100,-zł dla pozostałych członków Komisji biorących udział w posiedzeniach plenarnych
 - d) 100,- zł dla członków biorących udział w posiedzeniach Zespołu Kontrolnego
 - e) 120,-zł dla członków biorących udział w posiedzeniach Zespołu Motywującego .
3. Udział członka komisji w szkoleniach, naradach, konferencjach, kampaniach, a także w sytuacji reprezentowania Komisji na zewnątrz (np. udział w sesjach Rady Miejskiej, spotkaniach komisji Rady Miejskiej, udział w rozprawach sądowych)- traktowany jest tak samo jak udział w posiedzeniu Komisji. Uczestnik na podstawie pisemnego oświadczenia otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 100zł. Ma tu także zastosowanie przepis punktu 4.

4. Pracownikom jednostek organizacyjnych gminy Więcbork wynagrodzenie przysługuje tylko w sytuacji, kiedy członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Więcborku, złoży stosowne oświadczenie, z którego jednoznacznie będzie wynikało, że udział w posiedzeniu Komisji Plenarnej jak i również praca w Zespołach Kontrolnym i Motywującym czy też udział w szkoleniach, naradach, konferencjach, kampaniach, a także w sytuacji reprezentowania Komisji na zewnątrz (np. udział w sesjach Rady Miejskiej, spotkaniach komisji Rady Miejskiej, udział w rozprawach sądowych) odbywa się poza godzinami jego pracy.
5. Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest lista obecności potwierdzona przez Przewodniczącego GKRPA wraz z oświadczeniami o których mowa w punkcie 4, a w przypadku jego nieobecności lista potwierdzona przez innego członka Komisji wyznaczonego przez niego do pełnienia jego obowiązków.
6. Termin wypłaty wynagrodzenia:
 - a) wypłata następuje do końca miesiąca, w którym odbyło się posiedzenie Komisji, w przypadku jeżeli lista obecności stanowiąca podstawę wypłaty wynagrodzenia przekazywana jest do Działu Finansowo- Kadrowego MGOPS w Więcborku najpóźniej do 23- go dnia tego miesiąca,
 - b) wypłata następuje w miesiącu następnym, w przypadku gdy lista obecności stanowiąca podstawę wypłaty wynagrodzenia przekazywana jest do Działu Finansowo- Kadrowego MGOPS Więcborku po 23- im dniu miesiąca, w którym odbyło się posiedzenie Komisji.
7. Wypłata następuje przelewem na wskazane przez członka Komisji konto.
8. Wynagrodzenie dla członka Komisji podlega potrąceniom zgodnie z obowiązującymi przepisami.
9. W przypadku nieobecności na posiedzeniu plenarnym Komisji jak również Zespołu Kontrolnego i Motywującego wynagrodzenie nie przysługuje.

II. Źródła finansowania Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021

Źródłem środków na finansowanie Programu są dochody z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonego do spożycia w miejscu lub poza miejscem sprzedaży.

Podstawa prawna: art.18² ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj.Dz.U.2019. poz. 2277 ze zm.).

III. Inne ustalenia

1. Na podstawie art. 4¹, ust. 2, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 realizowany będzie przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku.

2.Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021 i osiągniętych efektów będzie integralną częścią rocznego sprawozdania z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Więcborku.

3.Dofinansowywanie działań profilaktycznych dla podmiotów innych niż wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie będzie odbywało się zgodnie z Procedurami dotyczącymi działań związanych z przeciwdziałaniem alkoholizmowi, przemocy i narkomanii, które muszą być spójne z założeniami Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021.

4.Dyrektor Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Więcborku w drodze zarządzenia powołuje Zespół Opiniujący wnioski o dofinansowanie zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, przemocy, narkomanii dla podmiotów innych niż wymienione w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

5.Podmioty, o których mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie będą mogły ubiegać się o dofinansowanie zadań z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, przemocy, narkomanii na podstawie Programu współpracy Gminy Więcbork z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2021, który zostanie przyjęty odrębną uchwałą.

6.Rekomenduje się, aby prace Zespołu Motywującego odbywały się w godzinach popołudniowych, chyba, że zaplanowane działania wymagały będą innych godzin.